

Datganiad Cyfrifon

2019 - 2020

sirgar.llyw.cymru

Cyngor **Sir Gâr**
Carmarthenshire
County Council

CYNNWYS

Adran	Tudalen(au)
1 Adroddiad Naratif	1 - 5
2 Datganiad o'r Cyfrifoldebau dros y Datganiad o'r Cyfrifon	6
3 Datganiad Llywodraethu Blynnyddol	7 - 34
4 Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i Aelodau Cyngor Sir Caerfyrddin	35 - 37
5 Datganiadau Cyllidol	 38
5.1 Dadansoddiad Gwariant a Chyllid	39
5.2 Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	40
5.3 Datganiad am y Symudiadau yng Nghronfeydd	41
5.4 Y Fantolen	42
5.5 Y Datganiad Llif Arian am y Flwyddyn	43
6 Nodiadau i'r Cyfrifon	44 - 117
7 Y Cyfrif Refeniw Tai (CRT)	118 - 119
8 Nodiadau i'r Datganiad Incwm a Gwariant y CRT	120 - 122
9 Cyfrif Cronfa'r Degwm Dyfed	 123
10 Cronfeydd Ymddiriedolaethau	123
11 Gofal Cymdeithasol/Gwasanaethau Plant - Cyfrifon Cleientiaid a'r Staff	124
12 Geirfa	125 - 129

1 ADRODDIAD NARATIF

Mae'r Datganiad Cyfrifon canlynol yn dwyn at ei gilydd, ar ffurf gryno, drafodion ariannol yr Awdurdod am y flwyddyn 2019/20.

Mae tudalennau canlynol yr adroddiad hwn yn dangos Cyfrifon yr Awdurdod am y flwyddyn 2019/20. Fe'u lluniwyd yn unol a'r Côd Ymarfer 2019/20 ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol (y Côt).

1.1 Mae'r cyfrifon hyn yn cynnwys y datganiadau ariannol canlynol:

Dadansoddiad Gwariant a Chyllid

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Datganiad am y Symudiadau yng Nghronfeydd yr Awdurdod

Y Fantolen

Y Datganiad Llif Arian

Ceir manylion am bob un o'r datganiadau ariannol hyn yn Adran 5.

Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad Newidiadau i'r Cyfrif Refeniw Tai

Ceir manylion am y datganiadau ariannol hyn yn Adrannau 7 ac 8.

Cronfa'r Degwm Dyfed a Chronfeydd Ymddiriedolaethau Eraill

Ceir manylion am y cronfeydd hyn yn Adrannau 9 i 11.

Mae'r cyfrifon yn cael eu hategu gan y Datganiad o Bolisïau Cyfrifydda (Nodyn 6.1 – Nodiadau i'r Cyfrifon).

1.2 Cyllideb Refeniw

Mae prif gydrannau cyllideb yr Awdurdod ar gyfer 2019/20 a sut y maent yn cymharu â'r union incwm a gwariant wedi'u nodi isod:

Gwasanaeth	Cyllideb Gweithio				Gweithredol				Amrywiad am y Flwyddyn
	Gwariant	Incwm	Net na ellir ei reoli	Net	Gwariant	Incwm	Net na ellir ei reoli	Net	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Prif Weithredwr	32,050	(13,930)	(3,052)	15,068	32,249	(14,743)	(3,052)	14,454	(614)
Cymunedau	152,349	(64,245)	17,961	106,065	154,503	(65,412)	17,961	107,052	987
Gwasanaethau Corfforaethol	85,370	(51,147)	(2,682)	31,541	83,508	(50,217)	(2,682)	30,608	(932)
Addysg a Phlant	173,655	(32,802)	45,721	186,574	193,278	(52,047)	45,721	186,951	378
Amgylchedd	116,427	(75,312)	18,386	59,501	118,862	(78,012)	18,386	59,236	(265)
Gwariant Adrannau	559,850	(237,435)	76,334	398,748	582,400	(260,431)	76,334	398,301	(447)
Llog Net ac Addasiadau Cyfrifyddu Cyfalaf				(30,821)				(32,427)	(1,606)
Newidiadau i'r gronfa bensiwn				(25,995)				(25,995)	0
Absenoldebau Cronedig				(596)				(596)	0
Ardollau a Chyfraniadau:									
Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog				138				138	0
Awdurdod Tân				9,838				9,838	0
Gwariant Net				351,313				349,260	(2,054)
Cyfraniadau i/(o) Weddillion Cyffredinol				0				844	844
I/(o'r) Cronfeydd Adrannol				0				906	906
Trosglwyddiad i Gronfa'r Fargen Ddinesig				0				1,500	1,500
Cyllideb Net				351,313				352,510	1,196
Grant Cynnal Refeniw				(200,096)				(200,096)	0
Ardrethi Annonmestig				(60,293)				(60,293)	0
Treth Y Cyngor				(90,925)				(92,122)	(1,196)
				0				0	0

Ar ddiwedd y flwyddyn, dangosodd y sefyllfa ariannol fod yna tanwariant o £447,000 ar lefel y gwasanaeth. Nid yw hyn yn cynnwys y gorwariant ar ysgolion gan fod hyn wedi'i gynnwys yn symudiad cronfeydd wrth gefn Rheoli Ysgolion yn Lleol (Gweler nodyn 6.22).

Cofnododd Adran y Prif Weithredwr danwariant o £614,000. Cafodd arbedion effeithlonrwydd a oedd heb eu cyflawni eu gwrthbwysu yn erbyn tanwariant oherwydd swyddi gwag, nifer fawr mewn safleoedd diwydiannol ac eiddo masnachol ac arbedion cyffredinol dros nifer o adrannau gwahanol.

Bu pwysau ar yr Adran Cymunedau o ran y gwasanaethau sy'n cefnogi Pobl Hŷn a'r gwasanaeth Anableddau Corfforol, ac ar ôl gwrthbwysu'r tanwariant yn rhannau eraill o'r adran, arweiniodd hyn at orwariant net o £987,000.

Arweiniodd arbedion yn sgil swyddi gwag, nifer isel yn manteisio ar gynllun gostyngiadau'r dreth gyngor a rhyddhad ardrethi ac adennill lwfansau rhent yn effeithlon at danwariant net ar gyfer yr Adran Gwasanaethau Corfforaethol o £932,000.

Cafwyd gorwariant o £378,000 o ran cyllideb yr Adran Addysg. Roedd hyn ar ôl gwrthbwysu tanwariant oherwydd swyddi gwag a defnyddio grantiau ychwanegol i gefnogi gwariant craidd yn erbyn y galw cynyddol am ddarpariaeth Anghenion Addysgol Arbennig yn y Sir; Ymddeoliad Cynnar Gwirfoddol mewn ysgolion a chostau diswyddo; Addysg Heblaw mewn Ysgol; costau datgomisiynu eiddo drwy'r rhaglen Moderneiddio Ysgolion a'r gwasanaeth prydau ysgol wedi colli incwm ym mis Mawrth gan fod ysgolion ar gau oherwydd COVID-19. Gwariant y Gwasanaeth Cerdd (staffio yn bennaf) yn fwy na'r incwm CLG o ysgolion, cynnydd yn y galw am daliadau uniongyrchol a chostau parhaus sy'n gysylltiedig ag Uned Breswyl Garreglwyd.

Mae tanwariant arall, ynghyd â'r arbedion ar gostau cyllido cyfalaf a lefel gasglu uwch na'r amcangyfrif ar y Dreth Gyngor yn golygu bod yr Awdurdod wedi trosglwyddo £844,000 i'r cronfeydd wrth gefn cyffredinol ar gyfer blwyddyn ariannol 2019/20.

CYFRIF REFENIW TAI	Cyllideb Gweithio			Gweithredol			Amrywiad am y flwyddyn
	Gwariant	Incwm	Net	Gwariant	Incwm	Net	
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Cyfrif Refeniw Tai	36,761	(42,862)	(6,101)	36,135	(43,073)	(6,938)	(837)
Trosglwyddiadau i/(o'r) Balansau CRT	0	0	6,101	0	0	6,938	837

Roedd tanwariant o £837,000 o ran y Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer y flwyddyn.

Y prif amrywiadau oedd:

- llai o waith atgyweirio a chynnal a chadw o £184,000 o ganlyniad i leihad mewn mân waith ac unedau gwag, wedi'i wrthbwysu gan fwy o wariant ar wasanaethu a chynnal a chadw ymatebol.
- costau cyllido cyfalaf o £230,000 yn llai na'r hyn a gyllidwyd o ganlyniad i ostyngiad yn y cyfraddau llog.
- llai o angen ar ddarpariaeth ar gyfer drwgddydd o £202,000.
- incwm rhent yn is oherwydd nifer gynyddol o unedau gwag a'r amser cynyddol y mae'n ei gymryd i gael unedau gwag yn barod - £248,000.
- mwy o incwm ar gyfer hawliadau yswiriant, taliadau gwasanaeth ac incwm arall £460,00.

1.3 Arian Wrth Gefn

Yn yr amgylchedd o newid a her sy'n wynebu Llywodraeth Leol heddiw, mae'r Awdurdod wedi ymrwymo i gynnal lefel resymol o arian wrth gefn. Ar ddiwedd y flwyddyn roedd y symiau wrth gefn fel a ganlyn:

	£'000	£'000
Cronfa'r Cyngor		
A ddelir gan ysgolion yn unol â Rheoliadau Rheoli		
Ysgolion Lleol (RHYLL)	(2,001)	
Ar gael yn gyffredinol ar gyfer gwariant newydd	11,221	9,220
Cyfrif Refeniw Tai		21,252
		<u>30,472</u>

Yn ogystal â'r arian wrth gefn cyffredinol mae gan yr Awdurdod £91.617 miliwn o arian wrth gefn a glustnodwyd ar gyfer dibenion penodol.

1.4 Benthycia

Cafwyd £25.0 miliwn o fenthyciadau newydd o Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus (BBGC) yn 2019/20.

Ar 31 Mawrth 2020, cyfanswm yr arian a fenthycwyd i'r Awdurdod oedd £433 miliwn, a oedd yn llai na therfyn awdurdodedig yr Awdurdod, sef £588 miliwn. Cynhwysir fwy o manylion yn Nodyn 6.46 i'r Cyfrifon.

Mae gweithdrefnau a therfynau'r Awdurdod ar gyfer benthyciadau wedi'u hamlinellu ym Mholisi a Strategaeth Rheoli y Trysorlys, sy'n cael ei gymeradwyo gan y Cyngor bob blwyddyn.

1.5 Cronfa Bensiynau

Mae'r Gronfa Bensiynau yn clustogi'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r trefniadau gwahanol i gyfrifyddu ar gyfer budd-daliadau ôl cyflogaeth ac ar gyfer ariannu budd-daliadau yn unol â darpariaethau statudol. Mae'r balans debyd yn y Gronfa Bensiwn sef £527 miliwn felly'n dangos diffyg sylweddol yn y budd-daliadau a enillwyd gan gyflogaion y gorffennol a chyflogaion y presennol, a'r adnoddau mae'r Awdurdod wedi'u neilltuo i'w talu. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd arian wedi cael ei neilltuo erbyn yr adeg y bydd yn rhaid talu'r budd-daliadau.

1.6 Yr Hinsawdd Economaidd Bresennol

Mae'n ofynnol i'r datganiadau cyfrifyddu adlewyrchu'r amgylchiadau ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Mae holl asedau'r Awdurdod yn cael eu hailbrisio ar sail gylchol ac mewn llawer o achosion felly mae'r prisiad cyfredol (a wnaethpwyd diwethaf ym mlynnyddoedd y gorffennol) yn debygol o adlewyrchu gwerth presennol yr asedau ar y farchnad neu'n adlewyrchiad teg ohono.

Mae'n ofynnol fod y datganiadau cyfrifon yn adlewyrchu'r amodau sydd ar waith ar ddiwedd y flwyddyn. Yn ystod wythnosau olaf y flwyddyn ariannol, roedd paratoadau ac ymateb i bandemig COVID-19 ar draws y Deyrnas Unedig yn cael y prif sylw, er bod amseriad y cyhoeddiad cyfyngiadau symud ar 23 Mawrth 2020 yn golygu nad oedd yr effaith ariannol ar wariant 2019/20 yn sylweddol. Mae'n rhy gynnar i amcangyfrif effaith economaidd y pandemig yn ddibynadwy, ond mae'n sicr mai effaith y feirws fydd cryn waethygu o ran cyllid y sector cyhoeddus, yn fwy nag a fyddai'n wir fel arall, a fydd yn cymryd blynyddoedd neu efallai ddegawdau i adfer ohono. Dros ychydig fisoedd cyntaf blwyddyn ariannol 2020/21, mae'r cyngor wedi ysgwyddo gwariant ychwanegol sylweddol er mwyn cefnogi trigolion a busnesau Sir Gaerfyrddin, ac ar yr un pryd mae incwm masnachol wedi lleihau'n sylweddol yn ystod cyfnod y cyfyngiadau symud ac mae'r dreth gyngor a gasglwyd wedi lleihau hefyd. Darparwyd cymorth ariannol ychwanegol gan Lywodraeth Cymru mewn perthynas â'r rhan fwyaf o gostau ychwanegol ac mae Llywodraeth Cymru bellach wedi nodi y bydd cymorth o ran yr incwm, er bod lefel y cymorth yn parhau i fod yn aneglur ar hyn o bryd. Yn ychwanegol at hyn, erys ansicrwydd ynghylch effaith ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd (Brexit), a disgwylir i drefniadau masnachu presennol yr UE ddod i ben ar 31 Rhagfyr 2020.

Yn y cyd-destun hwn, cadwyd ein sefyllfa ariannol gyffredinol ar lefel ddarvoudus, gyda chynnydd bach yn lefel y balansau cyffredinol ar ddiwedd y flwyddyn. Mae gan yr Awdurdod hefyd gronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi a gedwir at ddibenion penodol, boed hynny er mwyn mynd i'r afael â rhwymedigaethau nawr neu yn y dyfodol, e.e. cronfeydd yswiriant neu ar gyfer ariannu cynlluniau cyfalaf penodol. Wrth i faint a difrifoldeb yr effaith ar gyllid yr awdurdod ddod yn fwy eglur, bydd angen ystyried defnyddio balansau cyffredinol ac efallai y bydd angen adolygu ac ail-flaenoriaethu cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi yn ôl yr angen.

1.7 Cyfalaf

Yn 2019/20 gwariodd yr Awdurdod tua £76.4 miliwn ar brosiectau cyfalaf. Cyllidwyd y gwariant hwn â chyfuniad o fenthyciadau, derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy, grantiau llywodraeth a chyfraniadau eraill, arian wrth gefn a chyllido refeniw uniongyrchol.

Gwariwyd £30.3 miliwn ar Dai ac mae'r meysydd gwario wedi'u nodi isod:

Sector Cyhoeddus

Adnewyddu ac ailddatblygu'r Stoc Dai a phwrcasu stoc tai ychwanegol.	£28.0m
--	--------

Sector Preifat

Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	£1.9m
Gwelliannau eraill	£0.4m

Mae'r prif feysydd gwariant ar wasanaethau heblaw gwasanaethau Tai fel a ganlyn:

	£'m	
Addysg a Gwasanaethau Plant	10.7	Ysgolion Newydd, Adnewyddiadau a Gwelliannau i ysgolion presennol a Phrosiectau Gwasanaethau Plant
Hamdden	4.0	Hawliau Tramwy, Chwaraeon a Hamdden, Celfyddydau a Diwylliant a Llyfrgelloedd.
Seilwaith	11.8	Ffyrdd, Pontydd, Llwybrau Beicio, Diogelwch ar y Ffyrdd, Meysydd Parcio ac amddifyn yr arfordir a llifogydd
Fflyd	0.6	Cerbydau Newydd
Datblygu Economaidd	11.4	Prosiectau Corfforol Adfywio Ledled y Sir, Datblygiadau Cymunedol a Cyd Fentrau a Prosiectau Rhanbarthol/Bargen Ddinesig Bae Abertawe
Gwasanaethau Cymdeithasol	0.6	Cartrefi Gofal a Datblygiadau Dysgu yr Anabl
Corfforaethol	5.2	Mân Waith Cyfalaf a Datblygiadau Strategaeth TGCh
Ysbyty COVID-19	1.8	Ysbytai Enfys ar draws y Sir

1.8 Gwybodaeth Ychwanegol

Mae gwybodaeth ychwanegol am y cyfrifon ar gael oddi wrth Pennaeth y Gwasanaethau Ariannol, Adran Y Gwasanaethau Corfforaethol, Neuadd y Sir, Caerfyrddin, SA31 1JP.

2 DATGANIAD O'R CYFRIFOLDEBAU DROS Y DATGANIAD CYFRIFON

Cyfrifoldebau'r Awdurdod

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod:

- Wneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol mewn modd priodol ac i sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yn yr Awdurdod hwn, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol yw'r swyddog hwnnw.
- Rheoli ei faterion mewn modd sy'n gwneud y defnydd mwyaf darbodus, effeithiol ac effeithlon o adnoddau a diogelu ei asedau.
- Cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Cymeradwyaeth Pwyllgor Archwilio

Cymeradwyaeth o'r Datganiad Cyfrifon ar ôl yr archwiliad.

Cadeirydd y Bwrdd Archwilio

Dyddiad: 11 Medi 2020

Cyfrifoldebau Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol

Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol sy'n gyfrifol am baratoi Datganiad yr Awdurdod o'i Gyfrifon sydd, yn unol â'r arferion cyfrifo priodol fel y'u pennwyd yn Côt Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig ("y Côt Ymarfer"),

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon hwn, mae Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol:

- Wedi dewis polisïau cyfrifydda addas ac wedyn wedi'u cymhwyso'n gyson;
- Wedi gwneud penderfyniadau ac amcangyfrifon a oedd yn rhesymol a doeth;
- Wedi cydymffurfio â'r Côt Ymarfer;
- Wedi cadw cofnodion cyfrifydda priodol, amserol a chyfredol;
- Wedi cymryd camau rhesymol er atal a darganfod twyll ac unrhyw afreoleidd-dra arall.

Ardystio'r Cyfrifon

Yr wyf yn ardystio fod y Datganiad Cyfrifon a welir ar dudalennau 38 i 124 yn rhoi golwg gywir a theg ar sefyllfa ariannol Cyngor Sir Caerfyrddin ar 31 Mawrth 2020 ac o'i incwm a'i wariant am y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2020.

Chris Moore FCCA
Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol

Dyddiad: 7 Medi 2020

3 DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

Crynodeb Gweithredol Sicrwydd

Mae trefniadau Llywodraethu Corfforaethol y Cyngor yn dderbyniol.

Mae'n bwysig bod Datganiad Llywodraethu yn cynnwys gwerthusiad a chasgliad ac yn rhoi barn glir ynghylch a yw'r trefniadau llywodraethu a amlinellir yn addas i'r diben.

I alluogi'r farn hon cynhaliodd gwasanaeth Archwilio Mewnol y Cyngor adolygiad o'n trefniadau yn erbyn y safonau a fabwysiadwyd (gweler 3.3 isod)

Tabl - Darn o'r Adroddiad Archwilio Mewnol:

Canfyddiadau adolygiad Archwilio Mewnol Cyngor Sir Caerfyrddin o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol a Llywodraethu Corfforaethol	
Lefel y Sicrwydd ar ôl yr Adolygiad	Disgrifiad o Lefel y Sicrwydd
Derbyniol	Rheolaethau cymedrol, rhai meysydd lle mae diffyg cydymffurfio o ran rheolaethau y cytunwyd arnynt Risg ganolig/isel o beidio â chyflawni'r amcanion Risg ganolig/isel o dwyll, esgeulustod, colled, niwed i enw da
Ni chanfu Archwilio Mewnol unrhyw faterion rheoli hanfodol y dylid rhoi blaenoriaeth uchel i ymdrin â nhw. Er bod rhai materion rheoli sydd angen sylw i gryfhau gweithdrefnau sy'n bodoli eisoes.	

Crynodeb o'r Materion

	Canfyddiadau	Cam Gweithredu
1	Dylid adolygu'r Côt Llywodraethu Corfforaethol a'i ddiweddarau â'r 7 egwyddor allweddol newydd i gydymffurfio â fframwaith CIPFA/SOLACE newydd 'Delivering Good Governance in Local Government'	Diweddarau'r Côt

Y Prif Ganfyddiad - Dylid adolygu'r Côt Llywodraethu Corfforaethol a'i ddiweddarau â'r 7 egwyddor allweddol newydd i gydymffurfio â fframwaith newydd CIPFA/SOLACE 'Delivering Good Governance in Local Government'.

Mae'r Canllawiau Drafft ynghylch Darpariaethau Hunanasesu sy'n cael eu datblygu yn y Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) yn disgwyl i'r Cyngor roi ystyriaeth i'r egwyddorion hyn wrth ystyried effeithiolrwydd ei drefniadau llywodraethu.

3.1 Cwmpas y Cyfrifoldeb

Mae Cyngor Sir Caerfyrddin (yr Awdurdod) yn gyfrifol am sicrhau yr ymglymerir â'i waith yn unol â'r gyfraith a safonau priodol. Rhaid iddo sicrhau hefyd y diogelir cyllid cyhoeddus, y rhoddir cyfrif priodol amdano ac y'i defnyddir yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol a sicrhau gwelliant parhaus yn hyn o beth.

Mae'r Awdurdod yn gyfrifol am sefydlu trefniadau priodol ar gyfer Llywodraethu ei waith, gan hwyluso cyflawni ei swyddogaethau'n effeithiol, gan gynnwys bod â threfniadau priodol ar gyfer rheoli risg.

Mae'r Awdurdod yn manylu ar y modd y mae'n ymdrin â phob agwedd ar Lywodraethu drwy ei Gyfansoddiad sy'n diffinio safonau, rolau a chyfrifoldebau'r Weithrediaeth, Aelodau'r Awdurdod, ei Bwyllgorau a'i Swyddogion. Mae'r Cyfansoddiad yn cynnwys Cynllun Dirprwyo sy'n amlinellu'r broses gwneud penderfyniadau, gan ystyried y ddeddfwriaeth berthnasol.

Ffurfiwyd **Grŵp Llywodraethu Corfforaethol** sy'n cynnwys swyddogion allweddol a 2 Aelod o'r Bwrdd Gweithredol er mwyn darparu gwybodaeth a monitro'r camau a gymerir o ran materion sy'n effeithio ar Lywodraethu. Mae hyn yn cynnwys y **Côd Llywodraethu Corfforaethol**, a gafodd ei gymeradwyo gan y Cyngor ym mis Mehefin 2012 a'i ddiweddarau gan y Pwyllgor Archwilio ym mis Mawrth 2016. Gwahoddir Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio fel sylwedydd yng nghyfarfodydd y Grŵp Llywodraethu Corfforaethol.

Mae'r Côd Llywodraethu Corfforaethol yn cydnabod polisiau a phrosesau sy'n cyd-fynd ag egwyddorion Fframwaith CIPFA / SOLACE '**Delivering Good Governance in Local Government**' (Nodiadau canllaw ar gyfer Awdurdodau Lleol Cymru Rhifyn 2016 - Cyhoeddwyd Medi 2016). Mae'r fframwaith hwn yn clustnodi 7 prif egwyddor llywodraethu da sy'n ategu gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae'r datganiad hwn yn egluro sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio â gwahanol elfennau'r Fframwaith Llywodraethu.

3.2 **Y Fframwaith Llywodraethu**

Mae'r Fframwaith Llywodraethu yn cynnwys y systemau a'r prosesau, y diwylliannau a'r gwerthoedd hynny sy'n cyfarwyddo ac yn rheoli'r Awdurdod ynghyd â'r modd y mae'n atebol i'r gymuned, yn ymgysylltu â hi ac yn ei harwain. Mae'r Fframwaith yn galluogi'r Awdurdod i fonitro i ba raddau y cyflawnwyd ei amcanion strategol ac i ystyried a yw'r amcanion hynny wedi arwain at gyflenwi gwasanaethau priodol a chost-effeithiol.

Mae'r system Rheoli Mewnol yn rhan bwysig o'r fframwaith hwnnw ac fe'i lluniwyd i reoli risg i lefel resymol. Ei nod yw clustnodi a blaenoriaethu'r risgiau o ran cyflawni polisiau, nodau ac amcanion yr Awdurdod. Mae'n asesu tebygolrwydd ac effaith y risgiau a glustnodwyd ac yn rheoli risgiau unigol yn briodol.

3.3 **Yr Amgylchedd Llywodraethu**

Mae Fframwaith Llywodraethu CIPFA/SOLACE yn pennu 7 egwyddor graidd ar gyfer Llywodraethu Corfforaethol. 'Saith egwyddor CIPFA' yw:

1. **Uniondeb a Gwerthoedd** - *Ymddwyn ag uniondeb, arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu grym y gyfraith.*
2. **Bod yn Agored ac Ymgysylltu** - *Sicrhau bod yn agored ac ymgysylltu'n drylwyr â rhanddeiliaid.*
3. **Gwneud gwahaniaeth** - *Diffinio deilliannau o ran manteision economaidd, cymdeithasol, ac amgylcheddol cynaliadwy.*
4. **Sicrhau ein bod yn cyflawni'r hyn y mae'n fwriad gennym i'w wneud** - *Penderfynu ar yr ymyriadau angenrheidiol i gyflawni'r deilliannau bwriadedig i'r graddau gorau posibl.*
5. **Gwerthfawrogi ein pobl; ymgysylltu, arwain a chefnogi** - *Datblygu capasiti a gallu arweinwyr ac unigolion.*
6. **Rheoli risgiau, perfformiad a chyllid** - *Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref.*

7. Tryloywder ac atebolrwydd da - *Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd, ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol.*

Yn ystod 2018/19 lluniodd y Cyngor Amcan Llesiant ynghylch Adeiladu Gwell Cyngor a Gwneud Gwell Defnydd o Adnoddau ac mae'r 7 egwyddor uchod yn is-benawdau yn y cynllun gweithredu.

Mae'r Awdurdod yn mynd i'r afael â'r 7 egwyddor graidd fel a ganlyn:

3.3.1 Uniondeb a Gwerthoedd - *Ymddwyn ag uniondeb, arddangos ymrwymiad cryf i werthoedd moesegol, a pharchu grym y gyfraith.*

3.3.1.1 Y Pwyllgor Safonau

Mae'r Pwyllgor Safonau'n goruchwyllo safonau ymddygiad yr Aelodau, yn trefnu hyfforddiant i Aelodau'r Cyngor ac i Aelodau'r Cynghorau Tref a'r Cynghorau Cymuned ynghylch y Côd Ymddygiad. Mae hefyd yn ystyried ceisiadau am ollyngiadau i gymryd rhan mewn cyfarfodydd lle bo Aelodau wedi nodi buddiannau personol neu ragfarnol yn y mater dan sylw. Mae Cadeirydd y Pwyllgor Safonau yn cyflwyno adroddiad blynyddol i'r Cyngor llawn ar weithgareddau'r Pwyllgor Safonau.

Ni chyfeiriodd Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru unrhyw gwynion a oedd yn honni bod unrhyw un o Gynghorwyr Cyngor Sir Caerfyrddin wedi torri'r Côd Ymddygiad yn ystod 2019/20 at Banel Dyfarnu Cymru nac at y Pwyllgor Safonau.

Mae'r Pwyllgor hwn hefyd yn goruchwyllo'r Polisi a'r Weithdrefn Datgelu Camarfer.

3.3.1.2 Gwerthoedd Craidd

Cafodd Gwerthoedd Craidd y Cyngor eu hadnewyddu yn ystod 2015/16 ar y cyd â'r staff, yr aelodau etholedig, yr uwch-reolwyr a'r undebau llafur. Maent yn rhoi sail i flaenoriaethau o ran y gwasanaeth ac yn ganllaw i ddatblygu gwasanaethau cynhwysol sy'n ymateb i anghenion cwsmeriaid, gan gefnogi a gwerthfawrogi ein staff ar yr un pryd. Mae ein gwerthoedd yn ategu ac yn arwain ein ffordd o weithio, ein ffordd o wella a'n ffordd o wneud penderfyniadau yn ein cymuned:

- 1. Gweithio fel un tîm** - Rydym yn cydnabod y gallwn wneud y defnydd gorau o'n hadnoddau ar gyfer ein cymunedau drwy gydweithio a chreu cysylltiadau adeiladol.
- 2. Canolbwyntio ar ein cwsmeriaid** - Rydym yn gweithio i wella bywydau pobl yn ein cymunedau a dyma ein pwyslais a'n prif ddiben.
- 3. Gwrando er mwyn gwella** - Byddwn yn ymgysylltu â'n cymunedau, ein partneriaid a'n holl randdeiliaid ac yn gwrando arnynt i lywio ein cynlluniau gwella.
- 4. Ymdrechu i ragori** - Byddwn yn wylidwrs ac yn sicrhau ein bod yn cyflawni hyd eithaf ein gallu a'n bod bob amser yn chwilio am ffyrdd o wella'r hyn a wnawn.
- 5. Ymddwyn ag Uniondeb** - Byddwn yn meddwl am yr hyn sy'n iawn i'w wneud wrth ystyried y dewisiadau mewn sefyllfa waith.
- 6. Cymryd cyfrifoldeb personol** - Byddwn ni i gyd yn ystyried sut yr ydym yn cefnogi'r gwerthoedd hyn a'u rhoi ar waith er mwyn iddynt ategu ac arwain ein ffordd o weithio.

I ategu'r gwaith a wnaed ynghylch y Gwerthoedd Craidd rydym wedi cyflwyno cyfres o Safonau Ymddygiad ac wedi datblygu modiwl e-ddysgu sydd ar gael ar 'Learning Curve' yr Awdurdod. Mae'r modiwl hwn yn parhau i gael ei gyflwyno i'n holl staff er mwyn sicrhau bod ein Gwerthoedd Craidd yn cael eu sefydlu ym mhob rhan o'r Awdurdod.

3.3.1.3 Y Cyfansoddiad

Pan gafodd llywodraeth leol ei moderneiddio yn dilyn Deddf Llywodraeth Leol 2000, mabwysiadodd yr Awdurdod fath newydd ar Gyfansoddiad ar y ffurf a hyrwyddwyd gan Lywodraeth Cynulliad Cymru. Ers hynny, mae'r cyfansoddiad hwnnw wedi'i adolygu'n rheolaidd i sicrhau ei fod yn diwallu anghenion yr Awdurdod a'i reoleiddwyr o ran tryloywder y llywodraethu, atebolrwydd a gwneud penderfyniadau.

Cyhoeddir y Cyfansoddiad ar wefan y Cyngor. Yn ei hanfod, mae'r ddogfen yn egluro sut y mae'r Cyngor yn gweithredu a sut y mae'n gwneud penderfyniadau. Mae 8 rhan i'r cyfansoddiad, sef:

1. *Crynodeb ac Eglurhad* – golwg gyffredinol gryno ar y Cyngor a'i gyrff gwneud penderfyniadau.
2. *Yr Erthyglau* – disgrifiad manylach o'r Cyngor a'i rannau cyfansoddol.
3. *Swyddogaethau/Pwerau Dirprwyedig* - Mae'r rhan hon yn egluro pa aelodau sy'n gyfrifol am ba benderfyniadau. Nodir yn benodol a yw penderfyniadau'n rhai y caiff y Cyngor yn unig, neu'r Bwrdd Gweithredol yn unig, eu gwneud a nodir pa benderfyniadau a ddirprwywyd i swyddogion yn unol â Chynllun Dirprwyo.
4. *Y Rheolau Gweithdrefn - yn cynnwys y rheolau ynghylch cynnal cyfarfodydd y Cyngor a'i Bwyllgorau* (a elwir yn gyffredin yn "**Rheolau Sefydlog**"), y rheolau ynghylch trafodion y Bwrdd Gweithredol a'r Pwyllgorau Craffu, y rheolau ynghylch mynediad i wybodaeth, **y Rheolau o ran Gweithdrefnau Contractau, Rheolau'r Weithdrefn Ariannol a'r Rheolau Cyflogi Swyddogion.**
5. *Codau a Phrotocolau* - Mae'r **Côd Ymddygiad ar gyfer Aelodau**, sy'n ddogfen statudol, ymhlith y Codau sydd wedi'u cynnwys yn y Rhan hon. Yn hyn o beth, mae rheolau caeth iawn ynghylch ymddygiad aelodau o ran eu rôl yn Gynghorwyr a'u rôl o ran gwneud penderfyniadau. Yn benodol, os oes gan aelodau fuddiant personol a rhagfarnol mewn unrhyw fater a drafodir mewn cyfarfodydd mae'n rhaid iddynt ddatgelu'r buddiant a gadael y cyfarfod (oni bai iddynt gael gollyngiad i gymryd rhan yn y cyfarfod).
6. a) *Cynllun Lwfansau'r Cynghorwyr a'r Aelodau Cyfetholedig*. Mae hwn yn pennu Proffiliau Swyddi a Manylebau Person yr Aelodau, Aelodau'r Bwrdd Gweithredol a Chadeiryddion ac Is-gadeiryddion Pwyllgorau, ynghyd â nodi manylion y taliadau y mae gan yr aelodau hawl i'w derbyn. O ran taliadau i'r Aelodau, roedd Panel Annibynnol Cymru ar Gydabyddiaeth Ariannol, sef y corff a sefydlwyd i bennu taliadau Aelodau (a elwir bellach yn 'gyflogau') wedi defnyddio'i bwerau newydd, o 1^{af} Ebrill 2012, i bennu'r union symiau a delir yn hytrach na phennu'r taliadau mwyaf y gellid eu gwneud. Diben y pennu hwn oedd sicrhau taliadau mwy cyson ledled Cymru.
6. b) *Strwythurau Rheoli*.
7. *Enwau a Chyfeiriadau'r Cynghorwyr*.
8. *Aelodaeth Ddwyieithog y Bwrdd Gweithredol a'r Pwyllgorau*.

Mae'r Cyfansoddiad yn ddogfen fyw ac mae'r Cyngor yn cael adroddiadau ynghylch newidiadau unigol iddo ac yn gwneud penderfyniadau yn eu cylch fel y bo'r angen, ar ôl i Weithgor Adolygu'r Cyfansoddiad eu hystyried. Ni wnaed unrhyw newidiadau mawr i'r Cyfansoddiad yn ystod y flwyddyn.

3.3.1.4 Y Grŵp Llywodraethu Corfforaethol

Fel y nodir yn Adran 3.1, ffurfiwyd Grŵp Llywodraethu Corfforaethol i gydlyn trefniadau llywodraethu'r Awdurdod, eu rheoli ac adrodd yn eu cylch. Roedd y Grŵp yn cynnwys:

- Yr Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros Adnoddau
- Yr Aelod o'r Bwrdd Gweithredol - Rheolwr Busnes
- Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio (yn sylwedydd).
- Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol (Swyddog Adran 151)
- Y Pennaeth Gweinyddiaeth a'r Gyfraith (Y Swyddog Monitro)
- Pennaeth y Gwasanaethau Ariannol
- Pennaeth TG a Pholisi Corfforaethol
- Rheolwr Polisi Corfforaethol
- Prif Weithredwr Cynorthwyol (Rheoli Pobl)
- Pennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol
- Rheolwr y Gwasanaethau Pobl
- Dirprwyon enwebedig a ganiateir

Mae'r Grŵp yn gyfrifol am ddiweddarau'r Côt Llywodraethu ac am lunio'r Datganiad Llywodraethu Blyneddol, i'w cymeradwyo gan:

- yr Arweinydd
- y Prif Weithredwr
- y Pwyllgor Archwilio yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011

Yn ogystal, mae'r Grŵp bellach yn goruchwyllo gwaith y Grŵp Rheoli Gwybodaeth.

3.3.1.5 Y Swyddog Monitro

Mae'r Swyddog Monitro (Pennaeth Gweinyddiaeth a'r Gyfraith) yn gyfrifol am ddiweddarau'r Cyfansoddiad i sicrhau ei fod yn adlewyrchu'r gofynion deddfwriaethol diweddaraf ac anghenion llywodraethu'r Awdurdod. Mae hefyd yn gyfrifol am sicrhau y cydymffurfir yn llawn â'r darpariaethau ar bob lefel o weithgareddau'r Awdurdod. Yn Brif Swyddog Cyfreithiol, a chyda chefnogaeth y tîm cyfreithiol mewnol, caiff y Swyddog Monitro fynd i holl gyfarfodydd yr Awdurdod, gan gynnwys y Bwrdd Gweithredol a Thîm Rheoli Corfforaethol yr Awdurdod. Mae'r Swyddog Monitro mewn sefyllfa dda i fod yn flaenweithgar o ran helpu'r Aelodau a'r Swyddogion, mewn sefyllfaoedd ffurfiol ac anffurfiol, i gydymffurfio â'r gyfraith a gweithdrefnau'r Awdurdod ei hun. Y Swyddog Monitro yw'r Pennaeth Gwasanaeth sy'n bennaf gyfrifol am yr Uned Gwasanaethau Democrataidd ac ef/hi hefyd sy'n gyfrifol am y cofnod swyddogol o'r broses benderfyniadau democrataidd, ac am ei gyhoeddi.

Mae'r Swyddog Monitro yn gweithio'n agos gyda'r Prif Weithredwr fel Pennaeth y Gwasanaeth Taledig a'r Swyddog Adran 151 yn unol â darpariaethau Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Bydd yn adrodd i'r Cyngor neu i'r Bwrdd Gweithredol os bydd o'r farn y bydd unrhyw gynnig sydd gerbron yn arwain at dorri'r gyfraith.

Mae Rhwydwaith Cymru Gyfan o Swyddogion Monitro sy'n cwrdd bob tri mis i drafod pynciau amserol ac i rannu'r arfer gorau, ac mae'r Swyddog Monitro'n mynychu'r cyfarfodydd hyn.

3.3.2 **Bod yn Agored ac Ymgysylltu** - Sicrhau bod yn agored ac ymgysylltu'n drylwyr â rhanddeiliaid.

3.3.2.1 Ymgynghori ac Ymgysylltu â Dinasyddion a Defnyddwyr Gwasanaethau

Mae gan yr Awdurdod ddull sydd wedi'i sefydlu ers tro ar gyfer ymgynghori ac ymgysylltu â dinasyddion a defnyddwyr gwasanaethau. Mae ganddo **Rwydwaith 50+** i ymgynghori â phobl hŷn, **Fforwm Ieuenctid** a grwpiau ymgynghori penodol niferus i ofyn barn pobl â nodweddion gwarchodedig penodol fel y nodir yn **Neddf Cydraddoldeb 2011**. Hefyd, mae'r Cyngor yn cyhoeddi ei holl ymgynghoriadau cyfredol ar wefan y Cyngor.

Hefyd mae'r Awdurdod yn gwneud defnydd helaeth o **Arolwg Cenedlaethol Cymru**, sef arolwg blynyddol a gomisiynir gan Lywodraeth Cymru. Defnyddir y canlyniadau i helpu'r Awdurdod i hunanasesu ei wasanaethau ac maent yn cael eu cynnwys yn ein Hadroddiad Blynyddol.

Mae'r Awdurdod wedi bod yn gweddarlledu holl gyfarfodydd y Cyngor Llawn er mis Mai 2013, cyfarfodydd y Pwyllgor Cynllunio er mis Tachwedd 2014, a chyfarfodydd y Bwrdd Gweithredol er mis Medi 2015.

Mae'r Awdurdod yn ymgynghori'n helaeth ynghylch ei Gyllideb bob blwyddyn. Mae hyn yn cynnwys seminarau, digwyddiadau Golwg Sir Gâr ar gyfer pobl ifanc, arolygon ar-lein, y cyfryngau cymdeithasol, a chyfarfodydd rhanddeiliaid â Chynghorau Tref a Chymuned ac Undebau. Ystyrir canlyniadau'r ymgynghoriadau ac fe'u cyflwynir i'r Bwrdd Gweithredol a'r Cyngor Sir yn rhan o Adroddiad Strategaeth y Gyllideb.

3.3.2.2 Ymdrin â chwynion

Mae gan yr Awdurdod **Weithdrefn ar gyfer ymdrin â Chwynion a Chanmoliaeth gan Gwsmeriaid** ac mae ystadegau a dadansoddiad o'r cwynion sydd wedi dod i law yn cael eu cyflwyno'n flynyddol i'r Pwyllgor Craffu Polisi ac Adnoddau. Mae'r Weithdrefn Gwynion yn unol â Pholisi Pryderon a Chwynion Enghreifftiol Llywodraeth Cymru, a chafodd ei hadolygu a'i diwygio yn 2016/17.

Mae gan yr Awdurdod Dîm Cwynion canolog ar gyfer y rhan fwyaf o wasanaethau sy'n sicrhau y cydymffurfir â'r gofynion a nodwn yn ein Gweithdrefn ac yn sicrhau cysondeb ar draws yr Awdurdod cyfan. Yn ystod 2017/18, cytunwyd y byddai Cwynion ynghylch Gofal Cymdeithasol i Oedolion yn cael eu rheoli gan yr Adran Cymunedau.

Darperir adroddiadau blynyddol i'r Tîm Rheoli Corfforaethol, a darperir adroddiadau mwy manwl i'r adrannau pan fo'r angen, er mwyn monitro tueddiadau, clustnodi problemau a gwella gwasanaethau ar sail profiadau'r cwsmeriaid.

Ymchwiliodd ac ymatebodd yr Awdurdod i 912 o gwynion yn ystod 2019/20 o gymharu ag 758 yn ystod 2018/19 (mae'r ffigur uwch yn 2019/20 i'w briodoli'n bennaf i faterion yn ymwneud â'r Gwasanaeth Gwastraff). Rhoddwyd sylw i 666 o geisiadau am gymorth ac ymholiadau eraill a ailgyfeiriwyd.

3.3.2.3 Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

Mae Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru yn ystyried cwynion y cyhoedd ynghylch ymddygiad Aelodau a chamweinyddu. Cyhoeddir ei adroddiad yn flynyddol.

Cyflwynir Adroddiadau Adran 16 yr Ombwdsmon (h.y. adroddiadau er budd y cyhoedd) i'r Cyngor Sir fel sy'n ofynnol yn ôl y gyfraith. Ni chyflwynwyd unrhyw Adroddiadau Budd y Cyhoedd yn erbyn yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn 2019/20.

3.3.2.4 Sicrhau Cyfathrebu Allanol Effeithiol

Mae'r tîm Marchnata a'r Cyfryngau yn yr Awdurdod yn hyrwyddo gwaith y Cyngor ac yn cefnogi ymgysylltu'n rhagweithiol ag aelodau'r cyhoedd, gan eu helpu i gael gwybodaeth am wasanaethau'r Cyngor.

Ar gyfartaledd, roedd 5104 o bobl wedi ymweld â gwefan yr Awdurdod bob dydd yn 2019/20. Ers cyflwyno cyfrif Fy Hwb, mae 29,531 o drigolion wedi cofrestru ar gyfer y gwasanaeth. Ar gyfartaledd, mae 330 o drigolion yn gofyn cwestiwn ar-lein sy'n ein galluogi i wella'r wefan yn barhaus ar sail awgrymiadau gan y cyhoedd a staff. Rydym yn ychwanegu mwy o wasanaethau ar-lein ac yn adolygu'r e-ffurflenni presennol i sicrhau eu bod yn hawdd eu defnyddio.

Mae'r Hwb yn Rhydaman, Caerfyrddin a Llanelli yn cynnig apwyntiadau sydd wedi'u trefnu ymlaen llaw a chynor galw heibio i 8,000 o breswylwyr y mis ar gyfartaledd, yn ogystal â rhoi cynor a mynediad i gymorth hyfforddiant a chyflogaeth. Mae'r defnydd cynyddol o'r cyfryngau cymdeithasol gyda mwy na 13,000 o ddilynwyr ar y brif dudalen Facebook ac oddeutu 9,500 yn dilyn ein prif gyfrif Twitter yn caniatáu ymgysylltu agored a sgysiau ag aelodau o'r cyhoedd. Yn ogystal â hyn, mae'r cyfryngau cymdeithasol yn ffordd wych o hyrwyddo gwasanaethau'r Cyngor.

Mae'r tîm Marchnata a'r Cyfryngau yn gweithio gyda'r Bwrdd Gweithredol a'r Timau Rheoli Adranol i gynllunio cyfathrebu'n rhagweithiol, gan helpu meysydd gwasanaeth i ymgysylltu â'r bobl iawn, ar yr adeg iawn, yn y modd iawn.

3.3.3 **Gwneud gwahaniaeth** - *Diffinio deilliannau o ran manteision economaidd, cymdeithasol, ac amgylcheddol cynaliadwy.*

3.3.3.1 Y Pwrpas a'r Weledigaeth

Mae gan yr Awdurdod ddull cadarn o gydweithio â phartneriaid allweddol ac mae'n aelod statudol o Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Gaerfyrddin. Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn gosod dyletswydd llesiant ar gyrff cyhoeddus penodol ledled Sir Gaerfyrddin i weithredu ar y cyd drwy'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus y dasg o wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Sir Gaerfyrddin.

www.ysirgaragarem.cymru

- Ym mis Mai 2018 cyhoeddodd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Gynllun Llesiant sy'n pennu ei amcanion lleol er mwyn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol y sir a'r camau mae'n bwriadu eu cymryd i gyflawni'r amcanion hynny.
- Nid bwriad Amcanion Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Gaerfyrddin yw mynd i'r afael â'r gwasanaethau craidd a darpariaeth y partneriaid unigol, yn hytrach eu bwriad yw gwella ac ychwanegu gwerth drwy weithredu ar y cyd. Mae'n rhaid i bob un o bartneriaid statudol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (y Cyngor, Bwrdd Iechyd, Gwasanaeth Tân ac Achub, a Chyfoeth Naturiol Cymru) gyhoeddi eu Hamcanion Llesiant eu hunain.

Ar gyfer 2018/19, lluniwyd Strategaeth Gorfforaethol Newydd a oedd yn cyfuno pedwar cynllun yn un.

- Fe'i cyflwynwyd yn lle Strategaeth Gorfforaethol 2015-20
- Roedd yn ymgorffori ein Hamcanion Gwella yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol 2009
- Roedd yn pennu ein Hamcanion Gwella, yn unol â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Am y tro cyntaf yng Nghymru, ceir gweledigaeth a rennir a set o nodau i bob corff cyhoeddus weithio tuag atynt. Bwriad ein Hamcanion Llesiant yw cyfrannu cymaint â phosibl at y rhain.
- Roedd yn cynnwys prosiectau a rhaglenni allweddol Bwrdd Gweithredol Cyngor Sir Gaerfyrddin am y 5 mlynedd nesaf, fel y nodir yn *'Symud Ymlaen yn Sir Gaerfyrddin: y 5 mlynedd nesaf'*

3.3.3.2 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Pwrpas cyffredinol y Ddeddf yw sicrhau bod trefniadau llywodraethu cyrff cyhoeddus ar gyfer gwella llesiant Cymru yn ystyried anghenion cenedlaethau'r dyfodol. Mae'r Ddeddf wedi'i llunio i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn unol ag egwyddorion datblygu cynaliadwy. Yn ôl y gyfraith:-

- Mae'n rhaidd i ni ddatblygu'n gynaliadwy, gan wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Yr egwyddor datblygu cynaliadwy yw: *'... bod yn rhaid i'r corff cyhoeddus weithredu mewn modd sy'n ceisio sicrhau bod anghenion y presennol yn cael eu diwallu heb effeithio ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion eu hunain.'*
- Mae'n rhaidd i ni arddangos 5 ffordd o weithio:
 - Tymor Hir
 - Integredig
 - Cynhwysol
 - Cydweithredol
 - Ataliol
- Mae'n rhaidd i ni weithio tuag at gyflawni'r 7 nod llesiant cenedlaethol sydd yn y Ddeddf. Gyda'i gilydd, maent yn creu gweledigaeth a rennir i gyrff cyhoeddus weithio tuag at y canlynol:
 - Cymru lewyrchus
 - Cymru gydnerth
 - Cymru iachach
 - Cymru sy'n fwy cyfartal
 - Cymru o gymunedau cydlynus
 - Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu
 - Cymru sy'n gyfrifol ar lefel fyd-eang

Fel corff cyhoeddus mae'n rhaid i ni gyhoeddi ein Hamcanion Llesiant, sy'n mwyhau ein cyfraniad i'r Nodau Llesiant Cenedlaethol hyn.

Rhestr o Amcanion Llesiant Sir Gaerfyrddin 2019/20:

1. Helpu i roi'r dechrau gorau mewn bywyd i bob plentyn a gwella eu profiadau yn gynnar mewn bywyd
2. Helpu plant i ddilyn ffyrdd iach o fyw (Gordewdra ymysg Plant)

3. Parhau i wella cyrhaeddiad pob dysgwr.
4. Lleihau nifer yr oedolion ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant (NEET)
5. Trechu tlodi drwy wneud popeth o fewn ein gallu i'w atal, gan helpu pobl i gael gwaith a gwella bywydau'r rheiny sy'n byw mewn tlodi
6. Creu mwy o swyddi a thwf ledled y sir
7. Cynyddu faint o dai rhent a thai fforddiadwy sydd ar gael
8. Helpu pobl i fyw bywydau iach (mynd i'r afael ag ymddygiad peryglus a gordewdra ymysg oedolion)
9. Cefnogi cysylltiadau da â ffrindiau, y teulu a chymunedau mwy diogel
10. Cefnogi'r nifer cynyddol o bobl hŷn er mwyn iddynt gadw'u hurddas a'u hannibyniaeth wrth iddynt heneiddio
11. Ymagwedd ledled y Cyngor tuag at gefnogi Heneiddio'n Dda yn Sir Gaerfyrddin
12. Gofalu am yr amgylchedd nawr ac ar gyfer y dyfodol
13. Gwella seilwaith a chysylltedd priffyrdd a thrafnidiaeth
14. Hyrwyddo'r Iaith Gymraeg a Diwylliant Cymru
15. Adeiladu Gwell Cyngor a Gwneud Gwell Defnydd o Adnoddau

Cafodd ein Datganiad Llesiant Statudol ei gynnwys yn y Strategaeth Gorfforaethol Newydd. Mae hwn yn pennu ein trefniadau llywodraethu i gefnogi ein deilliannau cynlluniedig.

Datganiad Llesiant

- i. Rydym yn teimlo bod ein Hamcanion Llesiant yn cyfrannu'n helaeth at gyflawni ein Nodau Llesiant Cenedlaethol. Mae ein Hamcanion Llesiant yn ymwneud ag agweddau gwahanol ar gwrs bywyd ac yn rhoi sylw i lesiant mewn ffordd systematig.
- ii. Mae'r Amcanion Llesiant hyn wedi deillio o adborth sylweddol yn sgil ymgynghori ac amrywiaeth o ffynonellau gwybodaeth gwahanol ynghylch angen, data perfformiad ac adborth rheoleiddiol. Wrth ddatblygu cynlluniau gweithredu i gyflawni'r amcanion hyn byddwn yn cynnwys pob math o bobl sydd â diddordeb yn eu cyflawni.
- iii. Mae'r camau a gymerwn i gyflawni'r Amcanion Llesiant (ein cynlluniau gweithredu) yn ceisio sicrhau y defnyddir cymaint ag sy'n bosibl ar ddulliau tymor hir, integredig, cynhwysol, cydweithredol ac ataliol.
- iv. Mae gan aelod o'r Bwrdd Gweithredol gyfrifoldeb penodol dros y Ddeddf yn gyffredinol. Hefyd bydd gan bob aelod o'r Bwrdd Gweithredol sy'n ddeiliad portffolio gyfrifoldeb dros Amcanion Llesiant/KIOP perthnasol.
- v. I sicrhau ein bod yn cymryd y camau gweithredu hyn byddwn yn defnyddio ein dangosfwrdd System Monitro Gwybodaeth am Berfformiad (PIMS), a ddatblygwyd yn fewnol. Caiff pob cynllun gweithredu ei fonitro ac adroddir yn ei gylch yn chwarterol i'r timau rheoli adrannol, y Tîm Rheoli Corfforaethol, a'r Bwrdd Gweithredol. Hefyd adroddir ynghylch cynnydd i'r Pwyllgorau Craffu. Bydd y Cyngor yn paratoi adroddiad blynyddol am ei Amcanion Llesiant ac yn diwygio'r amcanion os bydd angen.
- vi. Caiff cynnwys y cynlluniau gweithredu, er mwyn cyflawni'r Amcanion Llesiant, ei ariannu'n ddigonol ac mae'n rhan annatod o fusnes Gwasanaethau. I gyflawni'r amcanion hyn bydd gwasanaethau yn 'uno' ac yn cydweithio, yn gweithio gyda phartneriaid, ac yn cynnwys dinasyddion o bob math yn llawn.

- vii. Mae ein hamcanion yn rhai tymor hir ond bydd ein cynlluniau gweithredu yn cynnwys cerrig milltir a fydd yn galluogi monitro a sicrhau cynnydd.
- viii. I sicrhau bod modd cyflawni ein Hamcanion Llesiant ac i gyrraedd disgwyliadau'r Ddeddf, byddwn yn addasu trefniadau craffu, cynllunio ariannol, rheoli asedau, asesu risg, a rheoli perfformiad.

Ble mae angen i newid ddigwydd mewn Llywodraethu Corfforaethol

Mae'r Ddeddf yn nodi..... *'set graidd o weithgareddau sy'n gyffredin i lywodraethu corfforaethol cyrff cyhoeddus (SPF1 Para. 47). Mae cymhwyso gofynion y Ddeddf i'r gweithgareddau hyn yn debygol o sicrhau'n fwyaf effeithiol y math o newid sy'n ofynnol'.*

1. Cynllunio Corfforaethol a Chynllunio Gwasanaethau
2. Cynllunio Ariannol
3. Rheoli Asedau
4. Cynllunio'r Gweithlu
5. Caffael
6. Rheoli Risg
7. Rheoli Perfformiad

3.3.3.3 Adroddiad Blynyddol yr Arweinydd a'r Cynllun Pum Mlynedd

Yn dilyn yr etholiadau llywodraeth leol ym mis Mai 2017 cafodd yr Arweinydd blaenorol ei ailbenodi yn y Cyfarfod Cyffredinol Blynyddol ar 24 Mai 2017.

Mae Gweinyddiaeth yr Awdurdod yn glymblaid rhwng Plaid Cymru a'r Grŵp Annibynnol ac mae'r Bwrdd Gweithredol yn cynnwys 10 aelod, sef 7 sedd i Plaid a 3 sedd i'r Grŵp Annibynnol. Mae'r swydd Arweinydd yn cael ei rhoi i Plaid a'r swydd Dirprwy Arweinydd yn cael ei rhoi i'r Grŵp Annibynnol.

Ym mis Ionawr 2018, cymeradwyodd y Bwrdd Gweithredol ei gynllun 'Symud Ymlaen yn Sir Gaerfyrddin: y 5 mlynedd nesaf'. Mae'r cynllun yn nodi bron i 100 o gynlluniau, gwasanaethau neu brosiectau â blaenoriaeth y mae'r Bwrdd Gweithredol am eu cyflawni dros y pum mlynedd nesaf. Mae Strategaeth Gorfforaethol yr Awdurdod yn cynnwys y prosiectau a'r rhaglenni allweddol yn y cynllun hwn.

3.3.4 Sicrhau ein bod yn cyflawni'r hyn y mae'n fwriad gennym i'w wneud - Penderfynu ar yr ymyriadau angenrheidiol i gyflawni'r deilliannau bwriadedig i'r graddau gorau posibl.

3.3.4.1 Rheoli Perfformiad/Y Swyddogaeth Graffu

Mae Aelodau Etholedig yr Awdurdod yn ymwneud yn fawr â rheoli perfformiad, ar lefel y Bwrdd Gweithredol yn ogystal â lefel y Pwyllgorau Craffu. Yn aml, bydd data am berfformiad yn symbylu astudiaethau manwl gan y Pwyllgorau Craffu, a hynny fel rheol drwy Grwpiau Gorchwyl a Gorffen. Mae'r rhain wedi cyfrannu'n flaenweithgar at ddatblygu polisïau a gwella gwasanaethau ar achlysuron niferus yn y blynyddoedd diwethaf.

Mae system soffistigedig yr Awdurdod ar gyfer Rheoli Perfformiad (PIMS) yn cael ei defnyddio'n helaeth gan Swyddogion ac Aelodau. Caiff ei defnyddio hefyd gan y Tîm Rheoli Corfforaethol a'r Aelodau'r Bwrdd Gweithredol yn fodd 'amser real' (trwy'r cyfleuster Dangosfwrdd) o fonitro perfformiad. Caiff gwybodaeth fanwl ei chodi o'r system a'i defnyddio gan Bwyllgorau Craffu'r Awdurdod. Defnyddir y data i glustnodi meysydd penodol lle bydd y Pwyllgorau'n gwneud astudiaethau mwy dwys i fonitro perfformiad ac i wneud argymhellion polisi. Mae'r Awdurdod yn un o bartneriaid y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus ac mae

Pwyllgor Craffu - Polisi ac Adnoddau'r Cyngor yn cael Adroddiad Perfformiad Blyneddol gan Gadeirydd presennol y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

Mae cofnodion cymeradwy cyfarfodydd y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor Craffu - Polisi ac Adnoddau er mwyn iddo eu hystyried ac mae sylwadau'n cael eu cyflwyno yn ôl i'r Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus.

Mae Dangosfyrddau System Monitro Perfformiad a Gwella (PIMS) yn cael eu datblygu i ddadansoddi gwybodeg o ran perfformiad meysydd/prosiectau penodol sy'n cynnwys Diogelu Corfforaethol a phrosiectau TIC ac ar gyfer rheolwyr adrannol - gyda golwg ar ddatblygu Dangosfyrddau mwy cyfannol lle y bo'n briodol.

3.3.5 Gwerthfawrogi ein pobl; ymgysylltu, arwain a chefnogi - Datblygu capasiti a gallu arweinwyr ac unigolion.

Yn dilyn etholiadau llywodraeth leol Cymru ym mis Mai 2017, mae gan Gyngor Sir Caerfyrddin 30 o gynghorwyr sir newydd, ac mae pecyn hyfforddiant, datblygu a sefydlu cynhwysfawr yn cael ei ddarparu iddynt ac i aelodau sy'n dychwelyd. Caiff y rhaglen datblygu a hyfforddiant i'r Aelodau ei hadnewyddu bob blwyddyn.

3.3.5.1 Pwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd

Pwyllgor statudol yw hwn ac iddo gylch gwaith sy'n cynnwys hybu a chefnogi llywodraethu da. Mae agwedd bwysig ar y nod hwnnw'n cael ei sicrhau drwy ddarparu cyfleoedd hyfforddi a datblygu rhesymol i'r Aelodau a thrwy benodi Cadeirydd y Pwyllgor yn Hyrwyddwr Datblygu'r Aelodau.

3.3.5.2 Rheoli ein Gweithlu

Mae gan Gyngor Sir Caerfyrddin tua 8,000 o weithwyr ac mae pob un ohonynt yn cyfrannu at gyflawni ein Blaenoriaethau Corfforaethol.

Cefnogir ein staff gan yr Is-adran Rheoli Pobl, sy'n cynnal ystod o Bolisiâu a Gweithdrefnau i sicrhau bod yr holl staff yn cael eu rheoli'n deg ac mewn modd cyson. Mae'r Prif Bolisiâu a Gweithdrefnau yn cynnwys:

- Polisi Iechyd a Diogelwch
- Polisi Recriwtio a Dethol Staff gan gynnwys recriwtio diogel
- Gweithdrefn Sefydlu
- Polisi Datgelu Camarfer
- Polisiâu Achwyniadau a Disgyblu a Chanllawiau ynghylch Safonau Ymddygiad
- Côt Ymddygiad ar gyfer y Swyddogion
- Polisi Ad-drefnu
- Strategaeth ar gyfer Pobl
- Polisi Tâl
- Polisi Gweithio Ystywyth

Caiff ein staff eu hannog i ddatblygu ac mae hyn yn gydnaws â'n hamcanion fel sefydliad a achredwyd gan gynllun **Buddsoddwyr mewn Pobl**. Ategir datblygiad ein gweithlu gan y canlynol:

- Proses Arfarnu
- Strategaeth Dysgu a Datblygu
- Annog Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP)

- Cynllunio Gweithlu Effeithiol
- Strategaeth ar gyfer Pobl

Mae rheoli presenoldeb a chefnogi llesiant staff yn flaenoriaeth uchel i'r Cyngor. Mae fframwaith a pholisi cadarn ar waith o ran rheoli presenoldeb ac mae'r swyddogaeth Iechyd Galwedigaethol yn cynnig cymorth a chyngor ar lesiant gyda'r nod o gadw pobl mewn gwaith, rhoi cyngor ac arweiniad ynghylch byw'n iach, rheoli straen ac iechyd meddwl yn y gweithle.

Yn dilyn gweithredu'r Cytundeb Statws Unffurf yn 2011/12, mae'r swyddogaeth Tâl a Buddion yn yr Is-adran Rheoli Pobl yn cadw golwg gyffredinol ar y strwythur cyflogau a graddau ac yn rhoi cyngor i reolwyr ynghylch gwerthuso swyddi a buddion yn ogystal â chynnal archwiliad cyflog cyfartal bob blwyddyn. Nid yw'r archwiliad diweddaraf yn awgrymu bod unrhyw dystiolaeth o wahaniaethu yn y strwythurau cyflogau nac yn y lwfansau a dalwyd. Fel rheol, mae'r gwahaniaethau mewn cyflog yn ganlyniad i rannu'r rhywiau yn ôl y mathau o swyddi yn hytrach na gweithredu lwfansau.

Hefyd, mae'r Cyngor yn cyhoeddi Polisi Tâl erbyn mis Ebrill bob blwyddyn, fel sy'n ofynnol dan Adran 38 o'r Ddeddf Lleoliaeth. Pwrpas y datganiad yw bod yn dryloyw ynghylch ymagwedd y Cyngor at bennu cyflog ei weithwyr (ac eithrio'r rhai sy'n gweithio yn ysgolion yr awdurdod lleol). Cytunir ar y Polisi Tâl gan y Cyngor Llawn a chaiff ei gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod.

Cyflwynwyd model cyflogau newydd ar 1^{af} Ebrill 2019 a oedd yn rhoi codiad cyflog sylweddol i'n gweithwyr sy'n ennill y symiau lleiaf yn ogystal â thalu'r hyn sy'n cyfateb i gyfraddau Cyflog Byw y Living Wage Foundation heb fod angen talu Tâl Atodol Cyflog Byw.

Mae'r Awdurdod yn cynnal ac yn cyhoeddi archwiliadau cyflog cyfartal blynyddol, ac nid yw'r diweddaraf o'u plith yn awgrymu bod unrhyw dystiolaeth o wahaniaethu yn y strwythurau cyflog nac yn y lwfansau a delir. Fel rheol, mae'r gwahaniaethau mewn cyflog yn ganlyniad i rannu'r rhywiau yn ôl y mathau o swyddi yn hytrach na gweithredu lwfansau.

Mae'r Awdurdod yn ceisio manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd gweithio ystywyth i gefnogi ein hamcanion strategol drwy'r canlynol:

- **Moderneiddio'r gwasanaethau a ddarperir:** mae defnyddio technoleg newydd i ddarparu gwasanaethau yn golygu bod modd hwyluso'r prosesau a bod yn agosach at ein cwsmeriaid.
- **Recriwtio a Chadw:** Bydd arferion gwaith gwahanol yn ein helpu ni i recriwtio ac i gadw gweithwyr a werthfawrogrir.
- **Strategaeth Swyddfeydd:** bydd gweithio ystywyth yn helpu i leihau'r anghenion o ran swyddfeydd a defnyddio adeiladau'n fwy effeithiol.
- **Agenda Gweithio Hyblyg:** bydd gweithio ystywyth yn cefnogi'r agenda ehangach o ran cael cydbwysedd rhwng bywyd a gwaith, a fydd yn rhoi bod i weithlu mwy cynhwysol.
- **Amgylcheddol:** gall gweithio ystywyth olygu llai o deithiau car, llai o dagfeydd yn ystod oriau brig, a llai o lygredd.

Mae hon yn strategaeth barhaus a fydd yn parhau i ddatblygu yn ystod y blynyddoedd nesaf ac mae'n efelychu'r hyn sy'n digwydd mewn llawer o sefydliadau blaengar.

Mae ein Polisi Datgelu Camarfer yn cael ei ddefnyddio gan weithwyr i roi gwybod am bryderon difrifol a allai fod er budd y cyhoedd. Mae dysgu ar-lein, hyrwyddo'r polisi a monitro cwynion datgelu camarfer yn parhau i sicrhau bod gweithwyr yn ymwybodol ohono. Bydd system sefydlu ar-lein yn rhoi'r wybodaeth hon i weithwyr newydd yn gyflymach ac yn fwy effeithiol. Mae hyn yn cael ei gyflwyno o ddechrau 2020. Mae'r rhan fwyaf o weithwyr bellach

yn gallu cael gwybodaeth ar-lein felly bydd rhoi gwybodaeth am y mathau hyn o bolisiâu allweddol yn dod yn fwy cynhwysol wrth i fwy o bobl ddefnyddio'r fewnwyd ar-lein.

3.3.5.3 Y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion

Mae'r Cynllun Dirprwyo yn rhestru'r penderfyniadau a ddirprwyir i swyddogion, boed hynny gan y Cyngor neu gan y Bwrdd Gweithredol. Wrth arfer y pwerau a ddirprwyir iddynt, rhaid i'r swyddogion gydymffurfio â'r gofynion statudol a Fframwaith Polisi a Chyllideb y Cyngor, ymysg gofynion eraill. Rhaid i unrhyw benderfyniadau arwyddocaol gael eu cofnodi a gallant gael eu 'galw i mewn'. Mae penderfyniadau gweithredol arwyddocaol gan swyddogion yn cael eu cyhoeddi.

3.3.6 Rheoli risgiau, perfformiad a chyllid - *Rheoli risgiau a pherfformiad drwy reolaeth fewnol gadarn a rheolaeth ariannol gyhoeddus gref*

3.3.6.1 Rheoli Risg

Mae gan yr Awdurdod Grŵp Llywio Rheoli Risg sy'n adrodd yn uniongyrchol i'r Bwrdd Gweithredol, i'r Pwyllgor Archwilio ac i Dîm Rheoli y Prif Swyddogion. Caiff y Grŵp Llywio Rheoli Risg ei gadeirio gan y Pennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol. Ar y grŵp mae Aelod Penodedig Rheoli Risg sy'n Aelod o'r Bwrdd Gweithredol (sef yr Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros Adnoddau), a Swyddogion Penodedig Rheoli Risg Adrannol.

Nod yr Awdurdod yw sicrhau bod rheolaeth dda ar risg yn dod yn rhan annatod o'i holl brosesau. Mae adran benodol yn Adroddiadau'r Pwyllgorau ar gyfer trafod ac egluro unrhyw oblygiadau o safbwynt Rheoli Risg.

Caiff Risgiau Corfforaethol, Gwasanaethau a Phrosiectau eu cofnodi ar Gofrestr Risgiau. Rydym yn defnyddio **"Meddalwedd ar y we ar gyfer Cofrestru Risgiau"**, sy'n caniatáu i adrannau fewnbynnu, cyrchu, diweddarau a rheoli gwybodaeth ynghylch Risgiau Gwasanaethau a Phrosiectau. Mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn cael ei chyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio. Cynhaliodd Swyddfa Archwilio Cymru Adolygiad o Drefniadau Rheoli Risg yn ystod 2018/19, lle gwnaed cynigion ar gyfer gwelliant i gryfhau'r trefniadau sydd ar waith. Mae cynllun gweithredu wedi'i gwblhau i roi'r welliannau ar waith.

3.3.6.2 Y Grŵp Llywio Rheoli Risg

Mae'r Grŵp Llywio Rheoli Risg yn archwilio'r modd y gellir datblygu Rheoli Risg a sicrhau bod Rheoli Risg yn rhan annatod o holl benderfyniadau'r sefydliad. Mae'r Grŵp yn cwrdd bob tri mis ac yn cael ei gefnogi gan waith ei Is-grwpiau h.y. Risgiau Eiddo ac Atebolrwydd, Risgiau'r Fflyd Gerbydau, a Chynlluniau Wrth Gefn.

3.3.6.3 Pwyllgorau Craffu

Mae'r Swyddogaeth Graffu yn chwarae rhan werthfawr iawn o ran sicrhau gwell perfformiad a herio. Mae'n amlwg fod y rôl Graffu o ran y "Grwpiau Gorchwyl a Gorffen" wedi cael dylanwad cadarnhaol ar ddatblygu polisiâu.

Mae gan yr Awdurdod system ddatblygedig iawn o reoli perfformiad. Mae'r Pwyllgorau Craffu'n cael adroddiad Chwarter 1 a Chwarter 3 ac Adroddiad Blyneddol am berfformiad, sy'n cynnwys diweddariad am yr holl Ddangosyddion Perfformiad a'r Camau Gweithredu Allweddol sydd yn y Cynllun Gwella.

Mae gan unrhyw 3 Aelod o'r Cyngor y grym cyfansoddiadol i 'alw i mewn' unrhyw benderfyniadau gweithredol mewn perthynas â'u cyfrifoldebau swyddogaethol eu hunain, boed gan y Bwrdd Gweithredol cyfan neu gan aelodau unigol o'r Bwrdd Gweithredol yn eu meysydd portffolio eu hunain. Er mwyn caniatáu 'galw i mewn', ni fydd unrhyw benderfyniad y mae'r Bwrdd Gweithredol neu Aelodau o'r Bwrdd Gweithredol yn ei wneud yn dod i rym tan 5 diwrnod gwaith ar ôl cyhoeddi'r penderfyniad a'i ddosbarthu i'r Aelodau'r drwy e-bost.

Yn unol â'r fformiwla a nodir ym Mesur Llywodraeth Leol 2011, Aelodau o'r Wrthblaid yw Cadeiryddion dau o bum Pwyllgor Craffu yr Awdurdod.

3.3.6.4 Gweinyddiaeth Ariannol (Swyddog Adran 151)

Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol yw'r swyddog sy'n gyfrifol am weinyddu busnes yr Awdurdod o dan Adran 151 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 ac mae'n gyffredinol gyfrifol am weinyddiaeth ariannol y Cyngor Sir.

Mae'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) wedi cyhoeddi **"Statement on the Role of the Chief Financial Officer in Local Government"**. Mae'r datganiad yn disgrifio rôl a chyfrifoldebau'r Prif Swyddog Ariannol. Mae'n nodi 5 prif egwyddor (gweler isod) sy'n diffinio'r gweithgareddau craidd a'r ymddygiad sydd i'w disgwyl gan y Prif Swyddog Ariannol mewn sefydliadau gwasanaeth cyhoeddus a'r trefniadau y mae angen eu gwneud i ategu'r rheini. Drwy benodi Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol, mae Cyngor Sir Caerfyrddin yn cydymffurfio'n llwyr â'r Datganiad.

Egwyddor 1 - Mae'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol yn aelod allweddol o'r Tîm Arweinyddiaeth, gan ei helpu i ddatblygu a gweithredu strategaeth ac i ddarparu adnoddau ar gyfer amcanion strategol yr Awdurdod a'u cyflawni, a hynny mewn modd cynaliadwy ac er budd y cyhoedd.

Egwyddor 2 - Rhaid i'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol ymwneud yn weithgar â'r holl benderfyniadau busnes o bwys, a gallu dylanwadu ar y penderfyniadau hynny, er mwyn sicrhau y rhoddir ystyriaeth lawn i'r goblygiadau, y cyfleoedd a'r risgiau sy'n bodoli nawr a'r rhai tymor hir, a sicrhau eu bod yn cyd-fynd â strategaeth ariannol gyffredinol yr Awdurdod.

Egwyddor 3 - Rhaid i'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol arwain gwaith yr Awdurdod cyfan o ran hyrwyddo a chyflawni rheolaeth ariannol dda er mwyn diogelu arian cyhoeddus bob amser a sicrhau y'i defnyddir yn briodol, yn ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol.

Egwyddor 4 - Rhaid i'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol arwain a chyfarwyddo swyddogaeth ariannol sydd â'r adnoddau i'w gwneud yn addas i'r pwrpas.

Egwyddor 5 - Rhaid i'r Prif Swyddog Ariannol mewn Awdurdod Lleol feddu ar gymwysterau proffesiynol a phrofiad addas.

Mae Is-adran y Gwasanaethau Ariannol yn rhoi cymorth i Adrannau ac yn cydgysylltu a chefnogi'r broses ar gyfer paratoi'r gyllideb a monitro ariannol.

Yn ei waith, mae'r Awdurdod yn dilyn cyfres benodol o Reolau o ran Gweithdrefnau Ariannol a Rheolau o ran Gweithdrefnau Contractau sy'n cael eu cynnal gan Adran y Gwasanaethau Corfforaethol. Bydd unrhyw newidiadau'n cael eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio.

3.3.6.5 Pwyllgor Cronfa Bensiwn Dyfed

Cyngor Sir Caerfyrddin yw'r Awdurdod Gweinyddu a benodwyd yn statudol ar gyfer Cronfa Bensiwn Dyfed. Mae Pwyllgor y Gronfa Bensiwn yn cynnwys tri Aelod o'r Cyngor Sir ynghyd â dirprwy sydd wedi'i enwebu i wasanaethu yn absenoldeb Aelod. Mae'r cyfrifoldebau canlynol gan Bwyllgor y Gronfa Bensiwn:

- Adolygu perfformiad Cronfa Bensiwn Dyfed, penderfynu ar gyfeiriad strategol pob mater sy'n ymwneud â buddsoddi'r Gronfa a monitro pob agwedd ar y swyddogaeth fuddsoddi.
- Penderfynu ar faterion Awdurdod Gweinyddu'r Gronfa Bensiwn.

Yn ystod 2019/20 cafodd Pwyllgor y Gronfa Bensiwn gefnogaeth gan Gyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol a Phennaeth y Gwasanaethau Ariannol, Is-adran y Gwasanaethau Ariannol ac Ymgynghorydd Buddsoddi Annibynnol. Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol oedd y Swyddog Adran 151.

Mae Polisi Llywodraethu'r Gronfa yn manylu ar drefniadau llywodraethu'r Gronfa.

Mae gan y Bwrdd Pensiynau Lleol, a sefydlwyd yn 2015-16 o dan Ddeddf Pensiynau Gwasanaethau Cyhoeddus 2013, rôl oruchwylio neu graffu. Y bwriad yw iddo gynorthwyo'r Awdurdod Gweinyddu i sicrhau cydymffurfiaeth â rheoliadau a gofynion a bennwyd gan y Rheoleiddiwr Pensiynau a chan yr Adran Cymunedau a Llywodraeth Leol.

Wedi i Lywodraeth Ei Mawrhydi gymeradwyo Cronfa Fuddsoddi Cymru ym mis Tachwedd 2016, ac yn sgil sefydlu Cyd-bwyllgor Llywodraethu Partneriaeth Pensiwn Cymru, cynhaliwyd proses gaffael helaeth i benodi Gweithredwr Trydydd Parti a reoleiddir gan yr Awdurdod Ymddygiad Ariannol i reoli buddsoddiadau'r 8 Cronfa Bensiwn yng Nghymru. Ym mis Tachwedd 2017 cymeradwyodd Cydbwyllgor Llywodraethu Partneriaeth Pensiwn Cymru benodi Link Asset Services yn weithredwr. Ers hynny, mae Link Asset Services wedi bod yn datblygu cynnig buddsoddi cychwynnol yr Is-gronfa Partneriaeth a'r cais Prosectws i'w gyflwyno i'r Awdurdod Ymddygiad Ariannol.

Mae Cyngor Sir Caerfyrddin wedi cael ei ddewis fel Awdurdod Cynnal i ddarparu cymorth gweinyddol ac ysgrifenyddol, ac i roi'r penderfyniadau a wneir gan y Cyd-bwyllgor Llywodraethu ar waith.

Ar gyfer 2019/20 mae'r Awdurdod wedi llunio Datganiad Cyfrifon ar wahân ar gyfer Cronfa Bensiwn Dyfed ac felly mae modd cael mwy o wybodaeth am lywodraethu a gweithgarwch y Gronfa a Phartneriaeth Pensiwn Cymru yn y ddogfen hon.

3.3.6.6 Y Fargen Ddinesig

Ar 29 Awst 2018 llofnododd Cyngor Sir Caerfyrddin, Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot, Cyngor Sir Penfro a Chyngor Dinas a Sir Abertawe Gytundeb i Sefydlu Cyd-bwyllgor ar gyfer Dinas-ranbarth Bae Abertawe. Cynhaliwyd cyfarfod cyntaf y Cyd-bwyllgor ar 30 Awst 2018. Sir Gaerfyrddin yw'r Corff Atebol ar gyfer swyddogaeth y Fargen Ddinesig.

Mae'r Cyd-bwyllgor yn cynnwys arweinwyr y pedwar Awdurdod rhanbarthol ac un aelod cyfetholedig heb bleidlais yr un o Fwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda, Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe, Prifysgol Abertawe a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant.

Mae Cyd-bwyllgor Craffu wedi'i ffurfio hefyd, ac mae'r swyddogaeth graffu'n cael ei gweinyddu gan Gyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot.

Mae rhaglen o brosiectau wedi'i chymeradwyo at ddibenion y Fargen Ddinesig ac mae tri ohonynt yn brosiectau rhanbarthol. Mae Sir Gaerfyrddin yn arwain y datblygiad Gwyddor Bywyd a Llesiant a gynigir ar gyfer Llanelli, clwstwr creadigol a digidol Yr Egin, y fenter Sgiliau a Thalentau ranbarthol, a'r prosiect Seilwaith Digidol rhanbarthol.

Cynhaliwyd adolygiad annibynnol, allanol ynghylch y Fargen Ddinesig – yn ogystal ag adolygiad mewnol – yn gynnar yn 2019. Mae'r holl argymhellion sy'n deillio o'r adolygiadau hyn yn cael eu rhoi ar waith, yn sgil cael eu derbyn gan y Cyd-bwyllgor.

3.3.7 **Tryloywder ac atebolrwydd da** *Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd, ac archwilio er mwyn darparu atebolrwydd effeithiol*

3.3.7.1 **Y Pwyllgor Archwilio, y Pwyllgor Safonau a Phwyllgor y Gwasanaethau Democrataidd**

Mae'r Pwyllgor Archwilio yn elfen allweddol o'r Llywodraethu Corfforaethol ac mae'r Pwyllgor yn rhoi sicrwydd ynghylch y trefniadau sydd gan yr Awdurdod ar gyfer rheoli risg, cynnal amgylchedd rheoli effeithiol ac adrodd am berfformiad ariannol yn ogystal ag anariannol.

Mae'r Pwyllgor Safonau (y mae mwyafrif ei aelodau yn Aelodau Allanol) yn hybu safonau uchel o ymddygiad ar gyfer Aelodau yn ogystal â chadw golwg gyffredinol ar y prosesau sydd gan yr Awdurdod i ymdrin â chwynion a'i weithdrefn Datgelu Camarfer.

Hefyd mae gan yr Awdurdod Bwyllgor Gwasanaethau Democrataidd (5 Aelod Etholedig) a Phennaeth Gwasanaethau Democrataidd penodedig statudol. Mae cylch gwaith y Pwyllgor, fel y'i pennwyd gan yr Awdurdod, yn cynnwys sicrhau bod cyfleoedd hyfforddi a datblygu rhesymol i'r Aelodau, penodi Hyrwyddwr Datblygu'r Aelodau, a hybu a chefnogi llywodraethu da.

3.3.7.2 **Archwilio Mewnol**

Mae'r adolygiad o effeithiolrwydd y system Rheoli Mewnol a'r trefniadau Llywodraethu yn cael ei lywio gan waith yr Archwilyr Mewnol, sy'n rhoi sicrwydd i'r Awdurdod. Mae'n ofynnol i'r gwasanaeth Archwilio Mewnol gyflawni ei waith yn unol â'r safonau a nodwyd yn **Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus (PSIAS)** a sefydlwyd yn 2013. Y rhain yw'r safonau proffesiynol y cytunwyd arnynt ar gyfer Archwilio Mewnol mewn Llywodraeth Leol.

Yn unol â gofynion y Safonau, mae'r Pennaeth Archwilio Mewnol yn llunio adroddiad blynyddol i'r Pwyllgor Archwilio ei ystyried. Mae fformat yr Adroddiad Blynyddol yn cydymffurfio â gofynion y Côt Ymarfer.

Y farn gyffredinol yw bod yr Awdurdod yn gweithredu amgylchedd rheoli 'Derbyniol'. Ceir trefniadau Llywodraethu clir sydd â chyfrifoldebau Rheoli a Strwythurau Pwyllgorau pendant ar waith. Mae Rheoli Risg a'r fframwaith rheoli yn gadarn ar y cyfan ac yn cael eu gweithredu'n eithaf cyson. Mae gan yr Awdurdod Gyfansoddiad sefydledig, ac mae wedi datblygu Polisiâu a chymeradwyo Rheolau Gweithdrefn Ariannol sy'n rhoi cyngor ac arweiniad i'r holl staff ac aelodau. Mae gwaith sicrwydd digonol wedi ei gyflawni i ddod i gasgliad rhesymol ynghylch digonolrwydd ac effeithiolrwydd amgylchedd rheoli mewnol yr Awdurdod. Lle bo gwendidau wedi eu clustnodi drwy adolygiadau, mae Archwilio Mewnol wedi gweithio gyda'r rheolwyr i gytuno ar gamau unioni priodol ac amserlen ar gyfer gwella.

Mae gan yr Awdurdod swyddogaeth Archwilio Mewnol effeithiol. Caiff y **Cynlluniau Archwilio Strategol a Blynyddol** eu cymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio bob blwyddyn a rhoddir adroddiadau rheolaidd i'r Pwyllgor Archwilio drwy'r flwyddyn ynghylch y cynnydd a wnaed ac unrhyw wendidau sylweddol a glustnodwyd.

Yn ystod 2017/18 cafodd swydd y Pennaeth Archwilio ei hailddynodi'n Bennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol gan gynyddu'r cyfrifoldebau. Cafodd y cyfrifoldebau hyn eu hadolygu i gynnwys rheolaeth weithredol ar Refeniw a Budd-daliadau, yn ogystal ag Archwilio Mewnol, Risg a Chaffael. Er mwyn sicrhau nad oes unrhyw wrthdaro buddiannau yn yr

adolygiadau archwilio ar gyfer y meysydd gweithredol, mae protocol wedi'i baratoi ac fe'i cymeradwywyd gan y Pwyllgor Archwilio ym mis Medi 2018.

Daeth y Safonau Archwilio Mewnol Sector Cyhoeddus (PSIAS) i rym o 1 Ebrill 2013 gan ei gwneud yn ofynnol i asesiad allanol gael ei gynnal ynghylch pob gwasanaeth archwilio mewnol. Mae'n rhaid i'r asesiad hwnnw gael ei wneud gan adolygydd annibynnol cymwys o'r tu allan i'r sefydliad o leiaf unwaith bob pum mlynedd.

Roedd y ddau ddull posibl o gynnal asesiadau allanol a amlinellwyd yn y Safonau yn cynnwys naill ai asesiad allanol llawn neu hunanasesiad mewnol sy'n cael ei ddilysu gan adolygydd allanol. Dewisodd Cyngor Sir Caerfyrddin fabwysiadu'r dull hunanasesu a gaiff ei ddilysu gan aseswr allanol profiadol sy'n meddu ar gymwysterau addas a'r wybodaeth angenrheidiol o ran rhoi'r PSIAS ar waith, fel y cytunwyd â Grŵp Prif Archwilwyr Cymru. Diben yr asesiad allanol yw helpu i wella'r modd y darperir y gwasanaeth archwilio i sefydliad. Bwriedir i'r asesiad fod yn broses gefnogol sy'n nodi cyfleoedd i ddatblygu ac sy'n helpu i wella gwerth y swyddogaeth archwilio i'r Awdurdod yn y pen draw. Daeth yr hunanasesiad a'r asesiad allanol i'r casgliad fod y Gwasanaeth Archwilio Mewnol yn cydymffurfio'n gyffredinol.

Yn ogystal â'r gwaith a gynlluniwyd, mae'r Uned Archwilio Mewnol yn ymchwilio i dwyll ac yn rhagweithio i ganfod twyll.

Mae ymatebion o ran y cynllun gweithredu i adolygiadau Archwilio Mewnol yn cael eu mewnbynnu ar System Monitro Gwybodaeth am Berfformiad y Cyngor (PIMS) ac mae'r cynnydd yn cael ei ddiweddarau bob chwarter gan swyddogion cyfrifol.

3.3.7.3 Rheoleiddwyr Allanol

Mae'r gwasanaethau yn cael eu hadolygu yn ystod y flwyddyn gan reoleiddwyr allanol, megis Estyn, Arolygiaeth Gofal Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru (a elwir bellach yn Archwilio Cymru). Mae'r adroddiadau dilynol yn cael sylw yn unol â hynny.

Swyddfa Archwilio Cymru, sef Archwilydd Allanol yr Awdurdod, sy'n adolygu ac yn rhoi sylwadau ar agweddau ariannol ar y Llywodraethu Corfforaethol, sy'n cynnwys cyfreithlondeb y trafodion ariannol, y sefyllfa ariannol, y systemau Rheolaeth Ariannol Fewnol a'r safonau ymddygiad ariannol a thwyll ac arferion llwgr.

Rydym yn cynnal cofnod hefyd o'r adroddiadau a'r argymhellion rheoleiddiol. Caiff cynigion ar gyfer gwella neu argymhellion yr adolygiadau rheoleiddiol allanol eu mewnbynnu ar System Monitro Gwybodaeth am Berfformiad y Cyngor ac mae'r cynnydd yn cael ei gyflwyno bob chwarter i'r Tîm Rheoli Corfforaethol a Rhag-gyfarfod y Bwrdd Gweithredol ar ddangosfyrddau. Cyflwynir Adroddiad Blynnyddol i'r Pwyllgor Archwilio.

Ar gyfer Cynllun Corfforaethol 2018/19 a'r Adroddiad Blynnyddol dilynol ar y flwyddyn honno, cyhoeddodd Swyddfa Archwilio Cymru Dystysgrifau Cydymffurfio o dan Fesur 2009 yn unol â gofynion cynllunio ac adrodd.

Cyhoeddodd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru Adborth Hunanfyfrio ar gyfer Sir Gaerfyrddin – gan ddod i'r casgliad bod gennym at ei gilydd ymagwedd gadarnhaol a gonest at hunanfyfrio. Fel y nodwyd ar draws llywodraeth leol yng Nghymru, mae lle i wella o ran rhoi'r Ddeddf ar waith.

3.3.7.4 Asedau Gwybodaeth

Pennaeth y Gwasanaethau TGCh a Pholisi y Cyngor yw **Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth yr Awdurdod**. Mae Grŵp Llywodraethu Gwybodaeth Corfforaethol yn cwrdd yn rheolaidd er mwyn diogelu gwybodaeth yr Awdurdod a'i chadw'n ddiogel. Darperir cofnodion y cyfarfodydd hyn i'w hystyried i'r Tîm Rheoli Corfforaethol.

Mae amryw o fesurau diogelu ar waith i warchod rhag colli neu ryddhau gwybodaeth bersonol. Mae'r mesurau diogelu hyn yn cynnwys gweithdrefnau a pholisïau perthnasol sy'n cael eu rhannu â staff, amgryptio gliniaduron, cyfryngau storio cofau a dyfeisiau eraill. Mae'r Awdurdod yn cyflogi:

- Swyddog Diogelwch Digidol sy'n cynghori ynghylch diogelu data. Hefyd cyflogir swyddogion ymgynghorol ac ymgynghorwyr allanol o bryd i'w gilydd i brofi trefniadau diogelwch yr Awdurdod a chynghori yn eu cylch.
- Swyddog Diogelu Data sy'n cynghori ynghylch cydymffurfio â'r gyfraith ac sy'n sicrhau bod polisïau a gweithdrefnau ar waith ac y cydymffurfir â hwy.

Caiff y mesurau diogelu hyn eu hadolygu'n barhaus ac maent yn cynnwys atebion technegol ynghyd â hyfforddiant i staff sy'n ymwneud â thrin data personol ynghylch gofynion y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data (GDPR).

3.3.7.5 Adolygu Effeithiolrwydd

Cynhelir adolygiad rheolaidd o effeithiolrwydd ein trefniadau Llywodraethu (gan gynnwys y system Rheoli Mewnol) a hynny gan y Grŵp Llywodraethu Corfforaethol drwy ei waith. Mae'r gwaith hwnnw'n cynnwys her barhaus y fframwaith llywodraethu. Y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yw'r fframwaith a ddefnyddir i geisio'r sicrwydd hwn, drwy fonitro'r camau gweithredu yn y Datganiad Llywodraethu Blynnyddol yn barhaus.

Mae'r adolygiad yn cael gwybodaeth i'w lywio gan reolwyr yr Awdurdod sy'n gyfrifol am ddatblygu a chynnal yr amgylchedd llywodraethu, gan Adroddiad Blynnyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol a hefyd gan sylwadau'r Archwilwyr Allanol (Swyddfa Archwilio Cymru).

Er mwyn mesur pa mor effeithiol yw'r fframwaith llywodraethu gofynnir am dystiolaeth a datganiadau sicrwydd gan y canlynol:

- Y Cyngor
- Yr Arweinyddiaeth / Y Bwrdd Gweithredol
- Aelodau'r Bwrdd Gweithredol
- Y Cynllun Dirprwyo i Swyddogion
- Y Pwyllgor Archwilio / y Pwyllgorau Craffu / y Grŵp Llywio Rheoli Risg
- Y Pwyllgor Safonau
- Archwilio Mewnol
- Archwilio Allanol
- Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru

3.3.7.6 Y Cyngor

Mae'r Cyngor yn cwrdd bob mis ac yn gwneud penderfyniadau ynghylch swyddogaethau'r Cyngor. Cyhoeddir ei Agendâu o leiaf 3 diwrnod cyfan cyn y cyfarfodydd, ac mae ei gyfarfodydd yn agored i'r cyhoedd (yn amodol ar eithriadau) ac yn cael eu gweddarlledu. Cyhoeddir ei gofnodion ac maent ar gael i'r cyhoedd.

Ers 1 Medi 2019 mae holl gyfarfodydd democrataidd yr Awdurdod yn ddi-bapur.

3.3.7.7 Yr Arweinyddiaeth / Y Bwrdd Gweithredol

Mae'r Bwrdd Gweithredol yn gwneud penderfyniadau ynghylch swyddogaethau'r weithrediaeth o fewn y fframwaith polisi a chyllideb a bennir gan y Cyngor. Cyhoeddir yr Agenda o leiaf 3 diwrnod cyfan cyn ei gyfarfodydd ac mae'r cyfarfodydd yn cael eu cynnal yn gyhoeddus (yn amodol ar eithriadau statudol) ac yn cael eu gweddarlledu. Cyhoeddir ei gofnodion a gall ei benderfyniadau gael eu 'galw i mewn' gan unrhyw 3 Aelod o'r Cyngor (gweler paragraff 3.3.6.3).

Mae'r Awdurdod yn cwrdd â'r Cyngorau Tref a'r Cyngorau Cymuned ddwywaith y flwyddyn mewn Fforwm ffurfiol.

Yn ystod 2019/20 cyflwynodd y Bwrdd Gweithredol y Bwrdd Gweithredol bach newydd, sef 10 plentyn ysgol lleol a fyddai'n cysgodi eu cymheiriaid "hŷn". Nod y fenter oedd sicrhau bod gan genedlaethau'r dyfodol gyfleoedd gwaith da, cymunedau cefnogol, a lleoedd gwyb i'w mwynhau wrth iddynt ddod yn oedolion a magu eu teuluoedd eu hunain.

3.3.7.8 Aelodau'r Bwrdd Gweithredol

Mae gan Aelodau o'r Bwrdd Gweithredol bwerau gwneud penderfyniadau mewn perthynas â'u meysydd portffolio eu hunain. Cyhoeddir eu penderfyniadau a gallant gael eu 'galw i mewn' gan y Pwyllgorau Craffu perthnasol (gweler paragraff 3.3.6.3).

3.3.7.9 Y Pwyllgor Archwilio

Mae'r Pwyllgor Archwilio yn cwrdd drwy gydol y flwyddyn i roi sicrwydd annibynnol i'r Awdurdod ynghylch pa mor effeithiol yw'r Rheoli Mewnol a'r Fframwaith Rheoli Risg.

Mae'r Pwyllgor Archwilio yn gyfrifol hefyd am gymeradwyo Datganiad Cyfrifon yr Awdurdod.

O dan **Fesur Llywodraeth Leol Cymru 2011** mae'n orfodol fod gan Awdurdodau Lleol Bwyllgor Archwilio. Yn ôl y Mesur mae'n rhaid cael Aelod Allanol annibynnol â Phleidlais ar y Pwyllgor Archwilio.

Mae Proffiliau Swyddi ar gael ar gyfer Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio ac Aelodau'r Pwyllgor Archwilio. Yn unol â Mesur Llywodraeth Leol 2011, mae Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio yn Aelod o Grŵp yr Wrthblaid.

3.4 Llywodraethu Corfforaethol yn ystod Pandemig Covid-19

Fel arfer, mae'r Cyngor yn cynnal cyfarfodydd wyneb yn wyneb, gan gynnwys cyfarfodydd y Cyngor Llawn, y Bwrdd Gweithredol, Aelodau unigol o'r Bwrdd Gweithredol a phwyllgorau eraill, i wneud penderfyniadau allweddol. Er bod Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 wedi darparu ar-gyfer mynychu cyfarfodydd-o bell, ar hyn o bryd mae'n dal yn ofynnol i o leiaf 30% o'r Aelodau fod yn bresennol yn bersonol yn y cyfarfod.

Yn dilyn cyhoeddi'r achos Coronafeirws cyntaf yng Nghymru ar 28^{ain} Chwefror 2020, parhaodd cyfarfodydd wyneb yn wyneb tan 16^{eg} Mawrth ac erbyn hynny roedd dau achos wedi'u cadarnhau yn Sir Gaerfyrddin. Ar 18^{fed} Mawrth, penderfynwyd atal y rhan fwyaf o'r cyfarfodydd democrataidd er mwyn diogelu'r aelodau a'r staff ac ar 19^{eg} Mawrth penderfynwyd cau holl adeiladau'r Cyngor i'r cyhoedd am yr un rheswm. Yn dilyn y

cyhoeddiad gan y Prif Weinidog am y cyfyngiadau symud ledled y wlad ar 23^{ain} Mawrth, cafodd pob cyfarfod democrataidd arall ei atal.

Ochr yn ochr â'r datblygiadau hyn, yn sgil y pandemig cynyddol mabwysiadodd uwchswyddogion yr awdurdod y strwythur Rheoli Aur/Arian ar 12^{fed} Mawrth 2020 o dan Ddeddf Argyfyngau Sifil Posibl 2004.

Yn absenoldeb unrhyw gyfarfodydd ffurfiol o'r Bwrdd Gweithredol a'r Cyngor Llawn, roedd uwch swyddogion wedi arfer y pwerau a roddwyd iddynt yn Rhan 3.2 o Gyfansoddiad y Cyngor (Cynllun Dirprwyo i Swyddogion) o dan adran 100G o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972 i wneud y penderfyniadau sy'n angenrheidiol ar gyfer gweithrediad y Cyngor a'i ymateb i'r pandemig.

Mae'r pwerau dirprwyedig hyn yn eang eu cwmipas ac yn cynnwys penderfyniadau gweithredol a weir gan yr awdurdod o ddydd i ddydd. Fodd bynnag, mae'r cynllun dirprwyo hefyd yn nodi bod gan y Prif Weithredwr a'r Cyfarwyddwyr y pŵer i wneud y canlynol:

"Penderfynu ar unrhyw fater brys yn y meysydd sydd dan ofal y Cyngor, y Bwrdd Gweithredol neu unrhyw bwyllgor lle mae'n anymarferol galw cyfarfod o'r corff hwnnw i ystyried y mater."

Gan nad oedd yn ymarferol cynnal cyfarfodydd o'r Cyngor Llawn a'r Bwrdd Gweithredol oherwydd y pandemig parhaus defnyddiwyd y pwerau hyn i wneud unrhyw benderfyniadau brys angenrheidiol sydd y tu allan i awdurdod dirprwyedig arferol swyddogion. Mae cofnodion wedi'u cadw o benderfyniadau brys a wnaed dan y pwerau hyn, ac yn dilyn newid mewn deddfwriaeth gan Lywodraeth Cymru sy'n caniatáu cyfarfodydd democrataidd rhithwir, adroddwyd ynghylch y rhain yng nghyfarfod rhithwir y Bwrdd Gweithredol a gynhaliwyd ar 1^{af} Mehefin 2020.

Mae'r gofyniad i weithio gartref yn ystod y cyfnod o gyfyngiadau symud wedi'i alluogi gan alluoedd TGCh presennol, ond yn anorffod mae hyn wedi golygu rhai newidiadau i arferion gweithio, dulliau rheoli a dulliau awdurdodi. Mae'r rhain wedi'u gwneud gyda chymeradwyaeth yr uwch-reolwr perthnasol neu'r cyfarwyddwyr a drwy ymgynghori/cyngor gan yr archwilyr mewnol lle bo'n briodol. Mae'r archwilyr mewnol wedi cael eu hadleoli yn ystod y cyfnod o gyfyngiadau symud gan nad oedd y tîm yn gallu dechrau'r rhaglen waith flynyddol oherwydd y tarfu a achoswyd gan y pandemig. Mae'r rhaglen wedi'i hailgynllunio er mwyn cael sicrwydd rheoli o bell a disgwylir iddi ailddechrau yn fuan.

Un o'r prif feysydd ansicrwydd yw gwariant ar gyfer 2020/21 ac wedi hynny. Roedd y cyngor llawn wedi cymeradwyo'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig pan nad oedd maint effaith Covid-19 yn glir. Nid yn unig y bydd y gwariant yn amrywio'n sylweddol o'r gyllideb, ond mae lefelau incwm wedi gostwng yn sylweddol ac mae'n debygol y bydd nifer sylweddol o arbedion arfaethedig yn y gyllideb na ellir eu cyflawni yn rhannol nac yn llawn.

Oherwydd ymateb y cyngor i'r pandemig ac argaeledd swyddogion o ganlyniad i hynny, mae paratoi'r datganiad hwn o gyfrifon wedi cymryd mwy o amser na'r disgwyl, ond mae'r prosesau dan sylw wedi aros yn ddigyfnewid i raddau helaeth. Mae adolygiadau wyneb yn wyneb wedi cael eu disodli gan gyfarfodydd rhithwir ac mae ffeiliau electronig a thechnoleg rhannu sgrin wedi disodli dogfennau ffisegol lle bo angen.

3.5 **Materion llywodraethu i fynd i'r afael â hwy**

Mae angen ystyried a mynd i'r afael â'r materion Llywodraethu ychwanegol canlynol yn ystod y 12 mis nesaf:

Ar gyfer 2020/21

- Cyhoeddi diweddariad ar y Strategaeth Gorfforaethol ar gyfer 2019/20
- Cyhoeddi Adroddiad Blynyddol am 2019/20
- Cyhoeddi diweddariad ar y Strategaeth Gorfforaethol ar gyfer 2020/21
- Cadw'r un Amcanion Llesiant yn y Strategaeth Gorfforaethol ac adnewyddu'r cynlluniau gweithredu ar gyfer 2020/21
- Cyhoeddi Adroddiad Blynyddol ar berfformiad 2019/20. I gynnwys hefyd:
 - Adolygiad sylfaenol o'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2021/22
 - Nodi gwelliannau a blaenoriaethau ar gyfer 2021/22 i lywio'r gyllideb
- Ystyried goblygiadau gofynion Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru)
- Monitro cynnyrch prosiect Bargen Ddinesig Bae Abertawe - Yr Egin
- Sicrhau bod trefniadau llywodraethu priodol ar waith i asesu'r defnydd o adnoddau a'r effaith gyda phartneriaid i gyflawni'r prosiect Llesiant
- Sicrhau bod Polisiâu Cyflogaeth yn adlewyrchu unrhyw ddeddfwriaeth newydd fel y cap taliad ymadael, adennill taliadau ymadael ac ati
- Cyhoeddi Polisi Tâl yn unol â'r Ddeddf Lleoliaeth
- Recriwtio diogel – sicrhau bod gwiriadau cyn cyflogi ac ailwiriadau yn cael eu cwblhau a'u diweddaru
- Rhoi cymorth llesiant i staff drwy bolisi a chynghor ar gyflogaeth ac lechyd Galwedigaethol a darparu hyfforddiant iechyd meddwl i reolwyr
- Sicrhau bod prosesau o ran y gyflogres a thrin data yn cael eu rheoli'n ddiogel ac yn unol ag egwyddorion diogelu data
- Gweithredu newidiadau pwrpasol o ran trefniadau llywodraethu Cwmnïau'r Awdurdod Lleol mewn ymateb i'r Adroddiad Adolygiad Llywodraethu

Yn ystod y flwyddyn sydd i ddod rydym yn bwriadu cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion uchod er mwyn gwella ein trefniadau Llywodraethu ymhellach. Yn Atodiad 2, atodwyd Cynllun Gweithredu yn crynhoi'r Camau Gweithredu uchod, y Swyddogion Cyfrifol a'r Dyddiadau Targed. Rydym wedi ein bodloni y bydd y camau hyn yn mynd i'r afael â'r angen am welliannau a byddwn yn monitro'r modd y cânt eu rhoi ar waith a'u gweithredu fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Cymeradwywyd

7 Medi 2020

Arweinydd y Cyngor

Y Prif Weithredwr

ATODIAD 1**Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM FATERION LLYWODRAETHU Y MAE ANGEN RHOI SYLW IDDYNT A NODWYD MEWN DATGANIADAU LLYWODRAETHU BLYNYDDOL BLAENOROL**

Y FFYN-HONELL	Y MATERION	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y CAMAU GWEITHREDU/ Y CYNNYDD	STATWS
DLIB 2013/14 Rhif 5b	Adolygu Rheolau'r Weithdrefn Ariannol a sicrhau bod Rheolwyr Cyllideb yn llwyr ymwybodol o'u cyfrifoldebau.	Pennaeth Archwilio, Rheoli Risg a Chaffael	Rheolau'r Weithdrefn Ariannol i'w diweddarau a'u cymeradwyo gan y Pwyllgor Archwilio.	TRhC - Mawrth 2020 Pwyllgor Archwilio – Medi 2020
DLIB 2014/15 Rhif 6	Ymateb i Reoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data (GDPR) yr Undeb Ewropeaidd, (sy'n disodli Deddf Diogelu Data 1998).	Pennaeth TGCh a Pholisi	Mae Swyddog Diogelu Data yr Awdurdod wedi gweithio'n agos gyda'r Gwasanaethau TGCh a gwasanaethau ac adrannau perthnasol eraill i asesu gofynion ac wedi paratoi ar gyfer cyflwyno'r rheoliadau newydd a ddaeth i rym ym mis Mai 2018. Mae hyfforddiant a chymorth yn cael eu darparu i staff yn ôl yr angen. (Daeth rheoliadau newydd i rym yn ystod Mai 2018)	Ar waith
DLIB 2014/15 Rhif 8	Monitro'r cynnydd o ran rhoi gwelliannau ar waith yng nghyswllt rheoli'r Grant Cefnogi Pobl.	Pennaeth Tai a Diogelu'r Cyhoedd	Mae monitro ar waith drwy adroddiadau chwe-misol i'r Pwyllgor Archwilio. Mae'r cynnydd wedi bod yn gadarnhaol ac mae newidiadau wedi cael eu gweithredu. Bellach mae'r Pwyllgor Archwilio wedi gofyn am adroddiadau chwe-misol.	Cwblhawyd
DLIB 2016/17 Rhif 1	Sicrhau bod yr adrannau'n monitro ac yn cymryd camau gweithredu o ran yr holl Argymhellion a Chynigion Rheoliadol cytunedig a dilyys. Datblygu dangosfwrdd/swyddog aeth PIMS i alluogi hyn.	Pennaeth TGCh a Pholisi	(Mae swyddogaeth dangosfwrdd/PIMS wedi cael ei datblygu i alluogi adrannau i fonitro camau)	Cwblhawyd - Monitro'r dangosfwrdd bob chwarter yn y TRhC a Rhag-gyfarfod y Bwrdd Gweithredol. Adroddiad Blynnyddol i'r Pwyllgor Archwilio

Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM FATERION LLYWODRAETHU Y MAE ANGEN RHOI SYLW IDDYNT A NODWYD MEWN DATGANIADAU LLYWODRAETHU BLYNYDDOL BLAENOROL					
Y FFYN-HONELL	Y MATERION	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y CAMAU GWEITHREDU/ Y CYNNYDD		STATWS
DLIB 2016/17 Rhif 6	Adolygu a monitro prosesau diogelu cyflogaeth mewn perthynas â: - Cadw cofnod Adnoddau Dynol o ran cwynion ac archwiliadau mewn perthynas â staff; - Darparu geirda ar gyfer swyddi sy'n rhan o weithgaredd a reoleiddir; Gwiriadau cyn-cyflogi ar gyfer swyddi sy'n rhan o weithgaredd a reoleiddir.	Cyfarwyddwr Cymunedau	Mesurau perfformiad allweddol yn cael eu hystyried bob chwarter. Adolygodd Archwilio Mewnol y trefniant eto eleni gan nodi gwelliannau yn y prosesau.		Ar waith
DLIB 2017/18 Rhif 3	Sicrhau bod ein Hamcanion Llesiant yn llywio'r broses Pennu Cyllideb.	Pennaeth TGCh a Pholisi Pennaeth y Gwasanaethau Ariannol	Rhagfyr 2018	Cynnal ymarfer i lunio Canllaw Syml ar gyfer pennu'r gyllideb a pharhau ar gyfer y blynyddoedd i ddod.	Cwblhawyd
DLIB 2017/18 Rhif 6	Monitro a gwerthuso camau gweithredu ffrwd gwaith/Grŵp y Strategaeth ar gyfer Pobl sy'n ymwneud ag argymhellion Swyddfa Archwilio Cymru o ran Rheoli Perfformiad Pobl.	Y Prif Weithredwr Cynorthwyol – Rheoli Pobl	Mawrth 2020	Fel rhan o Fwrdd Llywodraethu'r Strategaeth ar gyfer Pobl, mae ffrydiau gwaith wedi dechrau.	Ar waith
DLIB 2017/18 Rhif 8	Diweddaru'r Côd Llywodraethu er mwyn sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safonau CIPFA a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.	Pennaeth Refeniw a Chydymffurfiaeth Ariannol	Mawrth 2019	I'w drafod a'i gytuno yng nghyfarfod nesaf y Grŵp Llywodraethu Corfforaethol	22 Mai 2020

Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM FATERION LLYWODRAETHU Y MAE ANGEN RHOI SYLW IDDYNT A NODWYD MEWN DATGANIADAU LLYWODRAETHU BLYNYDDOL BLAENOROL					
Y FFYN-HONELL	Y MATERION	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y CAMAU GWEITHREDU/ Y CYNNYDD		STATWS
DLIB 2017/18 Rhif 9	Y Fargen Ddinesig - monitro ac asesu effaith y Fargen Ddinesig.	Pennaeth Adfywio Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	Mawrth 2019	Roedd y cam gweithredu hwn yn ymwneud â sefydlu trefniadau pan oedd y Fargen Ddinesig ar ffurf gysgodol. Mae strwythur llywodraethu bellach wedi cael ei sefydlu.	Cwblhawyd
DLIB 2017/18 Rhif 10	Ers dyddiad y fantolen mae tri chwmni wedi'i ffurfio i gefnogi'r gwasanaeth a ddarperir ar gyfer Cyngor Sir Caerfyrddin sy'n destun strwythurau llywodraethu clir a ddiffinnir yn y cytundebau cyfranddalwyr a gytunwyd.	Y Tîm Rheoli Corfforaethol	Mawrth 2019	Trefniadau llywodraethu wedi cael eu rhoi ar waith. Byrddau wedi eu sefydlu	Cwblhawyd
DLIB 2018/19 Rhif 1	Ar gyfer 2018/19 Cyhoeddi Adroddiad Blynyddol ar berfformiad 2018/19 mewn perthynas â'n Hamcanion Llesiant.	Pennaeth TGCh a Pholisi	31 Hydref 2019		Cwblhawyd

Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM FATERION LLYWODRAETHU Y MAE ANGEN RHOI SYLW IDDYNT A NODWYD MEWN DATGANIADAU LLYWODRAETHU BLYNYDDOL BLAENOROL					
Y FFYN-HONELL	Y MATERION	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y CAMAU GWEITHREDU/ Y CYNNYDD		STATWS
DLIB 2018/19 Rhif 2	Ar gyfer 2018/19 Cyhoeddi diweddariad i'n Strategaeth Gorfforaethol ac adnewyddu'r cynlluniau gweithredu sy'n ei hategu. 1. Mae'n disodli Strategaeth Gorfforaethol 2015–20. 2. Mae'n cynnwys ein Hamcanion Gwella, yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol 2009. 3. Mae'n cynnwys ein Hamcanion Gwella, yn unol â gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. 4. Mae'n cynnwys prosiectau a rhaglenni allweddol Bwrdd Gweithredol Cyngor Sir Caerfyrddin ar gyfer y pum mlynedd nesaf fel y nodir yn 'Symud Ymlaen yn Sir Gaerfyrddin: y 5 mlynedd nesaf'.	Pennaeth TGCh a Pholisi	Mehefin 2019		Cwblhawyd Swyddfa Archwilio Cymru yn cadarnhau cydymffurfiaeth o dan Ddeddf 2009
DLIB 2018/19 Rhif 3	Sicrhau bod ein Hamcanion Llesiant yn llywio'r broses Pennu Cyllideb.	Pennaeth TGCh a Pholisi	Rhagfyr 2019		Cwblhawyd
DLIB 2018/19 Rhif 4	Gweithredu, diweddarau a chyhoeddi'r Polisi Tâl	Y Prif Weithredwr Cynorthwyol – Rheoli Pobl	Ebrill 2020		Cwblhawyd

Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM FATERION LLYWODRAETHU Y MAE ANGEN RHOI SYLW IDDYNT A NODWYD MEWN DATGANIADAU LLYWODRAETHU BLYNYDDOL BLAENOROL					
Y FFYN-HONELL	Y MATERION	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y CAMAU GWEITHREDU/ Y CYNNYDD		STATWS
DLIB 2018/19 Rhif 6	Adolygu'r gwiriadau hawl i weithio ac effaith y broses fewnfudo newydd yn sgil Brexit o ran y broses recriwtio.	Y Prif Weithredwr Cynorthwyol – Rheoli Pobl	Mawrth 2020		Ar waith
DLIB 2018/19 Rhif 7	Cwblhau a chyhoeddi archwiliad cyflog cyfartal ar gyfer 2018/19	Y Prif Weithredwr Cynorthwyol – Rheoli Pobl	Mawrth 2020		Ar waith
DLIB 2018/19 Rhif 8	Ar y cyd ag awdurdodau eraill sy'n bartneriaid yn y Fargen Ddinesig, adolygu Cytundeb Cyd-bwyllgor Dinas-ranbarth Bae Abertawe er mwyn adlewyrchu'r newidiadau sydd eu hangen yn sgil yr adolygiad llywodraethu a gomisiynwyd gan Lywodraeth Cymru a'r adolygiad llywodraethu a gomisiynwyd gan y Cyd-bwyllgor ei hun.	Cyflwyno'r cytundeb diwygiedig i'r Bwrdd Gweithredol	Medi 2019	Mae pob un o'r pedwar awdurdod wedi llofnodi ac wedi ymrwymo i Gytundeb y Cyd-bwyllgor	Cwblhawyd
DLIB 2018/19 Rhif 9	Sicrhau bod trefniadau llywodraethu priodol ar waith gyda'r partneriaid presennol i gyflawni'r prosiect Llesiant.	Pennaeth Adfywio / Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	Mawrth 2020		Disodlwyd gan DLIB 2019/20 Cam Gweithredu Rhif 7
DLIB 2018/19 Rhif 10	Adolygu'r trefniadau llywodraethu ei dri chwmni awdurdod lleol.	Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	Mawrth 2020	Cwblhawyd yr adolygiad a chyflwynwyd yr adroddiad i'r TRhC.	Cwblhawyd

ATODIAD 2

Y CYNLLUN GWEITHREDU – MATERION LLYWODRAETHU			
Y MATERION LLYWODRAETHU NEWYDD A NODWYD YN NATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (DLIB) ELENI			
CYF. Y MATER	Y CAMAU GWEITHREDU	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y DYDDIAD TARGED
DLIB 2019/20 Rhif 1	Cyhoeddi diweddariad ar y Strategaeth Gorfforaethol ar gyfer 2019/20 Cyhoeddi Adroddiad Blynyddol ar 2018/19	Pennaeth TGCh a Pholisi	Mehefin 2019 Cwblhawyd Hydref 2019 Cwblhawyd
DLIB 2019/20 Rhif 2	Cyhoeddi diweddariad ar y Strategaeth Gorfforaethol ar gyfer 2020/21	Pennaeth TGCh a Pholisi	Mehefin 2020
DLIB 2019/20 Rhif 3	Cadw'r un Amcanion Llesiant yn y Strategaeth Gorfforaethol ac adnewyddu'r cynlluniau gweithredu ar gyfer 2020/21	Pennaeth TGCh a Pholisi	Mehefin 2020
DLIB 2018/19 Rhif 4	Cyhoeddi Adroddiad Blynyddol ar berfformiad 2019/20. I gynnwys hefyd: - Adolygiad sylfaenol o'r Amcanion Llesiant ar gyfer 2021/22 Nodi gwelliannau a blaenoriaethau ar gyfer 21/22 i lywio'r gyllideb	Pennaeth TGCh a Pholisi	Hydref 2020
DLIB 2019/20 Rhif 5	Ystyried goblygiadau gofynion Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru)	Yr holl swyddogion corfforaethol	Mawrth 2021
DLIB 2019/20 Rhif 6	Monitro cynnyrch prosiect Bargen Ddinesig Bae Abertawe - Yr Egin	Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol / Pennaeth Adfywio	Mawrth 2021
DLIB 2019/20 Rhif 7	Sicrhau bod trefniadau llywodraethu priodol ar waith i asesu'r defnydd o adnoddau a'r effaith gyda phartneriaid i gyflawni'r prosiect Llesiant.	Pennaeth Adfywio / Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	Mawrth 2021
DLIB 2019/20 Rhif 8	Sicrhau bod Polisiâu Cyflogaeth yn adlewyrchu unrhyw ddeddfwriaeth newydd fel y cap taliad ymadael, adennill taliadau ymadael ac ati	Rheolwr Gwasanaethau Pobl	Mawrth 2021

Y CYNLLUN GWEITHREDU – MATERION LLYWODRAETHU			
Y MATERION LLYWODRAETHU NEWYDD A NODWYD YN NATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL (DLIB) ELEN I			
CYF. Y MATER	Y CAMAU GWEITHREDU	Y SWYDDOG CYFRIFOL	Y DYDDIAD TARGED
DLIB 2019/20 Rhif 9	Cyhoeddi Polisi Tâl yn unol â'r Ddeddf Lleoliaeth	Rheolwr Gwasanaethau Pobl	Mawrth 2021
DLIB 2019/20 Rhif 10	Recriwtio diogel – sicrhau bod gwiriadau cyn cyflogi ac ailwiriadau yn cael eu cwblhau a'u diweddaru	Rheolwr Gwasanaethau Pobl	Ar waith
DLIB 2019/20 Rhif 11	Rhoi cymorth llesiant i staff drwy bolisi a chynghor ar gyflogaeth ac iechyd Galwedigaethol a darparu hyfforddiant iechyd meddwl i reolwyr	Y Prif Weithredwr Cynorthwyol – Rheoli Pobl	Ar waith
DLIB 2019/20 Rhif 12	Sicrhau bod prosesau o ran y gyflogres a thrin data yn cael eu rheoli'n ddiogel ac yn unol ag egwyddorion diogelu data	Rheolwr Gwasanaethau Pobl	Ar waith
DLIB 2019/20 Rhif 13	Gweithredu newidiadau pwrpasol o ran trefniadau llywodraethu Cwmnïau'r Awdurdod Lleol mewn ymateb i'r Adroddiad Adolygiad Llywodraethu	Tîm Rheoli Corfforaethol	Mehefin 2021

4 ADRODDIAD ARCHWILYDD ANNIBYNNOL ARCHWILYDD CYFFREDINOL CYMRU I AELODAU CYNGOR SIR CAERFYRDDIN

Adroddiad ar yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Barn

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol Cyngor Sir Caerfyrddin ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Caerfyrddin yn cynnwys y Datganiad o Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian, y Symudiad ar Ddatganiad y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu o bwys.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a'r cod ymarfer ar gyfrifyddu awdurdodau lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-20 yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS).

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Caerfyrddin ar 31 Mawrth 2020 ac o'i incwm a'i wariant am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi cael eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a'r cod ymarfer ar gyfrifyddu awdurdodau lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-20

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Archwilio Rhyngwladol yn y DU (ISAs (DU)). Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yn yr adran o'm hadroddiad sy'n ymdrin â chyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio datganiadau ariannol. Rwyf yn annibynnol ar cyngor yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio rwyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i roi sail i'm barn.

Pwyslais ar fater - effeithiau pandemig Covid-19 ar brisio asedau dros ben ac eiddo buddsoddi

Tynnaf eich sylw at Nodyn 6.9 o'r datganiadau ariannol sy'n disgrifio cymal ansicrwydd sylweddol yn yr adroddiad prisio ar asedau dros ben ac eiddo buddsoddi sy'n deillio o amgylchiadau a achoswyd gan y pandemig Covid-19.

Nid yw fy marn wedi'i haddasu mewn perthynas â'r mater hwn.

Pwyslais ar fater - effeithiau pandemig Covid-19 ar brisio asedau'r gronfa eiddo yn rhwymedigaeth y gronfa bensiwn

Tynnaf eich sylw at Nodyn 6.44 o'r datganiadau ariannol sy'n disgrifio effaith cymal ansicrwydd a ddatgelwyd yn adroddiad prisio diwedd blwyddyn rheolwr cronfa bensiwn ar gyfer cronfa eiddo'r DU y maent yn ei rheoli ar ran Cronfa Bensiwn Dyfed. Mae'r Cyngor wedi datgelu'r ansicrwydd perthnasol hwn ac nid yw fy marn archwilio wedi'i haddasu mewn perthynas â'r mater hwn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol y mae Safonau Archwilio Rhyngwladol y DU yn ei gwneud yn ofynnol i mi gyflwyno adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol:

- nid yw'r defnydd o sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol; neu
- nid yw'r swyddog ariannol cyfrifol wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a nodwyd a all fwrw amheuaeth sylweddol ar allu y cyngor i barhau i fabwysiadu sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad pan awdurdodir cyhoeddi'r datganiadau ariannol.

Gwybodaeth arall

Y swyddog ariannol cyfrifol sy'n gyfrifol am y wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol ar wahân i'r datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmparu'r wybodaeth arall ac, ac eithrio i'r graddau y nodir fel arall yn benodol yn ddiweddarach yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar y wybodaeth arall.

Mewn cysylltiad â'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall i nodi anghysondebau perthnasol â'r datganiadau ariannol archwiliedig ac i nodi unrhyw wybodaeth sy'n ymddangos yn berthnasol o anghywir yn seiliedig ar, neu'n berthnasol o anghyson â, yr hyn a ddysgais wrth gyflawni'r archwiliad. Os byddaf yn dod yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysonderau perthnasol amlwg, byddaf yn ystyried y goblygiadau i'm hadroddiad.

Adroddiad ar ofynion eraill**Barn ar faterion eraill**

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a geir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Adroddiad Naratif wedi'i baratoi yn unol â'r cod ymarfer ar gyfrifyddu awdurdodau lleol yn y Deyrnas Unedig 2019-20;
- Mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac mae'r Datganiad Llywodraethu wedi'i baratoi yn unol â'r canllawiau.

Materion yr adroddaf arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni gwybodaeth a dealltwriaeth o'r cyngor [a'r grŵp] a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi unrhyw gamddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethu

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w nodi o ran y materion canlynol, y cyflwynaf adroddiad i chi arnynt os bydd yr amgylchiadau canlynol yn berthnasol, yn fy marn i:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu priodol;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn cyd-fynd â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau archwiliad

Tystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Caerfyrddin yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Cyfrifoldebau**Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol o ran y datganiadau ariannol**

Fel yr esbonnir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am baratoi'r datganiad o gyfrifon, sy'n rhoi darlun gwir a theg, ac am ba bynnag reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn y swyddog ariannol cyfrifol i allu paratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed hynny trwy dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiad o gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am asesu gallu'r cyngor i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â'r busnes gweithredol a defnyddio sail gyfrifyddu busnes gweithredol oni thybir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd o gamddatganiad perthnasol, boed trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn i. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (Y DU) bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac ystyrir eu bod yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd, y gallai fod yn rhesymol disgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd y mae defnyddwyr yn eu gwneud ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r Archwilydd o ran archwilio'r datganiadau ariannol ar gael ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o fy adroddiad archwilydd.

Anthony J Barrett
Dros ac ar ran
Archwilydd Cyffredinol Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Date: 14 Medi 2020

Cyfrifoldeb Cyngor Sir Caerfyrddin yw cynnal a sicrhau cywirdeb ei wefan; nid yw'r gwaith a gyflawnir gan yr archwilydd yn cynnwys ystyried y materion hynny, felly nid yw'r archwilydd yn derbyn dim cyfrifoldeb am unrhyw newidiadau posibl i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno'n wreiddiol ar y wefan.

5 DATGANIADAU CYLLIDOL

Mae'r datganiadau cyllidol yn cynnwys y canlynol:

5.1 DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLID

Mae'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllid yn dangos sut mae'r gwariant blyneddol yn cael ei ddefnyddio a'i gyllido o adnoddau (grantiau'r llywodraeth, rhenti a'r dreth gyngor) gan awdurdodau lleol o gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddir neu a enillir gan awdurdodau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Hefyd mae'n dangos sut mae'r gwariant hwn yn cael ei ddyrannu rhwng adrannau'r Cyngor at ddibenion gwneud penderfyniadau. Caiff incwm a gwariant y cyfrifir amdanynt o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol eu cyflwyno'n fwy llawn yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

5.2 Y DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

Mae'r datganiad hwn yn dangos y gost cyfrifyddu yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â'r arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn hytrach na'r swm sydd i'w ariannu o'r trethiant. Bydd Awdurdodau yn codi'r trethiant i dalu am wariant yn unol â'r rheoliadau: gallai hyn fod yn wahanol i'r gost cyfrifyddu. Dangosir sefyllfa'r trethiant yn y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid a'r Datganiad Symudiadau yng Nghronfeydd.

5.3 DATGANIAD AM Y SYMUDIADAU YNG NGHRONFEYDD YR AWDURDOD

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yn y gwahanol gronfeydd sydd gan yr Awdurdod. Maen nhw wedi'u dadansoddi yn ôl 'cronfeydd defnyddiadwy' (hynny yw cronfeydd y gellir eu defnyddio ar gyfer gwariant neu i leihau trethi lleol) a chronfeydd eraill. Mae'r Datganiad yn dangos sut mae symudiadau blwyddyn cronfeydd yr Awdurdod wedi'u rhannu'n enillion a cholledion yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol a'r addasiadau statudol sydd eu hangen i ddychwelyd y cyfrifon i'r symiau oedd yn daladwy i'r dreth gyngor a rhenti preswylfeydd am y flwyddyn. Mae'r llinell Cynnydd/Gostyngiad Net yn dangos Balans statudol Cronfa'r Cyngor a symudiadau Balans y Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn yn dilyn yr addasiadau hyn.

5.4 Y FANTOLEN

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r rhwymedigaethau sydd gan yr Awdurdod ar ddyddiad y fantolen. Mae asedau net yr Awdurdod (hynny yw, yr asedau namyn y rhwymedigaethau) yn cyfateb i'r cronfeydd sydd gan yr Awdurdod. Mae dau ddosbarth o gronfeydd. Y dosbarth cyntaf yw'r cronfeydd defnyddiadwy, hynny yw, y cronfeydd y gall yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae angen bod yn ddarbodus wrth dynnu o'r cronfeydd a thalu sylw i unrhyw gyfyngiadau statudol ar y defnydd sydd i'w wneud ohonynt (ee y Cronfeydd Cyfalaf na cheir eu defnyddio ond ar gyfer gwariant cyfalaf neu i ad-dalu dyled). Yn yr ail ddosbarth mae'r cronfeydd hynny *na* all yr Awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Yn eu plith mae cronfeydd sydd ag enillion neu golledion ar bapur yn unig (ee y Gronfa Ailbrisiad), lle byddai'r symiau ond ar gael i ddarparu gwasanaethau pe byddai'r asedau'n cael eu gwerthu; a chronfeydd sydd â'r gwahaniaethau amseru a ddangosir yn y llinell 'Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu yn unol â'r rheoliadau' yn y Datganiad Symudiadau yng Nghronfeydd yr Awdurdod.

5.5 Y DATGANIAD LLIF ARIAN

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newidiadau yn arian parod ac arian cyfwerth yr Awdurdod yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r Awdurdod yn creu ac yn defnyddio arian ac adnoddau cyfwerth ag arian drwy ddosbarthu'r llif arian yn weithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu.

5.1 DADANSODDIAD GWARIANT A CHYLLID

Y gwahaniaeth rhwng (Gwarged)/Diffyg Cronfa'r Cyngor
(CC) a'r Cyfrif Refeniw Tai (CRT) a (Gwarged)/Diffyg y
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

2019-20

	Gwariant Net a chodir ar y CC a'r CRT £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr £'000
Adran			
Prif Weithredwr	6,865	7,825	14,690
Addysg a Phlant	148,339	40,273	188,612
Gwasanaethau Corfforaethol	19,392	5,675	25,067
Cymunedau	96,050	11,362	107,412
Amgylchedd	47,868	10,283	58,151
Cyfrif Refeniw Tai	(21,187)	17,821	(3,366)
Yswiriant a Chorfforaethol	3,685	(2,934)	751
Cost Net y Gwasanaethau	301,012	90,305	391,317
Incwm a Gwariant Arall	(314,889)	(33,341)	(348,230)
(Gwarged)/Diffyg cyn trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	(13,877)	56,964	43,087
Trosglwyddiadau i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	6,094		
(Gwarged)/Diffyg ar ôl trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	(7,783)		
Balans CC a CRT ar 31ain Mawrth 2019:	(24,690)		
(Gwarged)/Diffyg	(7,783)		
Balans CC a CRT ar 31ain Mawrth 2020:	(32,473)		
2018-19	(Ail-ddatgan)	(Ail-ddatgan)	(Ail-ddatgan)
Adran			
Prif Weithredwr	8,147	3,673	11,820
Addysg a Phlant	147,097	25,946	173,043
Gwasanaethau Corfforaethol	19,913	20,399	40,312
Cymunedau	95,409	13,434	108,843
Amgylchedd	45,418	13,317	58,735
Cyfrif Refeniw Tai	(8,174)	3,593	(4,581)
Yswiriant a Chorfforaethol	6,299	(5,771)	528
Cost Net y Gwasanaethau	314,109	74,591	388,700
Incwm a Gwariant Arall	(309,769)	(31,111)	(340,880)
(Gwarged)/Diffyg cyn trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	4,340	43,480	47,820
Trosglwyddiadau i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	867		
(Gwarged)/Diffyg ar ôl trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	5,207		
Balans CC a CRT ar 31ain Mawrth 2018:	(29,897)		
(Gwarged)/Diffyg	5,207		
Balans CC a CRT ar 31ain Mawrth 2019:	(24,690)		

Gweler nodyn 6.5 i gael Esboniad o'r addasiadau rhwng gwariant net sy'n daladwy i Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai a gwariant net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Ailddatganwyd ffigurau 2018/19 i adlewyrchu symudiad gweithgareddau masnachu £722k (Gweler nodyn 6.6).

5.2 Y DATGANIAD INCWM A GWARIANT CYNHWYSFAWR

2018-19	2018-19	2018-19		2019-20	2019-20	2019-20
Cyfanswm y Gwariant Gros £'000 (Ail-ddatgan)	Cyfanswm yr Incwm Gros £'000 (Ail-ddatgan)	Cyfanswm y Gwariant Net £'000 (Ail-ddatgan)		Cyfanswm y Gwariant Gros £'000	Cyfanswm yr Incwm Gros £'000	Cyfanswm y Gwariant Net £'000
			Adran			
17,908	(6,088)	11,820	Prif Weithredwr	23,882	(9,192)	14,690
214,710	(41,667)	173,043	Addysg a Phlant	235,061	(46,449)	188,612
92,696	(52,384)	40,312	Gwasanaethau Corfforaethol	73,435	(48,368)	25,067
165,363	(56,520)	108,843	Cymunedau	174,877	(67,465)	107,412
80,656	(21,921)	58,735	Amgylchedd	78,668	(20,517)	58,151
36,110	(40,691)	(4,581)	Cyfrif Refeniw Tai	39,342	(42,708)	(3,366)
530	(2)	528	Yswiriant a Chorfforaethol	751	0	751
607,973	(219,273)	388,700	Cost Net y Gwasanaethau	626,016	(234,699)	391,317
			Praeseptau ac Ardallau:			
		131	Parc Cenedlaethol Bannau Brycheiniog			138
		9,600	Awdurdod Tân Canolbarth a Gorllewin Cymru			9,838
		5,714	Cynghorau Cymuned			6,082
		16,203	Awdurdod Heddlu Dyfed Powys			18,006
		(184)	(Enillion)/colledion ar werthu asedau nad ydynt yn gyfredol			(259)
		0	(Gwarged)/Diffyg ar y Gweithgareddau Masnachu na cynhwysir			
		<u>31,464</u>	yng Nghost Net y Gwasanaethau		Nodyn 6.6	<u>(279)</u>
			Gwariant Gweithredol Arall			33,526
		17,443	Llog i'w Dalu a Chostau Tebyg			17,625
		8,597	Llog net ar y rhwymedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net			9,939
		(465)	Incwm Buddsoddi a Llog			(679)
		317	Incwm a gwariant yng nghyswllt eiddo buddsoddi			
		(234)	a newidiadau yn y gwerth teg		Nodyn 6.11	(1,004)
		<u>25,658</u>	Incwm Arall			<u>(284)</u>
			Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi			25,597
		(199,828)	Grant Cynnal Refeniw		Nodyn 6.37	(200,096)
		(25)	Grantiau Cyffredinol y Llywodraeth		Nodyn 6.37	0
		(109,583)	Treth y Cyngor		Nodyn 6.7	(116,209)
		(59,612)	Enillion Net y Trethi Annomestig		Nodyn 6.8	(60,293)
		(28,954)	Grantiau a chyfraniadau cyfalaf		Nodyn 6.37	(30,755)
		<u>(398,002)</u>	Trethiant ac Incwm Grantiau Amhenodol			<u>(407,353)</u>
		<u>47,820</u>	(Gwarged)/Diffyg ar Ddarparu Gwasanaethau			<u>43,087</u>
		7,933	(Gwarged) neu Ddiffyg ar ôl ailbriso'r asedau Eiddo, Offeriant a Chyfarpar			(17,060)
		40,972	Ailfesur y rhwymedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net			85,316
		<u>48,905</u>	Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall			<u>68,256</u>
		<u>96,725</u>	Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr			<u>111,343</u>

Mae'r ffigurau wedi'u hailddatgan i adlewyrchu symudiad o £722,000 o weithgareddau masnachu o Wariant Gweithredol Arall i Gost Net Gwasanaethau. (Gweler nodyn 6.6).

5.3 DATGANIAD AM Y SYMUDIADAU YNG NGHRONFEYDD YR AWDURDOD

	Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	Gronfa Grantiau Cyfalaf Heb eu Defnyddio	CYFANSWM CRONFEYDD Y GELLIR EU DEFNYDDIO	Cronfeydd na ellir eu defnyddio	CYFANSWM CRONFEYDD YR AWDURDOD
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Balans ar 31 Mawrth 2018	(9,783)	(82,655)	(20,114)	(8,617)	(564)	(121,733)	(572,616)	(694,349)
Symudiadau yn y cronfeydd yn ystod 2018/19								
(Gwarged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	49,052	0	(1,232)	0	0	47,820	0	47,820
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	0	0	0	0	0	0	48,905	48,905
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	49,052	0	(1,232)	0	0	47,820	48,905	96,725
Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu yn unol â'r rheoliadau (nodyn 6.4)	(50,484)	0	7,004	2,659	(4,989)	(45,810)	45,810	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	(1,432)	0	5,772	2,659	(4,989)	2,010	94,715	96,725
Trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd (nodyn 6.22)	839	(867)	28	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn y flwyddyn	(593)	(867)	5,800	2,659	(4,989)	2,010	94,715	96,725
Balans ar 31 Mawrth 2019	(10,376)	(83,522)	(14,314)	(5,958)	(5,553)	(119,723)	(477,901)	(597,624)
Symudiadau yn y cronfeydd yn ystod 2019/20								
(Gwarged) neu ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	42,956	0	131	0	0	43,087	0	43,087
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	0	0	0	0	0	0	68,256	68,256
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	42,956	0	131	0	0	43,087	68,256	111,343
Addasiadau rhwng y sail cyfrifyddu a'r sail ariannu yn unol â'r rheoliadau (nodyn 6.4)	(49,791)	0	(7,173)	(1,954)	2,639	(56,279)	56,279	0
(Cynnydd)/Gostyngiad Net cyn Trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd	(6,835)	0	(7,042)	(1,954)	2,639	(13,192)	124,535	111,343
Trosglwyddo i/(o'r) Cronfeydd a Glustnodwyd (nodyn 6.22)	5,990	(6,094)	104	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Gostyngiad yn y flwyddyn	(845)	(6,094)	(6,938)	(1,954)	2,639	(13,192)	124,535	111,343
Balans ar 31 Mawrth 2020	(11,221)	(89,616)	(21,252)	(7,912)	(2,914)	(132,915)	(353,366)	(486,281)

5.4 Y FANTOLEN

31/03/19 £'000			£'000	31/03/20 £'000
		Nodiadau		
1,341,962	Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	6.9	1,354,708	
2,282	Asedau Treftadaeth	6.10	2,282	
22,035	Eiddo Buddsoddi	6.11	23,152	
1,929	Buddsoddiadau Tymor Hir	6.12	1,848	
7,297	Dyledwyr Tymor Hir	6.13	8,300	
<u>1,375,505</u>	Asedau Tymor Hir			<u>1,390,290</u>
27,204	Buddsoddiadau Tymor Byr	6.14	12,093	
1,039	Stocrestrau	6.15	1,217	
50,460	Dyledwyr Tymor Byr	6.16	67,770	
26,877	Arian Parod ac Arian Cyfwerth	6.17	42,081	
<u>105,580</u>	Asedau Cyfredol			<u>123,161</u>
(8,444)	Benthyciadau Tymor Byr	6.18	(25,691)	
(57,663)	Credydwyr Tymor Byr	6.19	(60,563)	
(1,372)	Darpariaethau	6.20	(1,108)	
<u>(67,479)</u>	Rhwymedigaethau Cyfredol			<u>(87,362)</u>
(2,701)	Darpariaethau	6.20	(2,497)	
(407,644)	Benthyciadau Tymor Hir	6.21	(409,849)	
(405,637)	Rhwymedigaethau Tymor Hir Arall	6.44	(527,462)	
<u>(815,982)</u>	Rhwymedigaethau Tymor Hir			<u>(939,808)</u>
<u>597,624</u>	Asedau Net			<u>486,281</u>
10,376	Cronfa'r Cyngor		11,221	
14,314	Cyfrif Refeniw Tai	7.2	21,252	
	Cronfeydd Wrth Gefn Cronfa'r Cyngor sydd wedi'u			
83,915	Clustnodi	6.22	91,617	
	Cronfeydd Cronfa'r Cyngor a ddelir gan ysgolion yn unol			
(393)	â RHYLL	6.22	(2,001)	
5,958	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	6.23	7,912	
5,553	Grantiau Cyfalaf nas Cymhwyswyd	6.24	2,914	
<u>119,723</u>	Cronfeydd Defnyddiadwy			<u>132,915</u>
324,681	Cronfa Ailbrisiad	6.25	331,684	
563,014	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	6.26	553,740	
(834)	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	6.27	(674)	
332	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	6.28	332	
(405,637)	Cronfa Bensiynau	6.29	(527,462)	
(3,655)	Cyfrif Absenoldebau Cronedig	6.30	(4,254)	
<u>477,901</u>	Cronfeydd na ellir eu defnyddio			<u>353,366</u>
<u>597,624</u>	Cyfanswm Cronfeydd			<u>486,281</u>

5.5 Y DATGANIAD LLIF ARIAN

2018-19 £'000	Cysoniad y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r Llif Arian Refeniw Net	Nodyn	2019-20 £'000
47,820	(Gwarged)/Diffyg Net ar ddarpariaeth y gwasanaethau	5.2	43,087
	Addasiadau i warged neu ddiffyg net ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn arian parod		
(46,189)	Dibrisiant		(43,985)
(16,133)	Amhariad a phrysiadau disgynol		(26,460)
(785)	Symudiad yng nghweth farchnad eiddo buddsoddi		1,014
(43,961)	Addasiadau i'r Gronfa Bensiwn		(36,509)
1,199	Symudiad yn narpariaethau		468
(1,709)	Cludo swm yr asedau anghyfredol a werthwyd		(2,883)
22	Symudiadau arall nad yw'n arian parod		86
(1,362)	Symudiadau yn dyledwyr refeniw, credydwyd, stocrestrau ayb.		13,596
	Addasiad ar gyfer eitemau a gynhwysir yn y gwarged neu'r diffyg net ar ddarparu gwasanaethau sy'n buddsoddi ac ariannu gweithgareddau		
1,952	Enillion o werthu eiddo, offer a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol		3,181
28,954	Grantiau Cyfalaf		30,754
(30,192)	Llifoedd Arian Net o'r Gweithgareddau Gweithredol		(17,651)
	GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI		
57,275	Prynnu eiddo,offeriant a chyfarpar, eiddo buddsoddi ac asedau anniraethol		63,462
370,300	Prynnu buddsoddiadau tymor hir a thymor byr		610,800
4,172	Taliadau arall am weithgareddau buddsoddi		5,860
	Enillion o werthu eiddo, offeriant a chyfarpar, eiddo buddsoddi a asedau anniraethol		(3,219)
(2,015)			(3,219)
(365,304)	Enillion o buddsoddiadau tymor byr a thymor hir		(625,938)
(29,196)	Grantiau cyfalaf a dderbyniwyd		(29,066)
35,232	Llif Arian Net o'r Gweithgareddau Ariannu		21,899
	GWEITHGAREDDAU ARIANNU		
(20,000)	Derbyniadau arian parod o fenthycy byr dymor a hirdymor		(25,000)
6,865	Ad-daliadau o fuddsoddiadau byr a hir dymor		5,548
(13,135)	Llif Arian o'r Gweithgareddau Ariannu		(19,452)
	(CYNNYDD)/OSTYNGIAD NET MEWN ARIAN NEU ADNODDAU CYFWERTH AG ARIAN		
(8,095)			(15,204)
18,782	Arian ac adnoddau cyfwerth ag arian ar ddechrau'r cyfnod adrodd	6.17	26,877
26,877	Arian ac adnoddau cyfwerth ag arian ar ddiwedd y cyfnod adrodd		42,081
8,095	CYNNYDD/(OSTYNGIAD) MEWN ARIAN NEU ADNODDAU CYFWERTH AG ARIAN		15,204

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredu yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2018-19 £'000		2019-20 £'000
17,279	Llog a Dalwyd	17,881
(444)	Llog a Dderbyniwyd	(725)

6 NODIADAU I'R CYFRIFON

6.1 Datganiad O'r Polisïau Cyfrifydda

Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion Cyngor Sir Caerfyrddin am flwyddyn ariannol 2019/20 a'i sefyllfa ar ddiwedd y flwyddyn ariannol, sef 31^{ain} Mawrth 2020.

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod baratoi Datganiad o Gyfrifon blyneddol o dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014, sy'n ei gwneud yn ofynnol iddynt gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifyddu priodol. Yn bennaf, defnyddir y Côd Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2019/20 a'r Côd Ymarfer Cyfrifyddu Gwerth Gorau 2019/20, wedi'u hategu gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Y confensiwn cyfrifyddu a fabwysiedir yn y Datganiad o Gyfrifon yw, yn bennaf, cost hanesyddol, wedi'i addasu gan ailbrisio rhai categorïau o asedau anghyfredol ac offerynnau ariannol.

Mae meysydd o fewn y cyfrifon nad ydynt yn cydymffurfio â'r cyhoeddiad uchod wedi'u nodi yn ôl yr angen.

6.1.1 Croniadau Incwm a Gwariant

Rhoddir cyfrif am weithgaredd yn y flwyddyn y mae'n digwydd yn hytrach na phryd y mae arian yn cael ei dalu neu'n cael ei dderbyn. Yn arbennig:

- Caiff reffeniw o werthu nwyddau ei gydnabod pan fo'r Awdurdod yn trosglwyddo risgiau a buddion arwyddocaol perchnogaeth i'r prynwr ac y bo'n debyg y bydd buddion economaidd neu botensial gwasanaeth cysylltiedig â'r trafodyn yn dod i'r Awdurdod.
- Caiff reffeniw o ddarparu gwasanaethau ei gydnabod pan all yr Awdurdod fesur yn ddibynadwy ganran cwblhau'r trafodyn ac y bo'n debyg y bydd buddion economaidd neu botensial gwasanaeth cysylltiedig â'r trafodyn yn dod i'r Awdurdod.
- Cofnodir gwariant ar nwyddau a gyflenwir pan gânt eu defnyddio - os oes bwlch rhwng dyddiad derbyn nwyddau a'r dyddiad defnyddio, fe'u nodir fel Stocrestrau ar y fantolen.
- O ran gwaith, cofnodir gwariant pan yw'n cael ei gwblhau. Cyn hynny, nodir 'cynllun ar waith' ar y Fantolen.
- Caiff treuliau mewn perthynas â gwasanaethau a geir (gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan gyflogaion) eu cofnodi fel gwariant pan geir y gwasanaethau yn hytrach na phan wneir y taliadau.
- Mae'r llog a delir am fenthyciadau ac a dderbynnir yn sgil buddsoddiadau yn cael ei gyfrif ar sail y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na'r llif arian a bennir neu a benderfynir gan y contract.
- Pan yw'r reffeniw a'r gwariant wedi cael eu cydnabod ond yr arian parod heb ei dderbyn neu ei dalu, bydd y swm perthnasol yn cael ei gofnodi yn y Fantolen fel dyled neu gredyd. Os oes amheuaeth a fydd dyledion yn cael eu talu, nodir balans y dyledwyr a bydd swm sy'n cyfateb i'r incwm na fydd yn cael ei gasglu o bosib yn cael ei gynnwys yn y cyfrif reffeniw.

- Un eithriad i'r egwyddor hon yw pan fydd taliadau refeniw penodol yn daliadau chwarterol (e.e. trydan, nwy) lle mae'r cyfrifon refeniw yn cynnwys pedwar taliad. Mae'r polisi hwn yn cael ei ddefnyddio'n gyson bob blwyddyn ac felly nid yw'n cael effaith sylweddol ar gyfrifon y flwyddyn.
- Bydd incwm a gwariant yn cael eu nodi fel credyd neu ddebyd yng nghyfrif refeniw y gwasanaeth perthnasol, oni bai eu bod yn dderbyniadau cyfalaf neu'n wariant cyfalaf.

Nid yw'r newidiadau a gyflwynwyd o ganlyniad i IFRS 15 wedi cael effaith faterol ar yr Awdurdod.

6.1.2 **Eiddo, Offeriant a Chyfarpar**

Caiff asedau sydd â sylwedd ffisegol ac a ddelir i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol, ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol, eu dosbarthu'n Eiddo, Offeriant a Chyfarpar.

Cydnabod: Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Offeriant a Chyfarpar ei gyfalafu ar sail cronïadau, ar yr amod ei bod yn debyg y bydd y buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r eitem yn dod i'r Awdurdod ac y gellir mesur cost yr eitem yn ddibynadwy. Caiff gwariant sy'n cynnal ond nad yw'n ychwanegu at botensial ased i gyflenwi buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol (h.y. atgyweiriadau a gwaith cynnal a chadw) ei godi fel traul pan y'i gwneir.

Mesur: I ddechrau caiff asedau eu mesur ar gost, sy'n cynnwys y pris prynu a/neu unrhyw wariant y gellir ei briodoli'n uniongyrchol i roi'r ased mewn cyflwr gweithio at y defnydd a fwriedir iddo.

Mae asedau yn cael eu trosglwyddo i'r fantolen ar y sail a argymhellir gan CIPFA ac yn unol â Safonau Gwerthuso a Phrisio Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig (RICS). Mae asedau yn cael eu dosbarthu i'r grwpiau sy'n ofynnol o dan y Côd Ymarfer ar Gyfrifon Awdurdodau Lleol, ar y sail ganlynol:

- seilwaith, asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol dibrisiedig
- aneddiadau – gwerth teg, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd sy'n bodoli ar gyfer tai cymdeithasol
- yr holl asedau eraill – gwerth teg, a bennir fel y swm a fyddai'n cael ei dalu am yr ased gyda'i ddefnydd sy'n bodoli (gwerth defnydd sy'n bodoli).
- Lle na fo tystiolaeth seiliedig ar y farchnad o werth teg oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir cost amnewid dibrisiedig i gael amcangyfrif o'r gwerth teg

Ailbrisiadau

Ac eithrio asedau seilwaith ac asedau cymunedol, mae asedau sefydlog yn cael eu hail brisio yn ôl rhaglen dreigl bum mlynedd ac mae unrhyw newid mawr mewn gwerth asedau yn cael ei addasu yn y cyfrifon ar gyfer y flwyddyn y digwydd y cyfryw newid.

Prisiwyd tir ac adeiladau yn unol â'r methodolegau a'r seiliau amcangyfrif a nodwyd yn safonau proffesiynol Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig. Seilir prisiadau cerbydau, peiriannau, celfi ac offer ar sail cost hanesyddol wedi'i dibrisio.

Cynhaliwyd prisiadau mewnol gan briswyr yr awdurdod sy'n Gymrodyr Sefydliad Brenhinol y Syrffwyr Siartredig.

Mae asedau a geir o dan brydlesau cyllid yn cael eu cyfalafu yng nghyfrifon yr Awdurdod, ynghyd â'r rhwymedigaeth i dalu rhenti yn y dyfodol.

Gwneir credydau i'r gronfa ailbrisiad wrth gefn i gyd-fynd â'r cynnydd mewn prisiadau ac i gydnabod enillion sydd heb eu gwireddu. Fel eithriad, gallai enillion gael eu credydu i'r Datganiad Incwm A Gwariant Cynhwysfawr pan fyddant yn codi yn sgil tynnu yn ôl allan golled amharu a roddwyd yn flaenorol ar gyfrif refeniw gwasanaeth.

Amhariad

Mae asedau'n cael eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn i benderfynu a oes unrhyw arwydd bod yr ased wedi ei amharu. Lle bo arwyddion yn bodoli ac amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl o bwys, amcangyfrifir gwerth adferadwy'r ased a, lle bo hyn yn llai na gwerth cario'r ased, caiff colled amhariad ei chydabod ar gyfer y diffyg.

Lle canfyddir colledion amhariad, cyfrifyddir ar eu cyfer trwy:

- Lle bo balans enillion ailbrisiad ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisiadau, caiff gwerth cario'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronodig)
- Lle na fo balans yn y Gronfa Ailbrisiadau neu falans annigonol, caiff gwerth cario'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell wasanaeth berthnasol / llinellau gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.
- Lle bo colled amhariad yn cael ei gwrthdroi yn ddiweddarach, mae'r gwrthdroad yn cael ei gredydu i'r llinell wasanaeth berthnasol / llinellau gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i gymhwyso ar gyfer y dibrisiad a fyddai wedi cael ei godi pe na bai'r golled wedi cael ei chydabod.

Gwarediadau ac Asedau a Ddelir i'w Gwerthu

Pan ddaw'n debyg y caiff gwerth cario ased ei adennill yn bennaf trwy werthiant yn hytrach na thrwy barhau i'w ddefnyddio, caiff ei ailddosbarthu'n Ased a Ddelir i'w Werthu. Mae'r ased yn cael ei ailbrisiad syth cyn ei ailddosbarthu ac yna ei gario ar y swm isaf o'r swm hwn a gwerth teg llai costau gwerthu'r ased. Lle bo gostyngiad wedyn yn y gwerth teg llai costau gwerthu'r ased, caiff y golled ei chofnodi yn y llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff enillion yn y gwerth teg eu cydnabod dim ond hyd at swm unrhyw golledion a gydnabyddwyd o'r blaen yn y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau.

Ni chodir dibrisiad ar Asedau a Ddelir i'w Gwerthu.

Os nad yw asedau'n bodloni'r meini prawf mwyach i gael eu dosbarthu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu, cânt eu hailddosbarthu'n asedau anghyfredol eto a'u priso ar y swm isaf o'u gwerth cario cyn iddynt gael eu dosbarthu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu, wedi'i gymhwyso ar gyfer dibrisiad, amorteiddiad neu ailbrisiadau a fyddai wedi cael eu cydnabod pe na baent wedi cael eu dosbarthu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu, a'u gwerth adferadwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â'u gwerthu.

Nid yw asedau sydd i gael eu hepgor neu eu sgrapio yn cael eu hailddosbarthu'n Asedau a Ddelir i'w Gwerthu. Pan fo ased yn cael ei waredu neu ei ddatgomisiynu, mae gwerth cario'r

ased yn y Fantolen yn cael ei ysgrifennu i ffwrdd i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r ennill neu golled wrth ei waredu. Mae derbyniadau o warediadau (os oes rhai) yn cael eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, hefyd fel rhan o'r enillion neu golledion wrth ei waredu (h.y. eu debydu yn erbyn gwerth cario'r ased ar adeg ei waredu). Mae unrhyw enillion ailbrisiad a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Ailbrisiadau'n cael eu trosglwyddo i'r Cyfrif Cymhwysio Cyfalaf.

Mae symiau a cheir ar gyfer gwaredu mwy na £10,000 yn cael eu categorio fel derbyniadau cyfalaf a'u credydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf. Yna ni ellir defnyddio'r rhain ond ar gyfer buddsoddi cyfalaf newydd neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol yr Awdurdod i fenthg arian. Mae derbyniadau'n cael eu neilltuo i'r Gronfa o Balans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd.

Ni chaiff gwerth dileu gwarediadau ei godi yn erbyn y dreth gyngor, oherwydd darperir yn llawn am gost asedau sefydlog o dan drefniadau ar wahân ar gyfer ariannu cyfalaf. Mae symiau'n cael eu neilltuo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor Gyffredinol yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd.

Dibrisiant

Darperir am ddibrisiad ar yr holl asedau Eiddo, Offeriant a Chyfarpar trwy ddyrannu eu symiau dibrisiadwy yn systematig dros eu hoesoedd defnyddiol. Gwneir eithriad am asedau sydd heb oes ddefnyddiol benodol y gellir ei bennu (h.y. tir rhydd-ddaliadol a rhai Asedau Cymunedol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu).

Defnyddiwyd yr oesau defnyddiol a'r cyfraddau dibrisio canlynol wrth gyfrifo dibrisiant llinell-syth :

Ased	Oes (Blynnyddoedd)
Tai Cyngor	30
Tir <i>(gan gynnwys Asedau Cymunedol a Eiddo Buddsoddi)</i>	999
Adeiladau <i>(gan gynnwys Asedau Cymunedol a Eiddo Buddsoddi)</i>	30
Cerbydau, Offeriant a Chyfarpar	1 i 10
Seilwaith	40

Yn ogystal, dibrisir enillion adbrisiad, a bydd swm sy'n gyfwerth â'r gwahaniaeth rhwng y dibrisiant gwerth cyfredol a roddir ar asedau a'r dibrisiant a fyddai wedi cael ei roi ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Cyfrif wrth Gefn - Adbrisiadau i'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf.

Cyfrifyddu Cydrannol

Defnyddir cyfrifyddu cydrannol pan fydd gan ased unigol un neu ragor o rannau hanfodol ac iddynt oes economaidd sylweddol wahanol i'r prif ased. Felly byddai cydrannau'r prif ased yn dibrisio ar gyfraddau gwahanol.

Er mwyn pennu a oes gwahaniaeth o bwys yn y tâl dibrisio, mae'r Awdurdod yn cynnal dadansoddiad sensitifrwydd mewn perthynas â'i brosiectau cyfalaf mwyaf. Mae'r tâl yn cael

ei gyfrifo ar sail yr ased cyfan o'i gymharu â thâl ar sail y cydrannau. Caiff y tâl ar sail cydrannau ei ddefnyddio os oes gwahaniaeth o bwys rhwng y ddau gyfrifiad.

6.1.3 **Eiddo Buddsoddi**

Eiddo buddsoddi yw'r eiddo hwnnw a ddefnyddir dim ond i ennill rhenti a/neu am arbrisiant cyfalaf. Nid yw'r diffiniad yn cael ei fodloni os caiff yr eiddo ei ddefnyddio mewn unrhyw ffordd i hwyluso cyflenwi gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu'n cael ei ddal i'w werthu.

Caiff eiddo buddsoddi ei fesur yn y lle cyntaf ar gost ac wedyn ar werth teg, ar sail y swm y gellid cyfnewid yr ased amdano rhwng partïon gwybodus ar hyd braich. Ni chaiff yr eiddo ei ddibrisio ond caiff ei ailbrisio bob blwyddyn yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Caiff enillion a cholledion wrth ailbrisio eu cofnodi yn y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff yr un peth ei wneud gydag enillion a cholledion wrth waredu'r eiddo.

Caiff y rhenti a geir am eiddo buddsoddi eu credydu i'r llinell Incwm Ariannu a Buddsoddi ac maent yn arwain at ennill i Falans y Gronfa Gyffredinol. Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau statudol yn caniatáu i enillion a cholledion ailbrisiadau a gwarediadau gael effaith ar Falans y Gronfa Gyffredinol. Felly caiff yr enillion a'r colledion eu tynnu allan o Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd a'u cofnodi yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf ac (ar gyfer unrhyw dderbyniadau o werthiant sy'n fwy na £10,000) y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf.

Mesuriad Gwerth Teg

Mae'r Cyngor yn mesur ei eiddo buddsoddi ar werth teg ar bob dyddiad adrodd. Gwerth teg yw'r pris y byddid yn ei gael i werthu ased, neu ei dalu i drosglwyddo rhwymedigaeth fel rhan o drafodyn trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur. Bydd y defnydd o'r broses fesur ar ei uchaf a'i orau o safbwynt cyfranogwr y farchnad.

Rhagdybir bod unrhyw fesuriad gwerth teg o ased neu rwymedigaeth yn defnyddio'r un rhagdybiaethau ag y byddai cyfranogwyr y farchnad yn eu defnyddio wrth weithredu er eu budd economaidd pennaf a bod y trafodyn yn cael ei wneud yn y brif farchnad neu, os nad yw hynny'n bosibl, yn y farchnad fwyaf buddiol ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth.

Defnyddir technegau prisio priodol y mae data digonol ar gael ar eu cyfer. Mae mewnbynnau i'r technegau wedi'u categorio o fewn yr hierarchaeth gwerth teg, sy'n cynnwys tair lefel fel a ganlyn:

- Mae mewnbynnau lefel 1 yn brisiau a ddyfynnwyd nas addaswyd mewn marchnadoedd actif ar gyfer asedau neu rwymedigaethau sydd union yr un peth y gall y Cyngor eu cyrchu ar y dyddiad mesur.
- Mae mewnbynnau lefel 2 yn fewnbynnau ac eithrio prisiau a ddyfynnwyd sydd wedi'u cynnwys yn Lefel 1 sy'n weladwy, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol.
- Mae mewnbynnau lefel 3 yn fewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth.

6.1.4 **Asedau Treftadaeth**

Mae gwahanol fathau o Asedau Treftadaeth ac maent wedi'u nodi yn y cyfrifon fel a ganlyn.

- **Cyn-asedau Cymunedol**

Mae'r asedau treftadaeth hynny a oedd gynt yn cael eu cynnwys mewn asedau cymunedol wedi cael eu trosglwyddo i'r categori newydd ar gyfer Asedau Treftadaeth. Fe'u cofnodir ar sail y gost hanesyddol ac maent yn cynnwys Castell Caerfyrddin, regalia dinesig a darnau o waith celf.

- **Gwaith Celf Seilwaith**

Yn flaenorol câi'r asedau hyn eu nodi fel seilwaith ac roeddent un ai'n rhan o brosiect cyfalaf mawr neu'n ddarnau o waith celf ynddynt eu hunain ar gylchfannau neu yng nghanol trefi. A hwythau'n gyn-asedau seilwaith, fe'u cofnodir ar sail y gost hanesyddol.

- **Arddangosion Amgueddfeydd/Cofnodion Archif**

Mae gan yr Awdurdod gasgliad mawr o arddangosion amgueddfeydd a deunydd archif na chawsant eu cynnwys yn y Fantolen. Nid yw gwybodaeth am gost yr eitemau hyn ar gael yn hawdd ac ym marn yr Awdurdod ni fyddai'r budd o drefnu i brisio'r eitemau hyn yn cyfiawnhau'r gost o wneud hynny.

6.1.5 **Asedau Anniriaethol**

Asedau nad oes iddynt sylwedd ffisegol yw'r rhain ond asedau a ddaw â buddion economaidd i'r Awdurdod yn y dyfodol, sef asedau megis trwyddedau meddalwedd neu asedau a grëir yn fewnol ac sydd wedi'u cyfalafu.

Ar hyn o bryd nid oes gan yr Awdurdod asedau anniriaethol. Caiff gwelliannau ('*enhancements*') eu categorioeddio bob blwyddyn a byddai unrhyw asedau anniriaethol yn cael eu nodi fel rhan o'r ymarfer blynyddol hwn.

6.1.6 **Taliadau sy'n Cael eu Cynnwys yn y Refeniw am Asedau Anghyfredol**

Caiff y symiau canlynol eu debydu i wasanaethau, gwasanaethau cymorth a chyfrifon masnachu er mwyn cofnodi cost dal asedau sefydlog yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiad yr asedau a ddefnyddiwyd gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion ailbrisiad ac amhariad ar asedau mae'r gwasanaeth yn eu defnyddio lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Ailbrisiadau y gellir dileu'r colledion yn eu herbyn
- amorteiddio asedau sefydlog anniriaethol y gwasanaeth.

Nid yw'n ofynnol i'r Awdurdod godi treth gyngor i dalu am golledion dibrisiad, ailbrisiad ac amhariad nac amorteiddiadau. Fodd bynnag, mae'n ofynnol iddo roi cyfraniad blynyddol o'i refeniw tuag at leihau ei ofynion benthyca i gyd. Felly mae'r cyfraniad ym malans y Gronfa Gyffredinol (Darpariaeth Isafswm Refeniw neu Brifswm Cronfa Fenthyciadau) yn cymryd lle colledion dibrisiad, ailbrisiad ac amhariad ac amorteiddiadau, trwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

6.1.7 **Gwariant Refeniw a Gyllidir gan Gyfalaf dan Statud**

Mae gwariant a wnaethpwyd yn ystod y flwyddyn y gellir ei gyfalafu o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu asedau anghyfredol wedi cael ei godi fel gwariant ar y gwasanaeth perthnasol yn y cyfrif Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn. Lle bo'r Awdurdod wedi penderfynu talu cost y gwariant hwn o adnoddau cyfalaf sy'n bodoli

eisoës neu drwy gael benthyciad, mae trosglwyddiad yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf wedyn yn tynnu allan y symiau a godwyd yn y Datganiad Newidiadau ar Falans Cronfa'r Cyngor fel nad oes unrhyw effaith ar lefel y Dreth Gyngor.

6.1.8 **Arian Parod ac Arian Gyfwerth**

Mae'r arian gyfwerth yn fuddsoddiadau sy'n rhwydd eu drosglwyddo i symiau arian parod heb newid ei werth. Caiff arian parod ei dynnu a'i adneuo gan ddibynnu ar ddiffyg neu warged arian parod ar y diwrnod. Mae pob cyfrif galw wedi cael eu dynodi at y diben hwn. Mae'r Arian Parod Cyfatebol hefyd yn cynnwys buddsoddiadau cyfnod penodedig sy'n aeddfedu cyn pen tri mis neu lai ar ôl y dyddiad caffael.

6.1.9 **Grantiau a Chyfraniadau'r Llywodraeth**

Caiff grantiau gan lywodraethau a chyfraniadau gan drydydd partïon a rhoddion, pa un ydynt yn cael eu talu fel ernes, fel rhandaliadau neu fel ôl-daliadau, eu cydnabod fel taliadau dyledus i'r Awdurdod pan fo sicrwydd rhesymol:

- y bydd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r amodau sy'n gysylltiedig â'r taliadau, ac
- y bydd y grantiau neu'r cyfraniadau'n dod i law.

Ni chaiff symiau a gydnabyddir fel taliadau dyledus i'r Cyngor eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes i'r amodau sy'n gysylltiedig â'r grant neu'r cyfraniad gael eu bodloni. Mae'r amodau yn nodi ei bod yn ofynnol i'r buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial gwasanaeth a gorfforir yn yr ased sy'n cael ei gaffael gan ddefnyddio'r grant neu'r cyfraniad gael eu defnyddio gan y derbynnydd fel y rhagnodir, neu fod yn rhaid i'r buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial gwasanaeth gael eu dychwelyd i'r trosglwyddwr.

Mae symiau o arian a flaendalwyd fel grantiau a chyfraniadau nad yw'r amodau ar eu cyfer wedi cael eu bodloni'n cael eu cario yn y Fantolen fel credydwyd. Pan gaiff yr amodau eu bodloni, caiff y grant neu'r cyfraniad ei gredydu i'r llinell wasanaeth berthnasol (grantiau a chyfraniadau refeniw priodoladwy) neu Incwm Trethi a Grantiau Amhenodol (grantiau refeniw heb eu neilltuo a'r holl grantiau cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle caiff grantiau cyfalaf eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu tynnu allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd. Lle nad yw'r grant wedi cael ei ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei gofnodi yn y gronfa Grantiau Cyfalaf Heb eu Defnyddio. Lle mae wedi cael ei ddefnyddio, caiff ei gofnodi yn y Cyfrif Addasu Cyfalaf. Caiff symiau yn y gronfa Grantiau Cyfalaf Heb eu Defnyddio eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf ar ôl iddynt gael eu defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

6.1.10 **Prydlesu**

Caiff prydlesi eu dosbarthu fel prydlesi cyllid lle bo telerau'r brydles yn trosglwyddo'n arwyddocaol yr holl risgiau a buddion sydd ynghlwm wrth berchnogaeth ar yr eiddo, offeriant neu gyfarpar o'r prydleswr i'r prydlesai. Mae pob prydles arall yn cael ei dosbarthu fel prydles weithredol. Lle bo prydles yn cynnwys tir ac adeiladau, caiff elfennau'r tir a'r adeiladau eu hystyried ar wahân at ddibenion dosbarthu. Cyfrifyddir ar gyfer trefniadau nad oes ganddynt statws cyfreithiol prydles ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl o dan y polisi hwn lle bo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Mae adolygiad o bob brydles yr Awdurdod (fel y prydlesai ac fel y prydleswr) wedi cael ei gynnal. Ar hyn o bryd mae'r holl brydlesi'n cael eu trin fel prydlesi gweithredol. Ychydig iawn o brydlesi bach a ganfuwyd y gellid o bosibl eu hailddosbarthu'n brydlesi cyllid. Mae'r rhain yn gysylltiedig â chyfarpar ac yn anarwyddocaol yn nhermau eu gwerth a'u hyd. Ni fyddai'r addasiadau ailddosbarthu'n effeithio'n sylweddol ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod, nac ar allu'r sawl sy'n darllen y cyfrifon i weld holl weithgareddau economaidd y Cyngor a'r graddau y mae'n agored i risg.

Yr Awdurdod fel y Prydleswr – prydlesi gweithredol

Caiff rhenti sy'n cael eu talu o dan brydlesi gweithredol eu codi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel un o dreuliau'r gwasanaethau sy'n cael budd o ddefnyddio'r eiddo, offeriant neu gyfarpar sy'n cael eu prydlesu.

Yr Awdurdod fel y Deiliad Prydlesi – prydlesi gweithredol

Lle bo'r Awdurdod yn rhoi prydles weithredol dros eiddo, caiff yr ased ei gadw yn y Fantolen. Caiff incwm o renti ei gredydu i'r gwasanaeth priodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

6.1.11 Rhwymedigaethau Ariannol

Caiff rhwymedigaethau ariannol eu cydnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol ac ar y dechrau cânt eu mesur yn ôl gwerth teg a'u cario yn unol â'u cost amorteiddiedig. Mae'r hyn a godir bob blwyddyn i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn cael ei seilio ar werth cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi gan y gyfradd llog weithredol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd llog weithredol yw'r gyfradd sy'n disgowntio'n union daliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol yn unol ag ef.

Ar gyfer y rhan fwyaf o'r benthyciadau sydd gan yr Awdurdod, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm ad-daladwy sy'n ddyledus (a hefyd llog cronedig); ac mai'r llog a godir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm taladwy am y flwyddyn yn unol â chytundeb y benthyciad.

Caiff enillion a cholledion ar adbrynu benthyciadau neu eu setlo'n gynnar eu credydu a'u debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ym mlwyddyn eu hadbrynu neu eu setlo. Fodd bynnag, lle bo'r adbrynu wedi digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyciadau sy'n golygu addasu neu gyfnewid offerynnau sy'n bodoli eisoes, mae'r premiwm yn cael ei ddidynnu o gost amorteiddiedig y benthyciad newydd neu addasedig ac mae'r disgownt yn cael ei ychwanegu ati, ac mae'r dibrisiant i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei ledaenu dros oes y benthyciad trwy addasiad i'r gyfradd llog weithredol.

Lle bo premiymau a disgowntiau wedi cael eu codi i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae'r rheoliadau'n caniatáu i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei ledaenu dros flynyddoedd i ddod. Mae gan yr Awdurdod bolisi o ledaenu'r ennill neu'r golled dros y tymor oedd ar ôl ar y benthyciad yr oedd y premiwm yn daladwy arno neu yr oedd y disgownt yn dderbyniadwy arno pan gafodd ei ad-dalu. Mae cysoni'r symiau a godir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gyda'r tâl net sy'n ofynnol yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei gyflawni trwy drosglwyddiad i'r neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd.

6.1.12 Asedau Ariannol

Benthyciadau a Symiau Derbyniadwy

Caiff benthyciadau a symiau derbyniadwy eu cydnabod ar y Fantolen pan ddaw'r Awdurdod yn barti i ddarpariaethau contractiol offeryn ariannol ac ar y dechrau cânt eu mesur yn ôl gwerth teg. Wedyn cânt eu mesur yn unol â'u cost amorteiddiedig. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog derbyniadwy yn cael eu seilio ar werth cario'r ased wedi'i luosi gan y gyfradd llog weithredol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r benthyciadau mae'r Awdurdod wedi'u rhoi, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prifswm derbyniadwy sy'n ddyledus (a hefyd llog cronedig) ac mai'r llog sy'n cael ei gredydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm derbyniadwy am y flwyddyn yng nghytundeb y benthyciad.

Lle bo'r Awdurdod wedi rhoi benthyciadau ar gyfraddau is na chyfraddau'r farchnad (benthyciadau meddal), caiff unrhyw golled sylweddol ei chofnodi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (wedi'i debydu i'r gwasanaeth priodol) am werth presennol y llog a fydd yn cael ei hepgor dros oes yr offeryn, gan arwain at gost amorteiddiedig is na'r prifswm dyledus. Mae'r llog yn cael ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfradd llog weithredol ychydig yn uwch na'r gyfradd dderbyniadwy gan y sefydliadau gwirfoddol, gyda'r gwahaniaeth yn cynyddu cost amorteiddiedig y benthyciad yn y Fantolen. Mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol mai effaith benthyciadau meddal ar Falans y Gronfa Gyffredinol yw'r llog derbyniadwy am y flwyddyn ariannol – mae cysoni'r symiau a gaiff eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gyda'r ennill net sy'n ofynnol yn erbyn Balans y Gronfa Gyffredinol yn cael ei gyflawni trwy drosglwyddiad i'r neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd.

Lle nodir bod amhariad ar asedau oherwydd tebygrwydd sy'n deillio o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau sy'n ddyledus o dan y contract yn cael eu gwneud, caiff yr ased ei ysgrifennu i lawr a chodir tâl ar y gwasanaeth perthnasol (am symiau derbyniadwy sy'n benodol i'r gwasanaeth hwnnw) neu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff y golled amhariad ei mesur fel y gwahaniaeth rhwng gwerth cario a gwerth presennol y llifoedd arian yn y dyfodol wedi'u diwygio, wedi'u disgowntio ar gyfradd llog weithredol wreiddiol yr ased.

Caiff unrhyw enillion a cholledion sy'n deillio wrth ddatgydnabod ased eu credydu neu eu debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mabwysiadwyd Offerynnau Ariannol IFRS 9 gan yr Awdurdod yn 2019/20. Mae dosbarthu asedau ariannol bellach yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Ceir tri phrif ddosbarthiad o asedau ariannol, sy'n cael eu mesur ar:

- Gost amorteiddiedig
- Gwerth teg drwy elw neu golled
- Gwerth teg drwy incwm cynhwysfawr arall

6.1.13 Stocrestrau a Chontractau Hirdymor

Caiff stocrestrau eu cynnwys yn y Fantolen ar yr isaf o'r gost a'r gwerth gwiredadwy net. Mae cost stocrestrau'n cael ei dynodi gan ddefnyddio'r fformiwla gostio gyfartalog bwysoledig.

Cyfrifyddir ar gyfer contractau hirdymor ar sail codi gwerth y gwaith a'r gwasanaethau a gafwyd o dan y contract yn ystod y flwyddyn ariannol ar y Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau.

6.1.14 Cost y Gwasanaethau Cynnal

Caiff costau gorbenion a gwasanaethau cymorth eu codi ar y rheiny sy'n cael budd o'r cyflenwad neu'r gwasanaeth. Defnyddir egwyddor costio amsugol llwyr – sef bod cost lawn gorbenion a gwasanaethau cymorth yn cael ei rhannu rhwng defnyddwyr yn ôl cyfran y buddion a dderbyniwyd.

6.1.15 Darpariaethau

Caiff darpariaethau eu gwneud lle bo rhywbeth wedi digwydd sy'n gosod rhwymedigaeth ar yr Awdurdod sy'n debyg o alw am setliad trwy drosglwyddo buddion economaidd, ac y gellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o swm y rhwymedigaeth. Er enghraifft, efallai bod y cyngor yn rhan o achos llys a allai arwain yn y pen draw at wneud setliad neu dalu iawndal.

Caiff darpariaethau eu codi fel traul i'r llinell wasanaeth briodol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn y flwyddyn y daw'r Awdurdod i wybod am y rhwymedigaeth a chânt eu mesur yn ôl yr amcangyfrif gorau - ar ddyddiad y fantolen - o'r gwariant gofynnol i setlo'r rhwymedigaeth, gan gymryd risgiau ac elfennau ansicr perthnasol i ystyriaeth.

Pan gaiff taliadau eu gwneud yn y pen draw, cânt eu codi ar y ddarpariaeth sydd wedi'i chreu yn y Fantolen. Caiff setliadau amcangyfrifedig eu hadolygu ar ddiwedd pob flwyddyn ariannol - lle daw'n llai na thebygol y bydd angen trosglwyddo buddion economaidd yn awr (neu gwneir setliad llai nag a ragwelwyd), caiff y ddarpariaeth ei gwrthdroi a'i chredydu'n ôl i gyfrif refeniw'r gwasanaeth perthnasol.

Lle disgwylir bod rhywun arall (e.e. yn sgil hawliad yswiriant) yn talu canran o'r taliad, neu'r holl daliad, sydd ei angen i setlo darpariaeth, caiff hyn ond ei gydnabod fel incwm yn y cyfrif refeniw gwasanaeth priodol os yw'n hollol bendant y bydd ad-daliad yn dod i law pe setlir y rhwymedigaeth.

6.1.16 Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Awdurdod yn neilltuo symiau penodol fel cronfeydd wrth gefn at ddibenion polisi yn y dyfodol neu i ddarparu ar gyfer hapddigwyddiadau. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu trwy neilltuo symiau o Balans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd. Pan fo angen talu gwariant sydd i gael ei ariannu o gronfa wrth gefn, caiff ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i sgorio yn erbyn y Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna caiff y gronfa wrth gefn ei neilltuo'n ôl i Falans y Gronfa Gyffredinol yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd fel na chodir unrhyw beth yn erbyn y dreth gyngor ar gyfer y gwariant.

Caiff rhai cronfeydd penodol eu cadw er mwyn rheoli'r prosesau cyfrifyddu ar gyfer asedau anghyfredol, offerynnau ariannol, budd-daliadau ymddeoliad a chyflogeion, ac nid ydynt yn

adnoddau y gall yr Awdurdod eu defnyddio – caiff y cronfeydd hyn eu hesbonio yn y polisïau perthnasol.

6.1.17 **Budd-daliadau i Gyflogaeth**

Budd-daliadau sy'n daladwy yn ystod eu cyflogaeth

Budd-daliadau tymor byr i gyflogaeth yw'r rheiny y mae'n rhaid eu setlo cyn pen 12 mis ar ôl diwedd y flwyddyn. Maent yn cynnwys budd-daliadau fel cyflogau, gwyliau blyneddol â thâl ac absenoldeb salwch â thâl i'r cyflogaeth presennol a chânt eu cydnabod fel traul am wasanaethau yn y flwyddyn mae'r cyflogaeth yn rhoi gwasanaeth i'r Awdurdod. Gwneir cronriad ar gyfer cost hawliau i wyliau y mae cyflogaeth yn eu hennill ond heb eu cymryd cyn diwedd y flwyddyn, y gall cyflogaeth eu cario ymlaen i'r flwyddyn ariannol nesaf. Gwneir y cronriad ar y cyfraddau cyflog sy'n berthnasol yn y flwyddyn gyfrifyddu ganlynol, sef y cyfnod mae'r cyflogaeth yn cymryd y budd-dal ynddi. Codir y cronriad i'r Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau, ond yna caiff ei wrthdroi allan trwy'r Datganiad Newidiadau i Gronfeydd er mwyn i'r budd-daliadau gwyliau gael eu codi i refeniw yn y flwyddyn ariannol y cymerir yr absenoldeb gwyliau ynddi.

Budd-daliadau dod â swyddi i ben

Budd-daliadau dod â swyddi i ben yw'r symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan yr Awdurdod i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad swyddog i dderbyn dileu ei swydd yn wirfoddol, a chânt eu codi ar sail cronriadau i'r llinell Costau Heb eu Dosbarthu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fo modd dangos bod yr Awdurdod wedi ymrwmo i ddileu cyflogaeth swyddog neu grŵp o swyddogion neu wneud cynnig i annog dileu swyddi'n wirfoddol.

Lle bo budd-daliadau dod â swyddi i ben yn golygu gwella pensiynau, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol codi'r swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'r pensiwnwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol, ar Falans y Gronfa Gyffredinol. Yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd, mae angen neilltueddau i ac o'r Gronfa Wrth Gefn Bensiynau er mwyn dileu'r debyddau a chredydau tybiannol ar gyfer budd-daliadau dod â swyddi i ben o ran gwelliannau i pensiynau, a rhoi yn eu lle ddebyddau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn a phensiwnwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn.

Budd-daliadau Ôl Gyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan *Capita Teachers' Pensions* ar ran yr Adran Addysg.
- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir Caerfyrddin.

Mae'r ddau gynllun yn darparu budd-daliadau penodol i'r aelodau (cyfandaliadau ymddeol a phensiynau), a enillwyd wrth iddynt weithio i'r Cyngor.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau ar gyfer cynllun yr athrawon yn golygu na ellir nodi'r rhwymedigaethau ar gyfer y budd-daliadau hyn yn benodol i'r Awdurdod. Felly cyfrifyddir ar gyfer y cynllun fel pe bai'n gynllun cyfraniadau diffiniedig ac ni chaiff unrhyw rhwymedigaeth o ran talu budd-daliadau yn y dyfodol ei chydnabod yn y Fantolen a chodir cyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i pensiynau athrawon yn y flwyddyn ar llinell y gwasanaeth addysg yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Cronfa Bensiwn Dyfed

Mae'r Cronfa yn cael ei gyfrif yn gynllun budd-daliadau penodol.

Mae rhwymedigaethau'r Gronfa sydd i'w priodoli i'r Cyngor, yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull rhagamcanu unedau – h.y. asesiad o'r hyn a delir yn y dyfodol mewn perthynas â'r budd-daliadau ymddeol y mae'r gweithwyr wedi'u hennill hyd yn hyn, yn seiliedig ar ragdybiaethau ynghylch cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiant gweithwyr, ac ati, a rhagamcanion enillion gweithwyr presennol.

Caiff gwerth y rhwymedigaethau ei ddisgowntio i gyfateb â phrisiau cyfredol.

Mae asedau'r Gronfa sydd yn briodol i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen yn ôl eu gwerth teg:

- gwarannau a ddyfynnwyd – y pris cynnig
- gwarannau na ddyfynnwyd – amcangyfrif proffesiynol
- gwarannau cyfunol – y pris cynnig
- eiddo – gwerth y farchnad.

Mae'r newid yn rhwymedigaethau net pensiynau yn cael ei rannu mewn i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaethau sef:

- costau gwasanaeth cyfredol - y cynnydd yn y rhwymedigaethau yn sgil y blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd eleni - wedi'u pennu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y gwasanaethau sy'n cyflogi'r gweithwyr.
- cost gwasanaeth y gorffennol – y cynnydd yn y rhwymedigaethau yn deillio o benderfyniadau yn y flwyddyn gyfredol y mae eu heffaith yn gysylltiedig â blynyddoedd gwasanaeth a enillwyd mewn blynyddoedd cynharach – yn cael ei debydu i'r Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r Costau Heb eu Dosbarthu.
- y llog net ar y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (yr ased), h.y. cost y llog net i'r Awdurdod – y newid yn ystod y cyfnod yn y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (yr ased) sy'n deillio o dreigl amser, wedi'i gofnodi dan linell Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr – cyfrifir hyn drwy gymryd y gyfradd ostyngol a ddefnyddir i fesur yr ymrwymiad buddion diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod a'i defnyddio ar gyfer y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (yr ased) ar ddechrau'r cyfnod – gan ystyried unrhyw newidiadau yn y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net (yr ased) yn ystod y cyfnod o ganlyniad i'r cyfraniadau a'r buddion a delir.

Ailfesur sef:

- yr adenillion ar asedau'r cynllun – ac eithrio'r symiau sydd wedi'u cynnwys yn y llog net ar y rhwymedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net – i'w cofnodi dan y Gronfa Bensiynau dan y pennawd Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Eraill

- enillion a cholledion actiwaraid – newidiadau yn y rhwymedigaeth bensiynau net sy'n digwydd oherwydd nad yw pethau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau a wnaed adeg y prisio actiwaraid diwethaf neu oherwydd bod yr actiwariaid wedi diweddarau eu rhagdybiaethau – i'w cofnodi dan y Gronfa Bensiynau dan y pennawd Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Eraill
- cyfraniadau a dalwyd i Gronfa Bensiwn Dyfed – arian parod a dalwyd fel cyfraniadau cyflogwr i'r gronfa bensiwn i setlo rhwymedigaethau; ni chyfrifir amdanynt fel traul

Mewn perthynas â budd-daliadau ymddeoliad, mae darpariaethau statudol yn ei gwneud yn ofynnol i godi'r swm sy'n daladwy gan yr Awdurdod i'r gronfa bensiwn neu'n uniongyrchol i'r pensiwnwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â'r safonau cyfrifyddu perthnasol, ar Falans Cronfa'r Cyngor. Yn y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd, mae hyn yn golygu bod yna neilltuadau i ac o'r Gronfa Wrth Gefn Bensiynau er mwyn dileu'r debydau a chredydau tybiannol ar gyfer budd-daliadau ymddeoliad a rhoi yn eu lle ddebydau ar gyfer yr arian parod a dalwyd i'r gronfa bensiwn a phensiwnwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy ond heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Felly mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Wrth Gefn Bensiynau yn mesur yr effaith fuddiannol ar y Gronfa Gyffredinol o fod yn ofynnol i gyfrifyddu ar gyfer budd-daliadau ymddeoliad ar sail llifoedd arian yn hytrach nag wrth i gyflogaion ennill budd-daliadau.

Budd-daliadau Dewisol

Mae gan yr Awdurdod hefyd bwerau cyfyngedig i ddewis talu budd-daliadau ymddeol i weithiwr sy'n ymddeol yn gynnar. Os bernir y bydd unrhyw rwymedigaeth yn codi yn sgil talu budd-dal i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon) caiff ei gronni yn y flwyddyn y penderfynwyd gwneud y taliad a'i gyfrif yn unol â'r polisïau sy'n gymwys i'r Gronfa.

6.1.18 Buddiannau mewn Cwmnïau ac Endidau eraill

Mae gan y cyngor fuddiannau materol mewn nifer o gwmnïau â natur is-gwmnïau sy'n ei gwneud yn ofynnol paratoi cyfrifon grŵp. Nid yw'r Cyfrifon Grŵp wedi cael eu paratoi, gan na fyddai cyfuno'r cyfrifon yn effeithio ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod yn ei hanfod, nac ar allu'r sawl sy'n darllen y cyfrifon i weld holl weithgaredd economaidd y Cyngor a'r risg y mae'n agored iddi.

CWM Environmental

Cyngor Sir Caerfyrddin yw unig gyfranddaliwr CWM Environmental. Yn hanesyddol, mae'r cwmni wedi cael ei weithredu fel cwmni masnachu hyd braich, ond yn ystod y flwyddyn 2018/19 dewisodd yr Awdurdod ddefnyddio Esemptiad Teckal, gan fod mwy nag 80% o weithgaredd y cwmni yn cael ei wneud gyda'r Awdurdod. Darperir rhagor o wybodaeth yn nodyn 6.12 (Buddsoddiadau Tymor Hir) a nodyn 6.38 (Trafodion Partïon Cysylltiedig).

Llesiant Delta Wellbeing Cyf

Cyngor Sir Caerfyrddin yw unig gyfranddaliwr Llesiant Delta Wellbeing Cyf. Crëwyd y cwmni i drosglwyddo a thyfu'r gwasanaeth Llinell Gofal fel y cytunwyd gan Fwrdd Gweithredol y Cyngor ym mis Ionawr 2018. Daeth y cwmni'n weithredol yn ystod y flwyddyn. Darperir rhagor o wybodaeth yn nodyn 6.12 (Buddsoddiadau Tymor Hir) a nodyn 6.38 (Trafodion Partïon Cysylltiedig).

Egni Sir Gâr Cyfyngedig

Cyngor Sir Caerfyrddin yw Ymddiriedolwr Gwarchod cofrestredig Egni Sir Gâr Cyfyngedig a'r Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros Adnoddau yw Cadeirydd y bwrdd. Darperir rhagor o wybodaeth yn nodyn 6.12 (Buddsoddiadau Tymor Hir).

Cartrefi Croeso Cyfyngedig

Cyngor Sir Caerfyrddin yw unig gyfranddaliwr Cartrefi Croeso. Crëwyd y cwmni i ddatblygu datblygiadau tai ar sail fasnachol yn Sir Gaerfyrddin fel y cytunwyd gan Fwrdd Gweithredol y Cyngor. Rhoddir rhagor o wybodaeth yn nodyn 6.12 (Buddsoddiadau Tymor Hir) a nodyn 6.38 (Trafodion Partion Perthnasol).

6.1.19 Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd ac Asedau a Reolir ar y Cyd

Gweithrediadau a reolir ar y cyd yw gweithgareddau y mae'r Awdurdod yn eu cyflawni ar y cyd gyda mentrwy'r eraill sy'n golygu defnyddio asedau ac adnoddau'r mentrwy'r yn hytrach na sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cydnabod ar ei Fantolen yr asedau mae'n eu rheoli a'r rhwymedigaethau arno ac yn debydu a chredydu'r gwariant mae'n ei wneud a'r gyfran o'r incwm mae'n ei hennill o weithgarwch y gweithgaredd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Asedau a reolir ar y cyd yw eitemau o eiddo, offeriant neu gyfarpar a reolir ar y cyd gan yr Awdurdod a mentrwy'r eraill, gyda'r asedau'n cael eu defnyddio i gael buddiannau i'r mentrwy'r. Nid yw'r gyd-fenter yn golygu sefydlu endid ar wahân. Mae'r Awdurdod yn cyfrifyddu ar gyfer ei gyfran ef yn unig o'r asedau a reolir ar y cyd, y rhwymedigaethau arno a'r treuliau mae'n gorfod eu talu ar ei ran ei hun neu ar y cyd gydag eraill mewn perthynas â'i fudd yn y gyd-fenter a'r incwm mae'n ei ennill o'r fenter.

Rydym wedi nodi y gallai Ein Rhanbarth ar Waith (ERW), Partneriaeth Pensiwn Cymru a Dinas-ranbarth Bae Abertawe gael eu cynnwys yn y diffiniad uchod at ddibenion cyfrifyddu. Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn nodyn 6.39 (Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd).

Mae trefniadau potensial eraill yn cynnwys Y Consortiwn Comisiynu ar gyfer Plant Cymru ymhlith eraill. At ddiben llunio'r cyfrifon hyn, ni ychwanegwyd cofnodion mewn perthynas â'r trefniadau hyn ac eithrio'r gwariant a'r incwm uniongyrchol sy'n berthnasol i bob cynllun. Nid yw'r addasiadau yn rhai perthnasol ac ni fyddent yn effeithio ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod, nac ar allu'r sawl sy'n darllen y cyfrifon i weld holl weithgaredd economaidd yr Awdurdod a'r risg y mae'n agored iddi.

6.1.20 Rhwymedigaeth Amodol

Mae rhwymedigaeth amodol yn codi lle bo rhywbeth wedi digwydd sy'n gosod rhwymedigaeth bosibl ar yr awdurdod na fydd ei bodolaeth yn cael ei chadarnhau ond wrth i bethau ansicr yn y dyfodol, nad ydynt yn llwyr o dan reolaeth yr awdurdod, ddigwydd neu beidio.

Mae rhwymedigaethau amodol hefyd yn codi mewn amgylchiadau lle câi darpariaeth ei gwneud fel arall ond naill ai nad yw'n debygol y byddai angen all-lif adnoddau neu na ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Ni chaiff rhwymedigaethau amodol eu cydnabod yn y Fantolen ond yn hytrach eu datgelu mewn nodyn i'r cyfrifon.

6.1.21 TAW

Nid yw'r incwm a'r gwariant yn cynnwys unrhyw symiau TAW, gan fod pob TAW yn daladwy i Gyllid a Thollau ei Mawrhydi, a gellir adennill ganddynt hwy bob TAW a dalwyd.

6.2 Dyfarniadau Beirniadol wrth Ddefnyddio Polisiâu Cyfrifyddu

Wrth ddefnyddio'r polisiâu cyfrifyddu a nodir yn Nodyn 6.1, bu'n rhaid i'r Awdurdod wneud rhai dyfarniadau penodol ynglŷn â thrafodion cymhleth neu'r rheiny sy'n destun ansicrwydd ynglŷn â digwyddiadau yn y dyfodol. Dyma'r dyfarniadau beirniadol a wneir yn y Datganiad o Gyfrifon:

Mae'r ansicrwydd yn parhau ynglŷn a lefelau cyllid a'r potensial o ad-drefniant llywodraeth leol yn y dyfodol, yn ogystal ag ansicrwydd ynghylch goblygiadau'r bleidlais i adael yr Undeb Ewropeaidd. Fodd bynnag, mae gan yr Awdurdod strategaeth gyllidebol dair blynedd gadarn gyda chynigion o ran effeithlonrwydd a rhesymoli gwasanaethau er mwyn sicrhau cyllideb fanteoledig, ac felly mae wedi penderfynu nad yw'r ansicrwydd hwn yn ddigon eto i roi arwydd y gallai fod amhariad ar asedau'r Awdurdod oherwydd angen pellach i gau cyfleusterau a lleihau lefelau'r ddarpariaeth gwasanaethau.

Ar hyn o bryd mae ysgolion gwirfoddol a reolir ac ysgolion gwirfoddol a gynorthwyir wedi'u heithrio o fantolen yr Awdurdod er bod gan yr Awdurdod rwymedigaethau a risgiau o ran costau eiddo megis gwaith atgyweirio a chynnal a chadw, nid yw'r Awdurdod yn berchen ar yr ysgolion ac nid oes hawl ganddo i unrhyw ddarpar fuddion economaidd sydd ynghlwm wrth yr asedau.

6.3 Tybiaethau a Wnaethpwyd am y Dyfodol ac ansicrwydd ynglŷn a Ffynonellau Mawr Eraill wrth Amcangyfrif

Yn y Datganiad o Gyfrifon ceir ffigurau amcangyfrifedig sydd wedi'u seilio ar dybiaethau mae'r Awdurdod wedi'u gwneud am y dyfodol neu sy'n ansicr mewn rhyw ffordd arall. Gwneir amcangyfrifon gan gymryd mewm i ystyriaeth profiad hanesyddol, tueddiadau cyfredol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, oherwydd na ellir pennu balansau â sicrwydd, gallai'r gwir ganlyniadau fod yn sylweddol wahanol i'r tybiaethau a'r amcangyfrifon.

Yr unig eitemau ym mantolen yr awdurdod y mae risg sylweddol o addasiad o bwys mewn perthynas â nhw yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod yw'r rhwymedigaeth pensiynau.

Mae'r amcangyfrif o'r rhwymedigaeth net i dalu pensiynau'n dibynnu ar nifer o ddyfarniadau cymhleth sy'n ymwneud â'r gyfradd ddisgowntio a ddefnyddir, y gyfradd yr amcangyfrifir y bydd cyflogau'n codi, newidiadau i oed ymddeol, cyfraddau marwolaethau a'r enillion a ddisgwylir ar asedau'r gronfa bensiwn. Mae cwmni o actiwariad ymgynghorol wedi cael ei gyflogi i roi cyngor arbenigol i'r Awdurdod am y tybiaethau i gael eu defnyddio.

O ganlyniad i COVID-19 mae'r Awdurdod yn wynebu cyfres o amgylchiadau na welwyd eu tebyg o'r blaen a fydd yn sail ar gyfer dyfarnu prisiadau ar gyfer asedau dros ben ac eiddo buddsoddi. Gweler nodyn 6.9 i gael rhagor o wybodaeth.

6.4 Addasiadau rhwng y Sail Cyfrifyddu a'r Sail Ariannu yn unol â'r Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn sôn am yr addasiadau gaiff eu gwneud i gyfanswm yr incwm a gwariant cynhwysfawr a gydnabyddir gan yr Awdurdod yn ystod y flwyddyn. Caiff yr addasiadau eu gwneud yn unol â'r arferion cyfrifyddu priodol i'r adnoddau a enwir yn y darpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod i dalu am ei wariant cyfalaf a refeniw yn y dyfodol.

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cynhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2019-20	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf:					
Gwrthdroi eitemau a ddebyddwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Taliadau am ddibrisiant a niwed i asedau nad ydynt yn gyfredol	(31,476)	(12,508)	0	0	43,984
Colledion ar ôl ailbrisio Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	(21,725)	(4,734)	0	0	26,459
Symudiadau yng ngwerth Eiddo Buddsoddi ar y farchnad	1,013	0	0	0	(1,013)
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a chymhwyswyd	21,896	6,453	0	0	(28,349)
Gwariant refeniw a ariannwyd o'r cyfalaf o dan statud	(735)	(1)	0	0	736
Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd drwy waredu neu werthu fel rhan o'r elw/colled i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(2,872)	(11)	0	0	2,883
Mewnosod eitemau na ddebyddwyd na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf	9,927	4,374	0	0	(14,301)
Gwariant cyfalaf a godir ar falansau Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai	4,796	0	0	0	(4,796)

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2019-20	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd:					
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf nas cymhwyswyd a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	2,406	0	0	(2,406)	0
Grantiau a gymhwyswyd i'r cyllid cyfalaf a drosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	0	5,045	(5,045)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf:					
Trosglwyddo elw ariannol o werthu eiddo a gredydwyd fel rhan o'r elw/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	3,066	77	(3,242)	0	99
Derbyniadau Cyfalaf Statudol	38	0	(38)	0	0
Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	1,325	0	(1,325)
Cyfraniad o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf tuag at y costau gweinyddol o waredu asedau nad ydynt yn gyfredol	0	0	1	0	(1)
Derbyniadau Cyfalaf a Neilltuwyd	0	0	0	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig ar ôl derbyn arian	0	0	0	0	0

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2019-20	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol:					
Swm sy'n dangos sut mae'r costau ariannol a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau sydd i'w codi yn ystod y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	160	0	0	0	(160)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau:					
Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 6.44)	(61,062)	(1,362)	0	0	62,424
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	25,373	542	0	0	(25,915)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Absenoldebau Cronedig:					
Swm sy'n dangos sut mae'r taliadau i swyddogion a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronedig yn wahanol i'r taliadau sydd i'w codi yn ystod y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	(596)	(3)	0	0	599
Cyfanswm yr Addasiadau	(49,791)	(7,173)	(1,954)	2,639	56,279

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2018-19	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf:					
Gwrthdroi eitemau a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Taliadau am ddibrisiant a niwed i asedau nad ydynt yn gyfredol	(34,236)	(11,953)	0	0	46,189
Colledion ar ôl ailbrisio Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	(12,154)	(3,979)	0	0	16,133
Symudiadau yng ngwerth Eiddo Buddsoddi ar y farchnad	(785)	0	0	0	785
Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a chymhwyswyd	16,748	6,367	0	0	(23,115)
Gwariant refeniw a ariannwyd o'r cyfalaf o dan statud	(2,222)	0	0	0	2,222
Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd drwy waredu neu werthu fel rhan o'r elw/colled i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(1,682)	(27)	0	0	1,709
Mewnosit eitemau na ddebydwyd na chredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:					
Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf	9,537	4,416	0	0	(13,953)
Gwariant cyfalaf a godir ar falansau Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai	8,330	12,731	0	0	(21,061)

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2018-19	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd:					
Grantiau a chyfraniadau cyfalaf nas cymhwyswyd a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	5,839	0	0	(5,839)	0
Grantiau a gymhwyswyd i'r cyllid cyfalaf a drosglwyddwyd i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	0	0	0	850	(850)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf:					
Trosglwyddo elw ariannol o werthu eiddo a gredydwyd fel rhan o'r elw/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	1,785	108	(1,893)	0	0
Derbyniadau Cyfalaf Statudol	59	0	(63)	0	4
Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	0	0	4,615	0	(4,615)
Cyfraniad o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf tuag at y costau gweinyddol o waredu asedau nad ydynt yn gyfredol	0	0	0	0	0
Derbyniadau Cyfalaf a Neilltuwyd	0	0	0	0	0
Trosglwyddo o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig ar ôl derbyn arian	0	0	0	0	0

	Cronfeydd y gellir eu defnyddio				
	Balans Cronfa'r Cyngor	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf na Cymhwyswyd	Symudiad yn Cronfeydd na ellir eu defnyddio
2018-19	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol:					
Swm sy'n dangos sut mae'r costau ariannol a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn wahanol i'r costau sydd i'w codi yn ystod y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	154	(51)	0	0	(103)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau:					
Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gweler Nodyn 6.44)	(67,168)	(1,187)	0	0	68,355
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	23,816	578	0	0	(24,394)
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Absenoldebau Cronedig:					
Swm sy'n dangos sut mae'r taliadau i swyddogion a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar sail gronedig yn wahanol i'r taliadau sydd i'w codi yn ystod y flwyddyn yn unol â'r gofynion statudol	1,495	1	0	0	(1,496)
Cyfanswm yr Addasiadau	(50,484)	7,004	2,659	(4,989)	45,810

6.5 Nodyn i'r Dadansoddiad Gwariant a Chyllid**2019-20**

Addasiadau rhwng y Sail Cyfrifyddu a'r Sail Cyllido				
Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf £'000	Newidiadau Net ar gyfer Addasiadau Pensiynau £'000	Gwahaniaethau Eraill £'000	Cyfanswm Addasiadau £'000	
Adran				
Prif Weithredwr	5,472	2,344	9	7,825
Addysg a Phlant	32,864	6,863	546	40,273
Gwasanaethau Corfforaethol	(171)	5,845	1	5,675
Cymunedau	4,921	6,418	23	11,362
Amgylchedd	7,304	2,978	1	10,283
Cyfrif Refeniw Tai	17,243	575	3	17,821
Yswiriant a Chorfforaethol	(2,934)	0	0	(2,934)
Cost y Gwasanaethau Net	64,699	25,023	583	90,305
Incwm a Gwariant Arall	(44,683)	11,486	(144)	(33,341)
Y Gwahaniaeth rhwng (Gwarged)/Diffyg CC a'r CRT a'r (Gwarged)/Diffyg ar Darparu Gwasanaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	20,016	36,509	439	56,964
2018-19	(Ail-ddatgan)	(Ail-ddatgan)	(Ail-ddatgan)	

Adran

Prif Weithredwr	2,017	1,666	(10)	3,673
Addysg a Phlant	22,783	4,594	(1,431)	25,946
Gwasanaethau Corfforaethol	(363)	20,764	(2)	20,399
Cymunedau	8,876	4,571	(13)	13,434
Amgylchedd	11,071	2,258	(12)	13,317
Cyfrif Refeniw Tai	3,202	392	(1)	3,593
Yswiriant a Chorfforaethol	(5,771)	0	0	(5,771)
Cost y Gwasanaethau Net	41,815	34,245	(1,469)	74,591
Incwm a Gwariant Arall	(40,695)	9,716	(132)	(31,111)
Y Gwahaniaeth rhwng (Gwarged)/Diffyg CC a'r CRT a'r (Gwarged)/Diffyg ar Darparu Gwasanaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	1,120	43,961	(1,601)	43,480

Esboniad Naratif**Addasiad at Ddibenion Cyfalaf**

Llinellau gwasanaeth - ychwanegu enillion a cholledion ailbrisio, dibrisiant, ac amharu a didynnu cyllid refeniw uniongyrchol.

Mae Gwariant ac Incwm Arall yn cynnwys y canlynol:

Gwariant Gweithredu Arall - Addasiadau ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad incwm a geir drwy waredu asedau a'r symiau a gaiff eu dileu o ran yr asedau hynny. Mae'n ychwanegu/didynnu costau i weithrediadau masnachu na'i chynhwysir yn y llinellau gwasanaeth.

Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi - didynnu'r taliadau statudol ar gyfer cyllido cyfalaf (MRP) a chaiff cyfraniadau refeniw eraill eu didynnu o incwm a gwariant arall gan na chaiff y rhain eu codi o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.

Trethiant ac incwm a gwariant grant amhenodol - mae grantiau cyfalaf yn cael eu haddasu ar gyfer incwm nad yw'n cael ei godi o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Caiff grantiau referniw eu haddasu o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn ystod y flwyddyn i'r rheiny sy'n dderbyniadwy heb amodau neu roedd yr amodau ar eu cyfer wedi eu bodloni gydol y flwyddyn. Mae credydau ar gyfer grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn ystod y flwyddyn heb amodau neu roedd yr amodau ar eu cyfer wedi eu bodloni gydol y flwyddyn.

Newid Net ar gyfer Addasiadau Pensiynau

Llinellau gwasanaeth - cyfraniadau gan y cyflogwr a wneir gan yr Awdurdod yn cael eu gwaredu fel y caniateir yn ôl y gyfraith ac yn cael eu disodli gan y costau gwasanaeth presennol a'r costau gwasanaeth yn y gorffennol.

Mae Gwariant ac Incwm Arall yn cynnwys y canlynol:

Incwm Cyllido a Buddsoddi - mae'r llog net ar y rhwymedigaeth buddion diffiniedig yn cael ei godi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Gwahaniaethau Eraill

Llinellau gwasanaeth - addasiadau ar gyfer tâl gwyliau a drosglwyddwyd i'r gronfa gronedig absenoldeb.

Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi - addasiadau i'r Gronfa Gyffredinol ar gyfer y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a gostyngiadau.

6.6 Gweithrediadau Masnachu

Mae'r awdurdod yn ymgymryd â'r gweithrediadau masnachu canlynol sy'n ffurfio'r Gwargedion/Diffygion ar Weithgareddau Masnachu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr: Gwasanaethau Eiddo, Cynnal a Chadw Cerbydau, Glanhau Adeiladau, Rheoli Fflyd a Dylunio Sifil.

Mae Ystadau Gwledig, Marchnadoedd Nwyddau a Safleoedd Diwydiannol, a oedd wedi'u cynnwys yn flaenorol yn y categori hwn, wedi'u symud i Gost Net Gwasanaethau ac mae ffigurau 2018/19 wedi'u hailddatgan yn unol â hynny.

6.7 Treth y Cyngor

Daw incwm Treth y Cyngor trwy godi tâl ar eiddo preswyl yn ôl gwerth yr eiddo ac mae'r gwerth hwnnw wedi'i rannu yn naw band prisio yr amcangyfrifwyd eu gwerth ar 1 Ebrill, 2003. Cyfrifir y taliadau drwy rannu faint o incwm y bydd ei angen ar Gyngor Sir Caerfyrddin, Comisiynydd Heddlu a Throsedd Dyfed-Powys a'r Cynghorau Tref a Chymuned â sylfaen Treth y Cyngor. Sylfaen Treth y Cyngor yw cyfanswm nifer yr anheddau ym mhob band prisio, wedi'i addasu yn ôl rhyw gyfran i drosi'r rhif i swm cyfatebol ar gyfer band D ac addasu ar gyfer disgownt. Sylfaen Treth y Cyngor am 2019/20 oedd 72,440.46 (72,153.24 ar gyfer 2018/19).

Mae biliau Treth y Cyngor yn seiliedig ar y lluosyddion canlynol ar gyfer y bandiau o A i I. Mae'r tabl canlynol yn dangos y lluosydd sy'n berthnasol i bob band, ynghyd â'r nifer cyfwerth o breswylfeydd Band 'D' ym mhob band. Yn ogystal, mae un band is (A-) a luniwyd i gynnig y gostyngiad priodol mewn perthynas â phreswylfeydd i bobl ag anabledd, lle mae deddfwriaeth yn caniatáu gostyngiad o ran pennu band, i'r band sy'n union o dan y band y gosodwyd y breswylfa ynddo yn ôl ei gwerth gwirioneddol.

Band	A-	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	5/9	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Preswylfeydd Band D	22	4,885	15,920	14,023	12,707	14,320	8,485	3,293	537	107

Dadansoddiad o'r enillion net o Dreth y Cyngor:

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Treth y Cyngor sy'n Gasgladwy	110,190	116,781
Symudiad yn Lwfans Amhariad	(607)	(572)
Enillion Net o Dreth y Cyngor (gan gynnwys praeseptau)	109,583	116,209

6.8 Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Trefnir yr NNDR yn ôl dealltwriaeth genedlaethol. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu'r trethi oddi wrth drethdalwyr ei ardal ond wedyn mae'n talu'r arian i gronfa'r NNDR a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Llywodraeth yn ailddosbarthu'r symiau sy'n daladwy yn ôl i'r awdurdodau lleol ar sail swm penodol am bob pen o'r boblogaeth. Mae busnesau lleol yn talu trethi sy'n cael eu cyfrifo drwy luosi eu gwerthoedd trethol â gwerthoedd penodol a ddarparwyd gan Lywodraeth Cymru (52.6c am 2019/20 a 51.4c ar gyfer 2018/19).

Ar 31 Mawrth 2020 cyfanswm y trethi annomestig oedd £120,494,173 (£120,025,177 ar 31 Mawrth 2019).

6.9 Eiddo, Offeriant a Chyfarpar

Symudiadau yn 2019-20	Tai Cyngor £'000	Tir ac Adeiladau Eraill £'000	Cerbydau peiriannau ac Offer £'000	Seilwaith £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau Dros Ben £'000	Asedau'n cael eu hadeiladu £'000	CYFANSWM £'000
Gwerth Llyfr Gros 01/04/19	368,061	778,871	25,836	309,471	5,611	24,980	25,260	1,538,090
Ychwanegiadau	21,205	11,015	2,098	6,450	43	79	28,178	69,068
Codiadau Ailbriso a gydnabwyd yn y Gronfa Ailbrision	51	53,571	0	0	68	5,708	0	59,398
Colledion Ailbriso a gydnabwyd yn y Gronfa Ailbrision	(24)	(35,226)	0	0	0	(6,912)	0	(42,162)
Y Codiadau Ailbriso a Gydnabwyd yn y Ddarpariaeth Gwas.	0	13,333	0	0	0	100	0	13,433
Y Colledion Ailbriso a Gydnabwyd yn y Ddarpariaeth Gwas.	(4,714)	(30,142)	(1)	(1)	(42)	(4,993)	0	(39,893)
Datgydnabod Gwaredu	0	(1,120)	(332)	0	0	(1,140)	0	(2,592)
Ailddosbarthiadau: i ac o Asedau i'w werthu	(11)	0	0	0	0	(602)	0	(613)
Ailddosbarthiadau: i ac o Eiddo Buddsoddi	0	0	0	(308)	0	45	0	(263)
Ailddosbarthiadau: o Asedau'n cael eu hadeiladu	0	794	8	38	0	0	(840)	0
Ailddosbarthiadau: EOC	(40)	(3,034)	0	0	(68)	3,142	0	0
Ysgrifennu nŵl Dibrisiant i'r swm gros a gariwyd ar ailbriso	0	(61,709)	(420)	0	0	(801)	0	(62,930)
Gwerth Llyfr Gros 31/03/20	384,528	726,353	27,189	315,650	5,612	19,606	52,598	1,531,536
Y Dibrisiant a'r Amhariad Cronedig ar 01/04/19	(34,347)	(62,323)	(10,377)	(88,496)	(529)	(56)	0	(196,128)
Y Tâl Dibrisiant	(12,508)	(21,008)	(2,948)	(7,022)	(33)	(463)	0	(43,982)
Y Dibrisiant a Symudwyd i'r Gronfa Ailbriso	0	61,709	420	0	0	801	0	62,930
Datgydnabod Gwaredu	0	27	300	0	0	0	0	327
Symudiadau eraill o ran dibrisiant ac amhariadau	0	393	0	0	0	(368)	0	25
Dibrisiant Cronnol i 31/03/20	(46,855)	(21,202)	(12,605)	(95,518)	(562)	(86)	0	(176,828)
Gwerth Llyfr Net ar 31/03/20	337,673	705,151	14,584	220,132	5,050	19,520	52,598	1,354,708

Nodiadau i' r Cyfrifon

Symudiadau yn 2018-19	Tai Cyngor £'000	Tir ac Adeiladau Eraill £'000	Cerbydau peiriannau ac Offer £'000	Seilwaith £'000	Asedau Cymunedol £'000	Asedau Dros Ben £'000	Asedau'n cael eu hadeiladu £'000	CYFANSWM £'000
Gwerth Llyfr Gros 01/04/18	350,999	791,873	22,682	295,232	5,037	27,503	27,595	1,520,921
Ychwanegiadau	21,071	12,050	3,924	9,297	112	2	14,167	60,623
Codiadau Ailbriso a gydnabwyd yn y Gronfa Ailbrision	42	13,097	40	0	0	453	0	13,632
Colledion Ailbriso a gydnabwyd yn y Gronfa Ailbrision	(32)	(29,187)	0	0	0	(1,576)	0	(30,795)
Y Codiadau Ailbriso a Gydnabwyd yn y Ddarpariaeth Gwas.	0	10,201	0	0	0	0	0	10,201
Y Colledion Ailbriso a Gydnabwyd yn y Ddarpariaeth Gwas.	(3,979)	(12,171)	(100)	0	(121)	(733)	0	(17,104)
Datgydnabod Gwaredu	0	(189)	(238)	0	0	0	0	(427)
Ailddosbarthiadau: i ac o Asedau i'w werthu	(27)	(199)	0	0	0	(1,260)	0	(1,486)
Ailddosbarthiadau: i ac o Eiddo Buddsoddi	0	813	0	0	10	266	0	1,089
Ailddosbarthiadau: o Asedau'n cael eu hadeiladu i Eiddo Buddsoddi	0	0	0	0	0	0	(36)	(36)
Ailddosbarthiadau: o Asedau'n cael eu hadeiladu	(13)	10,366	0	4,942	573	598	(16,466)	0
Ysgrifennu nŵl Dibrisiant i'r swm gros a gariwyd ar ailbriso	0	(17,783)	(472)	0	0	(273)	0	(18,528)
Gwerth Llyfr Gros 31/03/19	368,061	778,871	25,836	309,471	5,611	24,980	25,260	1,538,090
Y Dibrisiant a'r Amhariad Cronedig ar 01/04/18	(22,394)	(55,580)	(8,350)	(81,651)	(440)	(271)	0	(168,686)
Y Tâl Dibrisiant	(11,953)	(24,597)	(2,704)	(6,845)	(32)	(58)	0	(46,189)
Y Dibrisiant a Symudwyd i'r Gronfa Ailbriso	0	17,783	472	0	0	273	0	18,528
Datgydnabod Gwaredu	0	0	205	0	0	0	0	205
Symudiadau eraill o ran dibrisiant ac amhariadau	0	71	0	0	(57)	0	0	14
Dibrisiant Cronnol i 31/03/19	(34,347)	(62,323)	(10,377)	(88,496)	(529)	(56)	0	(196,128)
Gwerth Llyfr Net ar 31/03/19	333,714	716,548	15,459	220,975	5,082	24,924	25,260	1,341,962

Cafodd yr holl asedau a ail-ddosbarthwyd yn rhai i'w gwerthu eu gwerthu yn ystod y flwyddyn

Datganiad o'r Asedau Anghyfredol a gedwir yn ôl eu gwerth presennol 2019/20

Mae'r datganiad canlynol yn dangos y camau a gymerwyd o ran rhaglen dreigl yr Awdurdod i ailbrisio asedau sefydlog. Ymgwymerir â'r gwaith prisio gan briswyr yr Awdurdod sy'n perthyn i Sefydliad Brenhinol y Syrffewyr Siartredig. Pennir sylfaen y prisio yn y datganiad o bolisïau cyfrifyddia.

	Tai Cyngor	Tir ac Adeiladau Eraill	Cerbydau Peiriannau ac Offer	Asedau Gwarged	CYFANSWM
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Symudiad yn gwerth teg ar:					
Y Blynnyddoedd Blaenorol	562,449	657,411	17,547	19,673	1,257,080
31 Mawrth 2016	(235,977)	112,729	(2,650)	2,140	(123,758)
31 Mawrth 2017	9,652	(13,809)	6,232	12,742	14,817
31 Mawrth 2018	14,875	50,250	1,553	(7,470)	59,208
31 Mawrth 2019	17,062	(27,710)	3,154	(2,105)	(9,599)
31 Mawrth 2020	16,467	(52,518)	1,353	(5,374)	(40,072)
Gwerth Llyfr Gros ar 31/03/20	384,528	726,353	27,189	19,606	1,157,676

Ymrwymadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2020 roedd y Cyngor wedi ymrwymo drwy gontract i waith cyfalaf oedd yn werth tua £55.0 miliwn (£29.0 miliwn ar 31 Mawrth 2019).

	£'000
Tai Cyngor	9,819
Ysgolion	27,693
<i>Roedd y prif gontractau yn cynnwys:</i>	
Ysgol Gynradd Newydd Penbre	6,373
Ysgol y Castell	6,104
Ysgol Rhys Pritchard	1,994
Ysgol Gorslas	5,849
Canolfan Drochi yn yr Iaith Gymraeg	1,510
Diwylliant, Chwaraeon a Thwristiaeth	2,470
Adfywio / Datblygu Economaidd	15,054
<i>Roedd y prif gontractau yn cynnwys:</i>	
Prosiect Denu Pentywyn	3,552
Hen Adeilad yr YMCA, Llanelli	3,880
Gogledd Stryd y Farchnad, Llanelli	3,833
Cam 2 Dwyrain Cross Hands	3,394
Cyfanswm	55,036

COVID-19

O ganlyniad i COVID-19 mae'r Awdurdod yn wynebu cyfres o amgylchiadau na welwyd eu tebyg o'r blaen a fydd yn sail ar gyfer dyfarnu prisiadau. Felly mae'r prisiadau ynglŷn a asedau dros ben a eiddo buddsoddi yn cael eu hadrodd ar sail 'ansicrwydd prisio deunydd' yn unol â'r VPS 3 a'r VPGA 10 yn Llyfr Coch Sefydliad Brenhinol y Syrffewyr Siartredig (RICS). Gan nad yw'n hysbys pa effaith y gall COVID-19 gael ar y farchnad eiddo tirol, bydd pris eiddo yn parhau i gael ei adolygu.

6.10 Asedau Treftadaeth

Cadwyd Asedau Treftadaeth gyda swm net a gariwyd o £2,282,000 ar gyfer 2018/19 a 2019/20. Gellir cael rhagor o fanylion am Asedau Treftadaeth y cyngor gan Guradur yr Amgueddfa yng Nghyngor Sir Caerfyrddin.

6.11 Eiddo Buddsoddi

Cyfrifwyddwyd ar gyfer yr eitemau canlynol o incwm a gwariant yn y llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Incwm rhenti o eiddo buddsoddi	(1,143)	(767)
Treuliau gweithredol uniongyrchol yn deillio o eiddo buddsoddi	388	489
(Ennill)/colled net	(755)	(278)
Gwariant Anuniongyrchol	287	287
(Enillion)/Colledion net o addasiadau i'r gwerth teg	785	(1,013)
Incwm a gwariant yng nghyswllt eiddo buddsoddi a newidiadau yn y gwerth teg	317	(1,004)

Mae'r tabl canlynol yn rhoi crynodeb o'r newid i werth teg eiddo buddsoddi dros y flwyddyn:

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	23,243	22,035
Ychwanegiadau:		
Gwelliannau	644	48
Gwarediadau:	0	(5)
Enillion/(Colledion) net o addasiadau i'r gwerth teg	(785)	1,013
Colledion ailbrisio a gydnabwyd yn y gronfa ailbrisio wrth gefn	0	(177)
(I)/O Eiddo, Peiriannau a Chyfarpar	(1,067)	238
	22,035	23,152

Mesuriad Gwerth Teg o Eiddo Buddsoddi

Dyma fanylion eiddo buddsoddi'r Cyngor a gwybodaeth am yr hierarchaeth gwerth teg fel a ganlyn:

Mesuriadau gwerth teg cylchol gan ddefnyddio:	31 Mawrth 2019		31 Mawrth 2020	
	Mewnbynnau anweladwy sylweddol eraill (lefel 3)	Gwerth Teg	Mewnbynnau anweladwy sylweddol eraill (lefel 3)	Gwerth Teg
Eiddo Masnachol	3,129	3,129	627	627
Garejys	40	40	0	0
Asedau Tir	18,810	18,810	22,525	22,525
Swyddfeydd	41	41	0	0
Eiddo Preswyl	15	15	0	0
Cyfanswm	22,035	22,035	23,152	23,152

6.12 Buddsoddiadau Tymor Hir

	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Cwm Environmental Ltd.	329	329
Egni Sir Gar Cyfyngedig	900	846
Banciau a lsgwmnioedd a feiddienir yn llwyr - 100%	700	673
	1,929	1,848

Er bod CWM Environmental, Llesiant Delta Wellbeing Cyf a Chartrefi Croeso yn is-gwmnïau sy'n golygu paratoi cyfrifon grŵp ar eu cyfer, nid oes cyfrifon grŵp wedi'u paratoi gan na fyddai cyfuno'r rhain yn effeithio'n sylweddol ar sefyllfa ariannol yr Awdurdod na gallu darllen y cyfrifon i weld y gweithgareddau economaidd cyflawn a'r risg o ran y Cyngor.

Cwm Environmental Cyf

Is-gwmni sy'n perthyn yn llwyr i'r Awdurdod yw CWM Environmental Cyf. Sefydlwyd y cwmni yn unol â Deddf Diogelu'r Amgylchedd 1990 ar gyfer Gwaredu Gwastraff.

Breiniwyd y cwmni gyda'r Swyddfa Gymreig ar 10 Mawrth 1997 ac roedd buddiannau'r Awdurdod ar 31 Mawrth 2020 fel â ganlyn:

	£'000
Cyfalaf Cyfranddaliadau	329

Mae'r buddsoddiad wedi'i gynnwys yn y buddsoddiadau tymor hir ar y Fantolen ac nid yw'r Awdurdod wedi rhoi ymrwymiad i'r cwmni y bydd yn talu unrhyw ddiffygion neu golledion cronol.

Mae *CWM Environmental Cyf.* yn gweithredu dau is-gwmni a feddienir yn llwyr sydd â'r cyfranddaliadau canlynol:

Pembrokeshire Recycling Company Ltd	£1.00
Carmarthenshire Recycling Company Ltd	£1.00

Mae *Pembrokeshire Recycling Company Ltd* a *Carmarthenshire Recycling Company Ltd* wedi'i cofrestru yng Nghymru a Lloegr ac yn gwmni cwsgr.

Mae'r Cwmni wedi cynhyrchu Adroddiadau Blynyddol ar wahân am y bymtheg mis yn diweddu 31 March 2020. Mae crynodeb o'r canlyniadau masnachu am y flwyddyn yn diweddu 31 March 2020 wedi ei nodi isod ynghyd â'r asedau net ar y dyddiad hwnnw ar gyfer *CWM Environmental Cyf.*:

	15 mis yn diweddu 31 Mawrth 2020 £'000
Trosiant	16,574
Llai: Cost y Gwerthiannau	(12,539)
Elw Gros	4,035
Argostau	(4,453)
Elw/(Colled) Net cyn treth	(418)
Treth ar elw/colled	0
Elw a Gedwir/(Colled)	(418)
 Asedau Net ar 31 Mawrth 2020	 3,899

Gellir cael copi o'r adroddiad blynyddol oddi wrth y Swyddfa Gofrestredig yn y cyfeiriad canlynol:

Y Brif Swyddfa,
Canolfan Ailgylchu Nant-y-caws
Heol Llanddarog,
Caerfyrddin,
SA32 8BG

Llesiant Delta Wellbeing Cyf

Mae Llesiant Delta Wellbeing Cyf yn is-gwmni ym mherchnogaeth lwyr yr Awdurdod. Cyfanswm gwerth y cyfalaf cyfrannau yw £1. Mae'r buddsoddiad wedi'i gynnwys yn y buddsoddiadau tymor hir ar y Fantolen ac nid yw'r Awdurdod wedi rhoi ymrwymiad i'r cwmni hwn y bydd yn talu unrhyw ddiffygion neu golledion cronol.

Mae'n ofynnol i'r cwmni lunio cyfrifon wedi'u harchwilio am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 sy'n cael eu cyflwyno i Dŷ'r Cwmnïau. Nodir isod grynoded o'r canlyniadau masnachu am y flwyddyn a'r asedau net ar 31 Mawrth 2020.

Am y flwyddyn
yn diweddu
31 Mawrth 2020
£'000

Trosiant	3,486
Llai: Cost y Gwerthiannau	(2,653)
Elw Gros	833
Argostau	(689)
Elw/(Colled) Net cyn treth	144
Treth ar elw/colled	(27)
Elw a Gedwir/(Colled)	117
Asedau Net ar 31 Mawrth 2020	117

Catrefi Croeso

Mae Cartrefi Croeso yn is-gwmni ym mherchnogaeth lwyr yr Awdurdod. Cyfanswm gwerth y cyfalaf cyfrannau yw £100. Mae'r buddsoddiad wedi'i gynnwys yn y buddsoddiadau tymor hir ar y Fantolen ac nid yw'r Awdurdod wedi rhoi ymrwymiad i'r cwmni hwn y bydd yn talu unrhyw ddiffygion neu golledion cronol.

Mae'n ofynnol i'r cwmni lunio cyfrifon wedi'u harchwilio am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2020 sy'n cael eu cyflwyno i Dŷ'r Cwmnïau. Nodir isod grynodedb o'r canlyniadau masnachu am y flwyddyn a'r asedau net ar 31 Mawrth 2020.

Am y flwyddyn
yn diweddu
31 Mawrth 2020
£'000

Trosiant	639
Llai: Cost y Gwerthiannau	(218)
Elw Gros	421
Argostau	(240)
Elw/(Colled) Net cyn treth	181
Treth ar elw/colled	0
Elw a Gedwir/(Colled)	181
Asedau/(Rhwymedigaethau) Net ar 31 Mawrth 2020	2

Egni Sir Gar

Bu i Gyngor Sir Caerfyrddin fuddsoddi yn y prosiect ffotofoltaidd solar a sefydlwyd gan Egni Sir Gâr Cyfyngedig, sef cymdeithas budd cymunedol a gofrestrwyd gyda'r Awdurdod Ymddygiad Ariannol (rhif 7193). Roedd y cynllun wedi gosod panelau ffotofoltaidd solar ar 17 o adeiladau annomestig ym mhorthfolio'r Cyngor yn 2016. Mae Cyngor Sir Caerfyrddin yn 100% gyfranddalwyr o Egni Sir Gar Cyfyngedig.

Gwerthodd y gymdeithas gyfrannau i gyllido'r gwariant cyfalaf a gofynion cyfalaf gweithredol cysylltiedig â datblygu, gosod, a chynnal a chadw'r paneli. Gosodwyd paneli haul ffotofoltäig yn ystod trydydd chwarter 2016.

Cafodd Cytundeb Pryniadau Cyfrannau ei sefydlu rhwng Cyngor Sir Caerfyrddin ac Egni Sir Gâr Cyfyngedig.

Cafwyd ad-daliad cyfalaf o 6% (cyfranddaliadau 'B' cyffredin) o £ 54,000 ei wneud yn ystod y flwyddyn.

	£'000
Cyfranddaliadau 'A' cyffredin	100
Cyfranddaliadau 'B' cyffredin	746
Cyfanswm Cyfalaf Cyfranddaliadau	846

Mae gan bob cyfranddaliad werth mewn enw o £1.00 yr un.

6.13 Dyledwyr Tymor Hir

	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2020
	£'000	£'000
Troi Tai'n Gartrefi (mwy na blwyddyn o hyd)	680	738
Taliadau yn erbyn ystadau pobl mewn cartrefi preswyl (Cyngor Sir Caerfyrddin)	828	786
Taliadau yn erbyn ystadau pobl mewn cartrefi preswyl (Darparwyr Allanol)	1,721	1,819
Cyfraniad Cyfalaf at fenthyciadau i bobl sy'n prynu eu cartref cyntaf	1,098	1,053
Benthyciadau Ceir	68	57
Benthyciad Scarlets	2,616	2,616
Benthyciad Eglwys Cymunedol Towy	172	154
Benthyciad Llesiant Delta Wellbeing	5	5
Benthyciad Cartrefi Croeso	0	2
Benthyciad Cyngorau Tref a Chymuned	0	490
Benthyciad Cwm Environmental	0	321
Eraill	109	259
	7,297	8,300

Mae menter Troi Tai'n Gartrefi Llywodraeth Cymru yn darparu benthyciadau di-log i sicrhau bod tai gwag yn cael eu defnyddio unwaith eto. Bydd y taliadau hyn i landlordiaid yn creu cronfa benthyciadau ailgylchadwy y gellir ei defnyddio yn ystod cyfnod y cynllun sy'n dod i ben ar 31/03/2030.

Cytunodd y Cyngor Sir, fel rhan o'r Cytundeb Datblygu gyda Chlwb Rygbi Llanelli Cyf. (y clwb), i roi benthyc i'r clwb swm o £2.4 miliwn am gyfnod o 15 mlynedd. Ym mis Hydref 2010, cytunodd y Cyngor Sir i amrywiad i delerau'r benthyciad, lle cafodd taliadau llog gwerth £216,000 eu gohirio tan ddiwedd cyfnod y benthyciad yn 2023. Ym mis Hydref 2013, cytunodd y Bwrdd Gweithredol ar amrywiad yn nhelerau'r benthyciad sef gostwng y llog a godir amdano o gyfradd osodedig o 7% i gyfradd amrywiadwy o 3.5% yn ogystal â'r gyfradd llog sylfaenol (sy'n 0.75% ar hyn o bryd) gan bennu na fyddai'r gyfradd yn codi'n uwch na 10%.

Rhodddwyd £270,000 yn fenthyciad blwydd-dal ar gyfradd llog amrywiol sef 2.5% uwchlaw y gyfradd sylfaenol (sy'n 0.75% ar hyn o bryd) am gyfnod o 15 mlynedd i Eglwys Gymunedol Tywi yn Rhagfyr 2012 i'w helpu i wireddu prosiect Canolfan Xcel.

Ymrwymwyd i fenthyciad 10 mlynedd o £321k ar gyfradd llog sefydlog o 3.38% gyda CWM Environmental Limited ym mis Chwefror 2020 er mwyn caffael tir sy'n ffinio â safle Nantycaws.

Mae benthyciadau i Gyngorau Tref a Chymuned ar gyfer gosod polion golau LED newydd sy'n defnyddio ynni'n effeithlon. Menter buddsoddi i arbed yw hon.

6.14 Buddsoddiadau Tymor Byr

Buddsoddiadau sydd i'w had-dalu o fewn deuddeng mis yw'r rhain ac fe'u dadansoddir fel â ganlyn:

	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Banciau	12,154	12,093
Llywodraeth Leol	15,050	0
	27,204	12,093

6.15 Stocrestrau

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Balans ar ddechrau'r flwyddyn	1,030	1,039
Pryniannau	5,221	5,670
Cydnabwyd fel traul yn y flwyddyn	(5,210)	(5,490)
Balansau a ddilëwyd	(2)	(2)
Newidiadau net eraill yn y flwyddyn	0	1
Balans ar ddiwedd y flwyddyn	1,039	1,217

6.16 Dyledwyr Tymor Byr

	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Refeniw a Thollau EM	3,009	1,900
Llywodraeth Ganolog	16,836	24,367
Heddlu, Brigad Dân, Parc Cenedlaethol ac Awdurdodau Lleol	4,284	5,286
Cyrff Gwasanaeth Iechyd Gwladol	3,400	9,437
Talwyr Treth y Cyngor	3,640	3,817
Tenantiaid Tai	2,271	2,858
Arall*	17,020	20,105
	50,460	67,770

* Mae benthyciad di-log o £1.35 miliwn o bunnoedd i'r Ardd Fotaneg Genedlaethol wedi'i gynnwys dan Arall a oedd i'w ad-dalu erbyn 31 Mawrth 2020. Mae trafodaethau â Llywodraeth Cymru wedi bod yn datblygu ynghylch cyllid yr Ardd Fotaneg Genedlaethol ond oherwydd COVID-19 nid yw'r trafodaethau wedi cael eu cwblhau ac mae hyn yn golygu bod y penderfyniad wedi cael ei ohirio ynghylch y cynllun ad-dalu.

6.17 Arian Parod ac Arian Cyfwerth

Mae balans yr Arian Parod a'r Arian Cyfwerth yn cynnwys yr elfennau canlynol:

2018-19		2019-20
£'000		£'000
88	Arian parod a ddeler gan yr Awdurdod	83
(1,734)	Cyfrifon cyfredol yn y banc	(863)
	Adneuon tymor byr gyda banciau, cronfeydd	
28,523	marchnadoedd arian a chyfrif cadw i reoli dyledion	21,851
0	Adneuon tymor byr gyda Awdurdodau Lleol	21,010
26,877	Cyfanswm Arian Parod ac Arian Cyfwerth	42,081

6.18 Benthyciadau Tymor Byr

Benthyciadau sydd i'w had-dalu o fewn deuddeng mis yw'r rhain ac fe'u dadansoddir fel â ganlyn:

	31 Mawrth	31 Mawrth
	2019	2020
	£'000	£'000
Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus	8,090	24,877
Benthyciadau'r Farchnad	63	64
Salix a Buddsoddi i Arbed	291	750
	8,444	25,691

6.19 Credydwy'r Tymor Byr

	31 Mawrth	31 Mawrth
	2019	2020
	£'000	£'000
Refeniw a Thollau EM	(4,518)	(4,521)
Llywodraeth Ganolog	(3,078)	(6,368)
Heddlu, Brigâd Dân, Parc Cenedlaethol ac Awdurdodau Lleol	(1,720)	(2,911)
Cyrff Gwasanaeth Iechyd Gwladol	(776)	(657)
Tenantiaid Tai	(500)	(561)
Talwyr Treth y Cyngor	(1,967)	(2,430)
Cysylltiedig â'r Gweithwyr	(5,190)	(5,928)
Arall	(39,914)	(37,187)
	(57,663)	(60,563)

6.20 Darpariaethau

Mae'r crynodeb isod yn dangos y symudiad yn lefel y darpariaethau yn ystod 2019/20:

	1 Ebrill 2019 £'000	Gwerth- droad £'000	Ychwa- negiad £'000	Defnydd £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Adran Y Gwasanaethau Corfforaethol	216	(175)	40	0	81
Adran Amgylchedd	518	0	0	(280)	238
Addysg a Phlant	121	0	0	(121)	0
Adran y Prif Weithredwr	88	(88)	0	0	0
Adran Cymunedau	966	(753)	981	(18)	1,176
Colledion ar Buddsoddiadau	717	(39)	0	0	678
Municipal Mutual Insurance (MMI)	152	0	(9)	(1)	142
Darpariaeth Ôl-ofal Safleoedd Tirlenwi	735	0	0	(117)	618
Yswiriant	560	0	112	0	672
	4,073	(1,055)	1,124	(537)	3,605
Balansau ar 31 Mawrth 2020	Rhwymedi gaethau Cyfredol (< 1 blwyddyn) £'000	Rhwymedi gaethau Tymor Hir (> 1 blwyddyn) £'000	Cyfanswm £'000		
Adran Y Gwasanaethau Corfforaethol	81	0	81		
Adran Amgylchedd	184	54	238		
Adran Cymunedau	50	1,126	1,176		
Colledion ar Buddsoddiadau	6	672	678		
Municipal Mutual Insurance (MMI)	7	135	142		
Darpariaeth Ôl-ofal Safleoedd Tirlenwi	108	510	618		
Yswiriant	672	0	672		
	1,108	2,497	3,605		

Diben y Prif Ddarpariaethau**Adran y Gwasanaethau Corfforaethol**

Gwneir darpariaethau ar gyfer symiau sy'n ddyledus i CThEM mewn perthynas ag addasiad treth cyflogres y flwyddyn flaenorol £41,000. Mae hefyd darpariaeth ar gyfer goramser i gau'r cyfrifon.

Adran Amgylchedd

Mae'r cyfanswm yn cynnwys £14,000 ar gyfer gwaith adferol oherwydd ansefydlogrwydd y tir ym Mharc y Goron, drwgddyledion o £69,000 – gwastraff masnachol, £113,000 ar gyfer taliadau trosglwyddo asedau cymeradwy a £41,000 ar gyfer Contract Meddalwedd am gyfnod o 3 blynedd.

Adran Cymunedau

Gwneir darpariaeth o £966,000 ar gyfer y posibilrwydd o ddileu dyledion cyfraniadau preswylwyr, £100,000 tuag at costau cyfreithiol/bargyfreithwyr ar gyfer erlyniadau sy'n

ymwneud â safonau masnach ac iechyd anifeiliaid a £60,000 mewn perthynas â dyledion anadferadwy ar incwm rhent o eiddo. Crëwyd darpariaeth o ran drwgddyledion o £34,000 yn ymwneud ag incwm sydd heb ei gasglu yn ystod 2018/2019 a 2019/20. Mae darpariaeth o £17,000 yn parhau ar gyfer gwneud gwaith cynnal a chadw mewn perthynas â'r difrod i'r seilwaith yn safle Padlwyr Llandysul o ganlyniad i storm Callum.

Colledion ar Fuddsoddiadau

Ym mis Hydref 2008, methodd sector bancio Gwlad yr Iâ â chyflawni ei rwymedigaethau ariannol. Mae darpariaeth wedi ei wneud yn y cyfrifon am symiau a amcangyfrifir na ellir ei adennill.

Municipal Mutual Insurance (MMI)

O ran blynnyddoedd y polisi cyn 1992/93, gallai'r holl awdurdodau lleol y mae MMI wedi'u hyswrio wynebu'r posibilrwydd o rwymedigaeth yswiriant yn ymwneud â chau MMI ar 30 Medi 1992. Ym mis Ionawr 2012, sbardunodd Cyfarwyddwyr MMI y "Cynllun Trefniant Ariannol ar gyfer MMI" a chyhoeddwyd yr hysbysiad ardoll ar 1 Ionawr 2014. Roedd yr ardoll gychwynnol yn 15% a chynyddodd i 25% ar ddiwedd 2015/16. Tra bo rhwymedigaeth net yn parhau ar fantolen MMI, mae Gweinyddwr y Cynllun yn parhau i fonitro'r sefyllfa o ran hawliadau a bydd yn hysbysu credydwy'r cynllun os oes angen addasu'r ardoll. Gan fod y mater yn dal yn gyfredol, cedwir y ddarpariaeth yn y cyfrifon.

Ôl-ofal Safleoedd Tirlenwi

Mae dyletswydd ar endidau sy'n gweithredu safleoedd tirlenwi wneud gwaith adfer a darparu ôl-ofal priodol, gan gynnwys monitro a rheoli'r nwyon a'r trwytholchion a gynhyrchir ar y safleoedd hyn. Mae'r ddarpariaeth hon yn gydnabyddiaeth o'r costau ôl-ofal a ragamcanir ar gyfer safleoedd tirlenwi caeëdig Wernddu a Nant-y-caws.

Y Ddarpariaeth Yswiriant

Mae'r ddarpariaeth hon ar gyfer hawliadau yswiriant sydd wedi cael eu cofrestru ac sy'n debygol o ddod i ran yr Awdurdod.

6.21 Dadansoddiad o Fenthyciadau Tymor Hir

Y Cyfanswm sy'n Ddyledus

	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2020 £'000	Dyddiadau Aeddfedu
Ffynonellau'r Benthyciadau			
Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus	400,421	403,377	2020-2069
Benthyciadau'r Farchnad (Nodyn i)	3,114	3,114	2020-2055
Benthyciadau di-log (Nodyn ii)	4,109	3,358	2020-2033
	407,644	409,849	

- (i) Benthyciad FMS Wertmanagement AoR yw hwn sydd yn fenthyciad LOBO (Opsion Rhoi Benthyc Cymryd Benthyc). Nodir y Cyfradd Llog Cyfatebol. Benthyciad cyfradd llog banc graddedig ydyw, a 4.72 % yw ei gyfradd llog presennol. Caiff yr un sy'n rhoi'r benthyciad ddewis amrywio'r gyfradd llog bob dyddiad talu llog. Os dewisa'r un sy'n rhoi'r benthyciad wneud hynny, caiff yr Awdurdod ddewis derbyn y gyfradd llog newydd neu ad-dalu'r benthyciad i'r un a'i rhoddodd. Mae'n rhaid addasu'r cyfrifon i unioni'r gwahaniaeth rhwng y gyfradd a godir a'r gyfradd a delir er mwyn dangos gwir gost y benthyciad yn y cyfnod benthycia.

(ii)

Benthyciadau di-log**Cyfanswm dyledus ar:**

	31 Mawrth	31 Mawrth
	2019	2020
	£'000	£'000
SALIX	7	3
Buddsoddi i arbed	747	0
Benthyciadau Gwella Cartrefi	1,292	1,292
Benthyciadau Canol Trefi	2,063	2,063
	4,109	3,358

Darperir y Cynllun Benthyciadau Gwella Cartrefi o dan statud gan Lywodraeth Cymru. Diben y cynllun yw rhoi benthyciadau i berchen-feddianwyr a'r sector rhentu preifat er mwyn gwella eiddo neu fod eiddo gwag yn cael ei ddefnyddio unwaith eto. Mae'r cyllid ar gael tan 31 Mawrth 2030 a chynigir yr arian ymlaen llaw i drydydd partïon ar sail benthyciad di-log i'w had-dalu.

Rhoddir Benthyciadau Canol Trefi drwy statud gan Lywodraeth Cymru. Pwrpas y cynllun yw darparu benthyciadau i leihau nifer y safleoedd a'r eiddo gwag a segur a'r rheiny nad ydynt yn cael eu defnyddio'n llawn yng nghanol y trefi, a chefnogi arallgyfeirio yng nghanol y trefi drwy annog defnyddiau mwy cynaliadwy ar gyfer safleoedd ac eiddo gwag, megis defnyddiau preswyl a hamdden ac ar gyfer gwasanaethau allweddol. Bydd cyfnod y cyllid tan 31 Mawrth 2033 ac ad-delir taliadau i drydydd partïon yn ddi-log.

6.22 Cronfeydd Wrth Gefn Cronfa'r Cyngor sydd wedi'u Clustnodi

Mae crynodeb o'r cronfeydd wrth gefn a sefydlwyd gan yr awdurdod hwn neu ei ragflaenwyr wedi'i nodi isod:

	1 Ebrill 2018 £'000	Trosglwy ddiadau Mewn £'000	Trosglwy ddiadau Allan £'000	31 Mawrth 2019 £'000	Trosglwy ddiadau Mewn £'000	Trosglwy ddiadau Allan £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Yswiriant	10,741	1,566	(906)	11,401	1,925	(1,132)	12,194
Cronfa Datblygiadau Mawr	38,718	250	(3,356)	35,612	2,964	(252)	38,324
Cronfa Buddsoddiad Cyfalaf	86	0	0	86	0	(86)	0
Arian Cyfalaf y Rhaglen Moderneiddio							
Addysg	3,940	2,927	(194)	6,673	2,728	(493)	8,908
Cronfa Datblygu	1,627	140	(631)	1,136	509	(239)	1,406
Cronfa datblygu ysgolion	0	500	(127)	373	32	(174)	231
Y Fargen Ddinesig	2,000	2,100	(973)	3,127	1,500	(2,079)	2,548
Buddsoddi er mwyn Arbed - Goleuadau							
Cyhoeddus	1,850	0	(549)	1,301	0	0	1,301
Cronfa Salix	134	68	(83)	119	46	(84)	81
Ymddeol yn Gynnar(Corfforaethol)	2,959	743	(17)	3,685	665	(50)	4,300
Gwerthuso Swyddi	403	0	0	403	0	(403)	0
Swyddi Afraid	884	43	(174)	753	40	0	793
Seilwaith TG	921	60	(132)	849	0	(408)	441
System Rheoli Ariannol	117	200	0	317	0	0	317
Parc Dewi Sant/St David's Park	468	0	(468)	0	0	0	0
Cyd Fentrau	1,248	179	(247)	1,180	202	(75)	1,307
Cynlluniau sy'n derbyn Cyllid Allanol	2,034	1,275	(775)	2,534	519	(903)	2,150
Cefnogi Busnesau Sir Caerfyrddin	267	0	(88)	179	86	(265)	0
Ty Llanelli	77	120	0	197	0	(55)	142
Gardd Fotaneg Genedlaethol	35	0	(35)	0	0	0	0
Cronfa Trosglwyddo Asedau Cymunedol	180	0	(56)	124	7	(51)	80
Rheoli'r Fflyd	1,951	232	(251)	1,932	77	(123)	1,886
Cyllid Cyfalaf Prifffyrdd	978	87	0	1,065	58	0	1,123
Budd-daliadau Treth y Cyngor/Tai	1,631	0	0	1,631	0	(751)	880
Cynlluniau Gwasanaethau Tai	1,624	1,607	(1,300)	1,931	1,303	(1,382)	1,852
Datblygiad Gweithwyr	465	100	(230)	335	403	(201)	537
Brexit	0	200	0	200	0	0	200
Taith Prydain	0	525	0	525	0	(175)	350
Cronfeydd Adrannau	5,673	2,229	(1,855)	6,047	2,856	(812)	8,091
Ailosod Gwasanaethau (Ar ôl COVID-19)	0	0	0	0	2,000	0	2,000
Eraill	129	123	(52)	200	15	(40)	175
	81,140			83,915			91,617
A ddeler gan ysgolion yn unol â RHYLL	1,515	1,045	(2,953)	(393)	1,439	(3,047)	(2,001)
	1,515			(393)			(2,001)

Yswiriant

Neilltuwyd cronfeydd er mwyn cyllido costau hawliadau a cholledion eraill a allai ddod i ran yr Awdurdod.

Cronfa Datblygiadau Mawr

Cafodd y gronfa hon ei chreu i gefnogi prosiectau datblygu cyfalaf mawr yn y Sir a chaiff ei ddefnydd ei hadlewyrchu yn y rhaglen gyfalaf 5 mlynedd.

Arian Cyfalaf MDdA

Pennwyd swm i dalu costau'r benthyciadau darbodus sy'n cyllido rhaglen Moderneiddio'r Ddarpariaeth Addysg a chaiff ei ddefnydd ei hadlewyrchu yn y rhaglen gyfalaf 5 mlynedd.

Cronfa Datblygu

Nôd y gronfa hon yw cynorthwyo'r Awdurdod yn ei gynlluniau hir dymor drwy bennu adnoddau ar gyfer prosiectau nad oedd modd ymgymryd â hwy gyda dyraniadau arferol y gyllideb.

Y Fargen Ddinesig

Cyllid sydd wedi'i neilltuo ar gyfer gwariant posibl yn y dyfodol mewn perthynas â phrosiectau'r Fargen Ddinesig, megis costau datblygu prosiect, costau benthycia a llog a chyfraniad Sir Gaerfyrddin at gostau gweithredu cyffredinol y Fargen Ddinesig (gan gynnwys y Swyddfa Ranbarthol) yn unol â Chydgytundeb Dinas-ranbarth Bae Abertawe.

Buddsoddi er mwyn Arbed - Goleuadau Cyhoeddus

Arian wrth gefn wedi cael ei neilltuo i ddarparu cymorth ariannol ychwanegol ar gyfer prosiect Buddsoddi er mwyn Arbed Llywodraeth Cymru i newid lampau stryd yn oleuadau LED pyladwy. Gwaddol y fenter fydd gostyngiad mewn costau ynni a threthi carbon cysylltiedig drwy raglen 3 blynedd lle caiff tua 12,000 o lanternau sodiwm eu troi'n oleuadau LED sy'n defnyddio llai o ynni, a fydd yn cynnwys trefniadau lle mae'r goleuadau'n cael eu pylu am ran o'r nos yn unig.

Cronfa Salix

Mae Salix, sef menter gymdeithasol annibynnol sy'n darparu cyllid ar gyfer technolegau profedig sy'n gost-effeithiol wrth arbed CO₂, wedi darparu grant ar gyfer yr awdurdod i ganiatáu i fenthyciadau gael eu rhoi i ysgolion / adrannau i ariannu cynlluniau sy'n arbed ynni. Mae'r benthyciadau hyn yn cael eu had-dalu o'r arbedion a geir yn sgil hynny, ac mae'r gronfa yn cael ei hail-lenwi er mwyn i ysgolion / adrannau eraill elwa o'r cynllun.

Cronfa Ymddeoliad Corfforaethol

Sefydlwyd y Gronfa hon i gefnogi polisi'r Awdurdod o ran swyddi afraid ac ymddeoliad cynnar, gan alluogi'r Awdurdod i ddarparu ar gyfer y straen actiwaraid ar y Gronfa Bensiwn a achosir gan ymddeoliad cynnar neu swyddi afraid.

Swyddi Afraid

Sefydlwyd y gronfa hon gan yr Adrannau i gwrdd â'r costau posib a allai godi wedi i gontractau tymor penodol staff ddod i ben pan fydd y cynlluniau a gyllidir yn allanol yn diweddu.

Seilwaith TG

Sefydlwyd y gronfa hon er mwyn ategu'r bwriad i newid gweinyddion a seilwaith TG yr Awdurdod.

System Rheolaeth Ariannol

Fe'i sefydlwyd i ddarparu ar gyfer y buddsoddiad sylweddol yn y System Rheolaeth Ariannol newydd. Mae hyn wedi cynyddu o ganlyniad i'r angen i wella cadernid gweithredol y system.

Cŷd Fentrau

Mae'r Awdurdod wedi llunio nifer o gytundebau Mentrau ar y Cŷd gyda Llywodraeth Cymru. Mae'r incwm rhent a dderbynnir mewn perthynas â'r rhain yn cael ei roi i'r naill ochr er mwyn talu am rwymedigaethau yn y dyfodol.

Cynlluniau sy'n derbyn Cyllid Allanol

Cynnig arian cyfatebol ar gyfer prosiectau sydd ar waith neu gynlluniau a fydd yn derbyn cyllid allanol yn y dyfodol.

Tŷ Llanelli

Darparu'r cyllid y cytunwyd arno ar gyfer prosiect Tŷ Llanelli, er mwyn cynorthwyo â chynaliadwyedd y cyfleuster newydd hwn a ystyrir yn rhan annatod o'r cynlluniau hirdymor i adfywio canol y dref.

Cronfa Trosglwyddo Asedau Cymunedol

Gwelodd yr awdurdod y gallai rhai gwasanaethau neu gyfleusterau lleol gael eu gweithredu'n fwy effeithiol gan Grwpiau Cymunedol neu Gyngorau Cymuned. Sefydlwyd y gronfa hon i wella cyfleusterau neu i gynnig cymhelliad ariannol er mwyn symud ymlaen â'r prosiectau hyn.

Rheoli'r Fflyd

Sefydlwyd y Gronfa hon i gydraddoli'r gost gydol oes o weithredu a chynnal a chadw cerbydau'r Cyngor, i ddefnyddwyr gwasanaethau dros gyfnodau y cytunwyd arnynt.

Cyllid Cyfalaf Priffyrdd (Cynllun Menter Benthycu Llywodraeth Leol)

Sefydlwyd y gronfa er mwyn talu costau benthycu i gyllido rhaglen cynnal a chadw a gwelliannau cyfalaf Priffyrdd.

Budd-daliadau Treth y Cyngor/Tai

Mae'r gronfa wrth-gefn hon wedi'i chlustnodi i ddigoni'r costau posibl y bydd Sir Gaerfyrddin yn mynd iddynt yn sgil y gostyngiadau blynyddol yn y grant Gweinyddu Budd-daliadau Tai, a diwygiadau Lles.

Cynlluniau Gwasanaethau Tai

Mae'r gronfa yma wedi ei sefydlu i gynorthwyo prosiectau Tai yn cynnwys Cefnogi Pobl, dod â thai gwag yn ôl i ddefnydd â'r Cynllun Adsefydlu Syriaid.

Cronfa Datblygiad Gweithwyr

Arian wrth gefn a neilltuwyd i ddarparu 4 haen o hyfforddiant a lleoliadau gwaith yn y Cyngor er mwyn cynorthwyo pobl leol, gan gynnwys pobl ifanc sydd â fawr ddim neu ddim hanes cyflogaeth, i ennill cymwysterau a chael swydd er mwyn gwella eu rhagolygon cyflogaeth.

BREXIT

Sefydlwyd y gronfa hon i ymdrin ag unrhyw gostau posibl sy'n gysylltiedig â Brexit.

Taith Prydain

Sefydlwyd y gronfa hon i ymdrin â chostau cynnal Taith Prydain, y dynion a'r merched, dros y blynyddoedd nesaf.

Ailosod Gwasanaethau (Ar ôl COVID-19)

Cyllid a neilltuwyd ar gyfer unrhyw gostau unwaith yn unig o ran ailosod neu aildrefnu gwasanaethau yn ystod cam adfer y pandemig COVID-19.

Cronfeydd Adrannau

Mae gan yr Awdurdod bolisi sy'n caniatáu dyraniadau i gronfeydd wrth gefn adrannau, wedi'u hariannu gan danwariant yn ystod y flwyddyn y gellir eu dyrannu ar gyfer prosiectau/gwasanaethau penodol unwaith yn unig. Mae'r ymagwedd hon yn hybu defnydd gofalus o arian cyhoeddus.

A Ddelir gan Ysgolion yn unol â RHYLL

Dyma sefyllfa net balansau pob ysgol. Er bod gan rai ysgolion waged, mae gan eraill ddiffyg. Cydnabyddir y bydd yn cymryd amser mewn llawer o achosion i weithredu'r newidiadau angenrheidiol i fantoli cyllidebau ysgolion unigol, ac felly cytunir ar gynlluniau adfer diffyg fesul ysgol.

6.23 Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Balans Agoriadol	8,617	5,958
Trosglwyddo elw arian parod ar werthiant a gredydwyd fel enillion/colledion wrth eu gwerthu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Derbyniadau Cyfalaf Stadudol	1,893 63	3,242 38
	10,573	9,238
Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	(4,615)	(1,325)
Cyfraniad o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf tuag at y costau gweinyddol o waredu asedau nad ydynt yn gyfredol.	0	(1)
Balans wrth Gau	5,958	7,912

Mae'r gronfa wrth gefn derbyniadau cyfalaf defnyddiadwy yn cynrychioli'r derbyniadau cyfalaf sydd ar gael i gyllido gwariant cyfalaf mewn blynnyddoedd i ddod, ar ôl neilltuo'r symiau statudol ar gyfer ad-dalu benthyciadau allanol. Defnyddiwyd yr holl lwfans atgyweiriadau mawr a dderbyniwyd oddi wrth Llywodraeth Cynulliad Cymru yn ystod y flwyddyn. Nid oedd arian gweddill i'w gario ymlaen mewn perthynas â'r grant hwn.

6.24 Grantiau Cyfalaf Heb eu Ddefnyddio

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Balans Agoriadol	564	5,553
Ychwanegiadau	5,839 6,403	2,406 7,959
Grantiau a Chyfraniadau wedi'u cymhwyso	(850)	(5,045)
Balans Cau	5,553	2,914

6.25 Cronfa Ailbrisiad

Mae'r Gronfa Ailbrisiad yn cynnwys yr enillion a wnaed gan yr Awdurdod sy'n deillio o'r cynnydd yng ngwerth ei Eiddo, Offeriant a Chyfarpar. Gostyngir y balans pan fydd asedau gydag enillion cronedig yn:

- cael eu hailbrisiu tuag i lawr neu eu hamharu a'r enillion yn cael eu colli
- cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau a'r enillion yn cael eu colli drwy ddibrisiad,
- neu yn cael eu gwaredu a'r enillion yn cael eu gwireddu.

Mae'r Gronfa ond yn cynnwys yr enillion drwy ailbrisiad sydd wedi cronni ers 1 Ebrill 2007, y dyddiad y cafodd y Gronfa ei chreu. Caiff enillion cronedig sy'n hanu o ddyddiad cynharach eu cynnwys ym mantolen y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

2018-19 £'000		2019-20 £'000
343,509	Balans ar 1 Ebrill	324,681
22,862	Ailbrisiu asedau i fyny	59,398
	Ailbrisiu asedau i lawr a cholledion amhariad nas codwyd	
(30,795)	i'r Warged/Diffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	(42,338)
	Gwarged neu ddiffyg wrth ailbrisiu asedau anghyfredol nas cofnodwyd yn y Warged neu Ddiffyg ar y	
(7,933)	Ddarpariaeth Gwasanaethau	17,060
	Gwahaniaeth rhwng dibrisiad gwerth teg a dibrisiad cost	
(10,331)	hanesyddol	(8,165)
	Enillion cronedig ar asedau sydd wedi cael eu gwerthu	
(564)	neu eu sgrapio	(1,892)
(10,895)	Y swm a ysgrifennwyd i fwrdd i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf	(10,057)
324,681	Balans ar 31 Mawrth	331,684

6.26 Cyfrif Addasiadau Cyfalaf

Mae'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn llyncu'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r trefniadau cyfrifyddu gwahanol ar gyfer defnyddio asedau nad ydynt yn gyfredol ac ar gyfer ariannu caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny yn unol â'r darpariaethau statudol. Bydd y costau caffael, adeiladu neu wella yn cael eu tynnu o'r Cyfrif gan fod dibrisiant, colledion oherwydd niwed a dibrisiant asedau anniriaethol yn cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (gyda symiau cysoni o'r Gronfa Ailbrisiad i drosi ffigurau gwerth teg yn sail costau hanesyddol). Bydd y symiau a neilltuwyd gan yr Awdurdod i dalu am y costau caffael, adeiladu a gwella yn cael eu rhoi yn y Cyfrif. Mae'r Cyfrif yn cynnwys enillion a cholledion cronedig ar Eiddo Buddsoddi a hefyd enillion a wireddwyd ar asedau a roddwyd nad ydynt eto wedi'u defnyddio gan yr Awdurdod. Mae'r Cyfrif hefyd yn cynnwys yr enillion drwy ailbrisiad sydd wedi cronni ar Eiddo, Offeriant a Chyfarpar cyn 1 Ebrill 2007, y dyddiad y cafodd y Gronfa Ailbrisiad ei chreu i gadw'r cyfryw enillion.

Yn Nodyn 6.4 ceir manylion am ffynhonnell yr holl drafodion yn y Cyfrif, ac eithrio'r rheini sy'n ymwneud â'r Gronfa Ailbrisiad.

2018-19 £'000		2019-20 £'000
555,567	Balans ar 1 Ebrill	563,014
	Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â gwariant cyfalaf a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr:	
(35,858)	Taliadau am ddibrisiant a niwed i asedau nad ydynt yn gyfredol	(35,819)
(16,133)	Colledion drwy Ailbrisiu Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	(26,459)
(2,222)	Gwariant refeniw a ariannwyd drwy gyfalaf o dan statud	(736)
	Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd drwy waredu neu werthu fel rhan o'r elw/colled ar waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	
(1,709)		(2,883)
499,645		497,117
564	Symiau addasu a ddiddymwyd o'r Gronfa Ailbrisiad	1,892
	Y swm net a ddiddymwyd o gost yr asedau nad ydynt yn gyfredol a ddefnyddiwyd yn ystod y flwyddyn	
500,209		499,009
(4)	Symudiadau ychwanegol o fewn y flwyddyn	(99)
4,615	Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf newydd	1,325
0	Defnyddio'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf i ariannu'r Gost o Werthu Grantiau a chyfraniadau cyfalaf a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a	1
23,115	Gwariant Cynhwysfawr a gymhwyswyd i ariannu cyfalaf	28,349
	Cymhwyso grantiau i ariannu cyfalaf o'r Cyfrif Grantiau Cyfalaf na	
850	Chymhwyswyd	5,045
	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiad a godir ar falansau	
13,953	Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai	14,301
21,061	Gwariant cyfalaf a godir ar falansau Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai	4,796
563,799		552,727
	Symudiadau yng ngwerth Eiddo Buddsoddi ar y farchnad a (ddebydwyd) neu a gredydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	
(785)		1,013
563,014	Balans ar 31 Mawrth	553,740

6.27 Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol yn llyncu'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifyddu yn achos incwm a gwariant sy'n ymwneud ag offerynnau ariannol penodol. Mae hefyd yn ysgwyddo colledion neu'n manteisio ar enillion yn achos pob darpariaeth statudol.

6.28 Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig

Mae'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn dal yr enillion a wireddwyd drwy waredu asedau nad ydynt yn gyfredol, ond lle nad oes setliad ariannol wedi'i wneud hyd yma.

6.29 Cronfa Bensiynau

Mae'r Gronfa Bensiynau yn llyncu'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifyddu ar gyfer buddiannau ôl-gyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddiannau yn unol â'r darpariaethau statudol. Mae'r Awdurdod yn rhoi cyfrif am y buddiannau ôl-gyflogaeth yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr gan fod y buddiannau'n cael eu hennill gan gyflogaion dros flynyddoedd o wasanaeth. Mae'n diweddarau'r rhwymedigaethau a gydnabyddir i adlewyrchu chwyddiant, y newid yn y rhagdybiaethau a'r elw a gafwyd drwy fuddsoddi unrhyw adnoddau a neilltuwyd i dalu'r costau. Serch hynny, yn unol â'r trefniadau statudol rhaid i'r buddiannau a enillir gael eu hariannu gan fod yr Awdurdod yn talu cyfraniadau cyflogwyr i gronfeydd pensiwn neu'n talu unrhyw bensiynau y mae'n uniongyrchol gyfrifol amdanynt. Felly, mae balans y debyd ar y Gronfa Bensiynau yn dangos diffyg sylweddol yn y buddiannau a enillir gan gyn-gyflogaion a chyflogaion presennol a'r adnoddau y mae'r Awdurdod wedi'u neilltuo i'w bodloni. Bydd y trefniadau statudol yn sicrhau y bydd y cyllid wedi'i neilltuo erbyn yr adeg y bydd angen talu'r buddiannau.

2018-19 £'000		2019-20 £'000
(320,704)	Balans ar 1 Ebrill	(405,637)
(40,972)	Ailfesur y rhwymedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net	(85,316)
	Gwrthdroi eitemau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol a ddebydwyd neu a gredydwyd i'r Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu	
(68,355)	Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.	(62,424)
	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a thaliadau uniongyrchol i bensiynwyr sy'n daladwy yn ystod y flwyddyn	25,915
<u>(405,637)</u>	Balans ar 31 Mawrth	<u>(527,462)</u>

6.30 Cyfrif Absenoldebau Cronedig

Mae'r cyfrif hwn yn cynrychioli cost yr hawl i absenoldeb â thâl sy'n ddyledus ond nas cymerwyd ar 31 Mawrth, sy'n cael ei chodi ar gost gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ac sy'n cael ei gwrthdroi yn y Datganiad Symudiadau Cronfeydd ac yn cael ei chodi ar y cyfrif hwn i gydymffurfio â'r gofynion statudol.

	2018-19 £000	2019-20 £000
Balans ar 1 Ebrill	(5,151)	(3,655)
Setlo neu ganslo cronid y flwyddyn flaenorol	5,151	3,655
Croniad ar gyfer y flwyddyn gyfredol	(3,655)	(4,254)
Balans ar 31 Mawrth	<u>(3,655)</u>	<u>(4,254)</u>

6.31 Gwariant ac Incwm yn cael eu Dadansoddi yn ôl Natur

Caiff gwariant ac incwm yr Awdurdod eu dadansoddi fel a ganlyn. Mae hwn yn cynnwys gwariant ac incwm o fewn a thu hwnt i gost gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, ac mae'n gyson â'r gwarged neu'r diffyg o ran darpariaeth gwasanaethau.

2018-19 £'000		2019-20 £'000
	Gwariant	
289,418	Treuliau cyflogeion	294,680
262,770	Treuliau gwasanaeth arall	268,389
30,031	Ad-daliadau gwasanaethau cymorth	29,933
62,322	Dibrisiant a thaliadau tebyg	70,444
52,946	Llog i'w Dalu a Chostau Tebyg	53,926
31,648	Praeseptau ac Ardollau	34,064
(184)	(Enillion)/colledion ar werthu asedau nad ydynt yn gyfredol	(259)
728,951	Cyfanswm y Gwariant	751,177
	Incwm	
(150,497)	Ffioedd, taliadau ac incwm arall o wasanaethau	(156,977)
(27,288)	Llog ac Incwm Buddsoddiadau	(28,329)
(169,195)	Incwm Treth y Cyngor ac Ennillion net y Trethi Annomestig	(176,502)
(334,151)	Grantiau a Chyfraniadau	(346,282)
(681,131)	Cyfanswm Incwm	(708,090)
47,820	(Gwarged)/ddiffyg ar ddarparu gwasanaethau	43,087

6.32 Cyllideb Gyfun

Mae'r Awdurdod wedi sefydlu cytundeb cyllideb gyfun ar y cyd â Bwrdd Iechyd Lleol Hywel Dda ar gyfer darparu storfa offer cymunedol integredig. Mae gan yr Awdurdod a'r Bwrdd gytundeb ar waith, lle mae'r partneriaid yn cyfrannu cyllid gwerth £148,768 a £381,960, yn eu tro, at y gyllideb y cytunwyd arni.

Mae unrhyw ddiffyg neu warged yn y gyllideb gyfun ar ddiwedd y flwyddyn ariannol yn cael ei ddyrannu i bob partner.

6.33 Lwfansau'r Aelodau

Talodd yr Awdurdod y symiau canlynol i Aelodau o'r cyngor yn ystod y flwyddyn:

	2018-19	2019-20
	£	£
Lwfansau	1,265,185	1,292,580
Treuliau	56,586	57,774
Cyfanswm	1,321,771	1,350,354

Mae rhagor o wybodaeth am Lwfansau Aelodau i'w chael ar wefan yr Awdurdod, www.sirgar.llyw.cymru o dan y pennawd Lwfansau Cyngorwyr.

6.34 Enillion Gweithwyr

Nifer y gweithwyr yr oedd eu cyflogau heb gynnwys cyfraniadau pensiwn yn £60,000 neu fwy oedd:

Band Cyflogau	Nifer y Gweithwyr 2018-19	Nifer y Gweithwyr 2019-20	Ymadawodd yn 2019-20
60,000 to 64,999	38	45	0
65,000 to 69,999	23	23	1
70,000 to 74,999	3	12	1
75,000 to 79,999	7	9	2
80,000 to 84,999	3	4	0
85,000 to 89,999	6	4	0
90,000 to 94,999	10	14	0
95,000 to 99,999	3	3	1
100,000 to 104,999	3	2	0
105,000 to 109,999	2	2	0
110,000 to 114,999	0	1	0
115,000 to 119,999	0	1	0
Cyfanswm Nifer y Gweithwyr:	98	120	5

Mae gwerth y taliadau yn cynnwys taliadau afreidedd/terfynu.

Cynhwysir yn y band uchod pum athro a gyflogir gan ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr.

Nid yw'r bandiau uchod yn cynnwys uwch-swyddogion sy'n aelodau o Dîm Rheoli'r Awdurdod y rhestrir eu manylion yn y tabl canlynol.

Enillion Uwch Swyddogion ble mae eu cyflog yn £150,000 neu'n fwy y flwyddyn

Nodir yn y tabl isod enillion Uwch Swyddogion, gan gynnwys cyfraniadau pensiwn neu daliadau cyfwerth, ble mae eu cyflog yn £150,000 neu'n fwy.

Swydd		Cyflog (yn cynnwys ffioedd a lwfansau)	Cyfraniadau Pensiwn	Lwfansau Treuliau
Mr M V James	18/19	176,177	0	218
Prif Weithredwr a Swyddog Canlyniadau (i)	19/20	35,014	0	70

- (i) Ym mis Mehefin 2019, ymddeolodd Mr M V James a phenodwyd y Cyfarwyddwr Adfywio a Pholisi i swydd y Prif Weithredwr.

Enillion Uwch Swyddogion ble mae eu cyflog rhwng £60,000 a £150,000 y flwyddyn

Swydd		Cyflog (yn cynnwys ffioedd a lwfansau)	Cyfraniadau Pensiwn
Prif Weithredwr a Swyddog Canlyniadau (ii)	19/20	120,183	18,052
Cyfarwyddwr Adfywio a Pholisi (ii)	18/19	121,250	18,412
	19/20	24,138	3,645
Cyfarwyddwr Amgylchedd	18/19	125,202	19,085
	19/20	128,196	19,358
Cyfarwyddwr Cymunedau	18/19	138,250	20,994
	19/20	141,016	21,293
Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol	18/19	125,682	19,085
	19/20	128,196	19,358
Cyfarwyddwr Addysg a Phlant	18/19	123,466	18,749
	19/20	128,196	19,358

Ni roddwyd iawndal am golli swydd, buddion mewn nwyddau neu daliadau bonws i'r swyddogion a nodwyd yn nhablau enillion yr Uwch Swyddogion. Ni dalwyd lwfansau treuliau i Uwch Swyddogion lle mae'r cyflog rhwng £60,000 a £150,000 y flwyddyn.

Mae ffigurau cyflogau uwch-swyddogion yn cynnwys ffioedd Swyddog Canlyniadau mewn perthynas ag etholiadau'r Cyngor Sir a Chynghorau Tref a Chymuned.

Er mwyn rhoi gwerth ar y cyfraniadau pensiwn sy'n berthnasol i uwch-swyddogion, defnyddiwyd 15.1%, sef y Gyfradd Gyfrannu Gyffredin ar gyfer tâl pensiynadwy yn 2019/20 (15.1% yn 2018/19). Nid yw'r gyfradd hon yn ystyried yr Adennill Diffygion sy'n un o rwymedigaethau'r Awdurdod ac nad yw'n ymwneud yn benodol â'r gweithiwr.

- (ii) Dilëwyd swydd y Cyfarwyddwr Adfywio a Pholisi ym mis Mehefin 2019 pan benodwyd y Cyfarwyddwr i swydd y Prif Weithredwr.

Roedd cymhareb cyflog y Prif Weithredwr a'r cyflog canolrifol yng Nghyngor Sir Gaerfyrddin fel a ganlyn:

	2018-19	2019-20
Cyflog y Prif Weithredwr	£176,395	£147,900
Cyflog canolrif yr holl weithwyr	£22,561	£23,360
Cymhareb Cyflog y Prif Weithredwr i cyflog canolrif yr holl weithwyr	7.82 : 1	6.33 : 1

6.35 Pecynnau Ymadael

Yn ystod 2019/20 gwariodd yr Awdurdod yn sylweddol ar gostau dileu swyddi a dalwyd i'r rhai a oedd yn gadael, ynghyd â chostau taliadau digolledu i'r Gronfa Bensiwn Llywodraeth Leol o ran costau hawlio pensiynau yn gynnar.

Mae'r holl gostau sy'n gysylltiedig â'r buddion terfynu wedi'u cynnwys fel rhan o ddiffiniadau'r gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r costau uchod wedi'u nodi yn y tabl isod.

Band cost y pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer y dileu swyddi gorfodol		Eraill sy'n gadael – y nifer a gytunwyd		Cyfanswm y Pecynnau Ymadael yn ôl bandiau cost		Cost gyfan y Pecynnau Ymadael ym mhob band	
	2018/19	2019/20	2018/19	2019/20	2018/19	2019/20	2018/19 £	2019/20 £
£0 - £20,000	29	56	20	19	49	75	348,396	417,584
£20,000 - £40,000	0	4	7	9	7	13	170,721	375,536
£40,000 - £60,000	1	0	3	5	4	5	202,989	261,634
£60,000 - £80,000	0	0	2	1	2	1	129,854	78,255
£80,000 - £100,000	1	0	0	1	1	1	90,538	99,823
£100,000 - £150,000	0	1	0	1	0	2	0	224,304
CYFANSWM	31	61	32	36	63	97	942,498	1,457,136

6.36 Costau Archwiliad

Yn 2019/20 gwariodd Cyngor Sir Caerfyrddin y canlynol mewn perthynas â ffioedd archwiliad ac arolwg cyllidol, sy'n daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru:

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Gwasanaeth Archwiliad Cyllidol	184	184
Mesur Llywodraeth Lleol	100	100
Ardystio Hawliadau a Ffurflenni am Grantiau	41	59
Archwiliad Harbwr Porth Tywyn	1	1
Cyfanswm	326	344

6.37 Incwm Grantiau

Credydodd yr Awdurdod y grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
	(Ail-ddatgan)	
Credydwyd i Wasanaethau		
Addysg a Gwasanaethau Plant:		
Cyllid Ôl 16 a DOG gan APADGOS	5,896	6,272
Grant Plant a Chymunedau*	6,332	5,906
Grant Gwella Ysgolion y Consortia Rhanbarthol (RCSIG)	7,133	6,975
Grant Datblygu Disgyblion (PDG)	4,885	5,062
Grant Addysg yr Awdurdod Lleol	1,203	5,449
Cronfa Gymdeithasol Ewrop	769	796
Grant y Gwasanaethau Ieuenctid	183	539
Gwasanaethau Cymdeithasol Oedolion:		
Cefnogi Pobl	6,589	6,467
Grant Gofal Iechyd Parhaus	812	812
Cronfa Gofal Canolraddol	1,168	805
Grant Wanless	876	0
Grant Cyfalaf Cyffredinol	2,346	3,914
Cronfa Drawsnewid Ranbarthol	0	3,634
Grant y Gweithlu Gofal Cymdeithasol a Chynaliadwyedd	0	1,833
Gwasanaethau Prifffyrdd a Thrafnidiaeth:		
Cymhorthdal Tocynnau Teithio Rhatach	1,985	1,960
Grant Gwasanaethau Trafnidiaeth Lleol	972	760
Cynllun Datblygu Gwledig	589	442
Gwasanaethau Diwylliannol, Amgylcheddol, Rheoleiddio a		
Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy	1,222	1,110
CDRE (ERDF)	331	682
Cronfa Gymdeithasol Ewrop	587	619
Cynllun Datblygu Gwledig	657	840
Cyngor Chwaraeon Cymru	491	424
Children and Communities Grant	280	322
Storm Callum Grant	597	500
Gwasanaethau Canolog i'r Cyhoedd:		
Budd-daliadau Tai	50,857	45,604
Grantiau eraill a ariennir gan Lywodraeth Cymru**	3,743	5,588
Grantiau eraill ***	4,841	8,116
Cyfanswm	105,344	115,431

*2018/19 Grant Plant a Chymunedau a elwid gynt yn Dechrau'n Deg a Cymorth

** Mae'r canlynol wedi cael eu hailddatgan o Grantiau Eraill a ariannwyd gan Lywodraeth Cymru yn 2018/19: Plant a Chymunedau £670,000, Grant Addysg yr Awdurdod Lleol £664,000, Storm Callum £597,000, grant y Gwasanaethau Ieuenctid £183,000

***Mae'r canlynol wedi cael eu hailddatgan o Grantiau Eraill yn 2018/19: £539,000 Grant Addysg yr Awdurdod Lleol

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Grant Cynnal Refeniw	199,828	200,096
Grantiau Cyffredinol gan Lywodraethau	25	0
Grantiau a Chyfraniadau Cyfalaf		
Grant Ysgolion yr 21ain Ganrif/Grant Gwella Adeiladu Ysgolion	3,435	4,359
Lwfans Atgyweiriadau Mawr	6,209	6,210
Grantiau Trafnidiaeth	6,598	4,531
Cronfa Gwella Priffyrdd	1,493	1,501
Grant Cyfalaf Cyffredinol	4,517	1,639
Cronfa Gofal Canolraddol	1,939	0
Grant Cyfalaf Cynnal Ysgolion	2,535	2,648
ERDF	0	3,224
Grant Twrisitaeth	11	1,236
Grantiau a Chyfraniadau Eraill*	2,217	5,407
Cyfanswm	28,954	30,755

* Grantiau Eraill 2018/19 a Chyfraniadau a gafodd eu hailddatgan ar gyfer £11,000 o Grant Twristiaeth.

Mae'r Awdurdod wedi cael nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion nad ydynt wedi cael eu cydnabod fel incwm eto gan fod amodau'n gysylltiedig â hwy a fydd yn ei gwneud yn ofynnol i arian neu eiddo gael ei ddychwelyd i'r rhoddwr. Mae'r balansau ar ddiwedd y flwyddyn fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Derbyniadau Grantiau Refeniw ymlaen llaw		
Cymunedol - amrywiol	65	532
Amgylcheddol - amrywiol	86	1,883
Addysg - amrywiol	523	1,346
Prif Weithredwr - amrywiol	75	215
	749	3,976

6.38 Trafodion gyda Phartïon Cysylltiedig

Mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu trafodion sylweddol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar yr Awdurdod neu i'r Awdurdod eu rheoli neu ddylanwadu arnynt. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu i'r darllenwyr asesu i ba raddau y gallai'r Awdurdod fod wedi cael ei gyfyngu o ran ei allu i weithredu'n annibynnol neu y gallai fod wedi sicrhau'r gallu i gyfyngu ar allu parti arall i fargeinio'n rhydd gyda'r Awdurdod.

Llywodraeth Ganolog

Mae gan y Llywodraeth Ganolog reolaeth effeithiol dros weithrediadau cyffredinol yr Awdurdod – mae'n gyfrifol am ddarparu'r fframwaith statudol mae'r Cyngor yn gweithredu o

dano, yn darparu'r rhan fwyaf o'i gyllid ar ffurf grantiau ac yn rhagnodi telerau nifer o'r trafodion sydd gan y Cyngor gyda phartion eraill (e.e. budd-daliadau tai). Caiff y grantiau a geir oddi wrth adrannau llywodraethau eu nodi yn Nodyn 6.37.

Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

O fis Ionawr 2018, cyflawnodd Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol Cyngor Sir Caerfyrddin ddyletswyddau Swyddog Adran 151 ar gyfer Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru o dan Gytundeb Lefel Gwasanaeth (taladwy i Sir Gaerfyrddin). Yn ogystal, darparwyd nifer o wasanaethau ariannol a chymorth TGCh eraill gan y Cyngor. Mae Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru yn codi tâl o £9.8 miliwn (£9.6 miliwn yn 18/19) ar Sir Gaerfyrddin fel un o chwe Awdurdod Sir Unedol (Gweler Nodyn 5.2).

Ceir isod grynoded o drafodion Cyngor Sir Caerfyrddin ag Awdurdod Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru:

	2018-19	2019-20
	£'000	£'000
Incwm	285	346
	2019	2020
Balansau heb eu talu ar 31ain Mawrth:	£'000	£'000
Dyledwyr	160	185

Cronfa Bensiwn Dyfed

Gweinyddir Cronfa Bensiwn Dyfed gan Gyngor Sir Caerfyrddin. Mae'r Gronfa yn cael ei harchwilio gan bwyllgor, sy'n cynnwys aelodau o blith Cynghorwyr Sir Caerfyrddin, ac sy'n cael ei gynghori gan ymgynghorydd annibynnol. Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol yw Swyddog Cyllid Cyfrifol Cronfa Bensiwn Dyfed hefyd. Yn yr un modd, Swyddog Monitro'r Cyngor yw Swyddog Monitro'r Gronfa Bensiwn hefyd.

Manylir ar y trafodion rhwng y ddau gorff yn Nodyn 6.44. Cododd y Cyngor swm o £1.1 miliwn (£1.0 miliwn yn 2018/19) ar y Gronfa Bensiwn mewn perthynas â gweinyddiaeth a chymorth yn ystod 2019/20. Mae Credydwy'r Tymor Byr (Nodyn 6.19) yn cynnwys swm o £4.9 miliwn sy'n ddyledus i Gronfa Bensiwn Dyfed ar 31 Mawrth 2020 (£5.2 miliwn ar 31 Mawrth 2019).

CWM Environmental Cyf

Mae CWM Environmental Cyf yn is-gwmni ym mherchnogaeth lwyr Cyngor Sir Caerfyrddin. Ceir manylion buddsoddiadau yn Nodyn 6.12 o dan Fuddsoddiadau Tymor Hir. Yn dilyn newidiadau llywodraethu fel yr amlinellir yn Nodyn 6.1.18, penodwyd Cyfarwyddwr yr Amgylchedd yn un o gyfarwyddwyr cwmni CWM Environmental. Hefyd, rheolir buddiant y Cyngor fel cyfranddaliwr drwy Fwrdd Cyfranddalwyr, sy'n cynnwys aelodau o'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn ogystal â'r Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros yr Amgylchedd.

Cododd Cwm Environmental swm o £8.70 miliwn (£9.16 miliwn yn 2018/19) ar y Cyngor mewn perthynas â gwasanaethau gwastraff yn ystod 2019/20. Mae Credydwy'r Tymor Byr (Nodyn 6.19) yn cynnwys swm o £0.64 miliwn sy'n ddyledus i Cwm Environmental ar 31 Mawrth 2020 (£1.24 miliwn ar 31 Mawrth 2019).

Mae manylion benthyciad rhwng yr Awdurdod a CWM Environmental Ltd wedi'u cynnwys yn Nodyn 6.13 o dan 'Dyledwyr Tymor Hir'.

Egni Sir Gar Cyfyngedig

Carmarthenshire County Council is the registered Custodian Trustee of Egni Sir Gar Cyfyngedig and the Executive Board Member for Resources is Chair of the board. Ceir manylion buddsoddiadau yn Nodyn 6.12 o dan Fuddsoddiadau Tymor Hir.

Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru

Yn ystod 2019/20, arhosodd yr Aelod o'r Bwrdd Gweithredol dros Adnoddau yn ei rôl fel un o ymddiriedolwyr Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru. Nodir manylion ynghylch y benthyciad yn Nodyn 6.16. Yn ystod y flwyddyn, gwnaeth y Cyngor daliadau grant o £43,000 a gyllidir yn allanol, a thaliadau o £29,000 ar gyfer ymweliadau addysgol a gweithgareddau eraill yng Ngardd Fotaneg Genedlaethol Cymru.

Cartrefi Croeso Cyfyngedig

Mae Cartrefi Croeso Cyfyngedig yn gwmni tai sydd ym mherchnogaeth lwyr Cyngor Sir Caerfyrddin. Ar ddechrau'r flwyddyn, roedd cyfarwyddwyr y cwmni yn cynnwys y Cyfarwyddwr Cymunedau, y Cyfarwyddwr Adfywio a Pholisi ac un cynghorydd. Yn ystod y flwyddyn, ymddiswyddodd y Cyfarwyddwr Cymunedau a'r Cyfarwyddwr Adfywio a Pholisi o ran eu swyddi yn gyfarwyddwyr y cwmni. Mae'r Prif Weithredwr yn arfer materion a gadwyd yn ôl ar gyfer cyfranddalwyr drwy ymgynghori â Chyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol. Yn ystod y flwyddyn, trosglwyddodd y cwmni un prosiect tai cymdeithasol (sydd wedi cael caniatâd ond heb ei adeiladu) i'r cyngor, ac roedd y cyngor wedi ad-dalu'r cwmni am ei gostau datblygu.

Cyfanswm gwariant ers ffurfio'r cwmni a gyllidwyd gan y Cyngor oedd £829,000 a'r benthyciad a oedd yn ddyledus i'r Cyngor ar 31 Mawrth oedd £829,000.

Llesiant Delta Wellbeing

Mae Llesiant Delta Wellbeing yn gwmni a sefydlwyd yn 2017/18 i ehangu a thyfu'r gwasanaeth Llinell Gofal sydd ym mherchnogaeth lwyr Cyngor Sir Caerfyrddin. Mae'r Cyngor yn cyflawni materion a gadwyd yn ôl o ran cyfranddalwyr drwy grŵp llywodraethu cyfranddalwyr, sy'n cynnwys aelodau o'r Tîm Rheoli Corfforaethol, Aelodau o'r Bwrdd Gweithredol a Chynghorwyr eraill. Trosglwyddwyd gwasanaeth Llinell Gofal y Cyngor i'r cwmni yn ystod y flwyddyn.

Nodir crynodeb o drafodion Cyngor Sir Caerfyrddin â Llesiant Delta Wellbeing isod:

	2018-19	2019-20
	£'000	£'000
Gwariant	1,680	3,791
Incwm	221	815
	2019	2020
	£'000	£'000
Balansau heb eu talu ar 31ain Mawrth:		
Credydwyd	132	454
Dyledwyd	103	482

Mae'r gwariant yn cynnwys taliad i Llesiant Delta Wellbeing am ddarparu gwasanaethau Llinell Gofal i'r Cyngor, ar gyfer ei ddinasyddion ei hun ac er mwyn cyflawni rhwymedigaethau contractiol sydd gan y Cyngor gyda chwsmeriaid trydydd parti.

Mae'r incwm yn cynnwys y gost a gytunwyd ar gyfer gwasanaethau cymorth a ddarperir i Llesiant Delta Wellbeing a ddarperir gan weithwyr y Cyngor.

Yn ystod y flwyddyn, cynyddodd y cwmni ei weithgarwch Delta Connect sy'n cael ei ariannu gan grant drwy Bartneriaeth Gofal Gorllewin Cymru a gynhelir gan y cyngor.

Buddiannau Aelodau

Mae gan yr Awdurdod drefniadau mewn lle sy'n gofyn i'r aelodau a'r swyddogion i adnabod a datgelu trafodion gyda phartion cysylltiedig.

Mae gan aelodau'r cyngor rheolaeth uniongyrchol dros polisiau cyllidebol a gweithredol y cyngor. Dangosir cyfanswm lwfansau'r aelodau a dalwyd yn 2019/20 yn Nodyn 6.33.

Talodd yr awdurdod grantiau gwerth £56,000 i sefydliadau yr oedd gan wyth aelod fuddiant ynddynt. Rhoddwyd y grantiau gan ystyried datganiadau o fuddiant mewn ffordd briodol. Ni chymerodd yr aelodau perthnasol ran mewn unrhyw drafodaeth na phenderfyniad ynghylch y grantiau.

Buddiannau Swyddogion (yn ychwanegol at y rhai uchod)

Prif Weithredwr a oedd yn gadael

Cyn iddo ymddeol, parhaodd y Prif Weithredwr a oedd yn gadael ei rôl fel aelod o Gyngor Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant, sef corff llywodraethu'r brifysgol.

Nodir crynodeb o drafodion Cyngor Sir Caerfyrddin â Chyngor Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant isod:

	2018-19	2019-20
	£'000	£'000
Gwariant	83	71
Incwm	124	77
	2019	2020
	£'000	£'000
Balansau eto i'w talu ar 31ain Mawrth:		
Credydwr	39	13
Dyledwr	72	6

Mae'r gwariant yn cynnwys taliadau i Brifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant am ffioedd cyrsiau a hyfforddiant staff.

Mae'r incwm yn cynnwys cyfraniad at y Bartneriaeth Bargaen Ddinesig.

Prif Weithredwr Newydd

Yn ystod 2019/20, dechreuodd aelod o deulu agos y Prif Weithredwr newydd weithio i W B Griffiths a'i feibion, sef contractwr adeiladu. Yn ystod 2019/20, gwariodd y cyngor gyfanswm o £188,000 gyda'r contractwr (£290,000 yn 2018/19). Ar 31 Mawrth 2020 balans y credydwr oedd yn weddill oedd £0 (£213,000 ar 31 Mawrth 2019).

6.39 Gweithrediadau a Reolir ar y Cyd**Partneriaeth Pensiwn Cymru**

Mae Gweithredwr Cronfa Fuddsoddi Cymru wedi cael ei benodi gan Bartneriaeth Pensiwn Cymru i reoli buddsoddiadau a lleihau treuliau rheoli buddsoddiadau ar gyfer yr wyth cronfa pensiwn sydd yng Nghymru. Cyngor Sir Caerfyrddin yw'r Awdurdod Cynnal i ddarparu cymorth gweinyddol ac ysgrifenyddol a gweithredu penderfyniadau a wneir gan Gyd-bwyllgor Llywodraethu Partneriaeth Pensiwn Cymru. Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Corfforaethol yw Swyddog Cyllid Cyfrifol Partneriaeth Pensiwn Cymru hefyd. Yn yr un modd, Swyddog Monitro'r Cyngor yw Swyddog Monitro Partneriaeth Pensiwn Cymru hefyd.

Cododd y Cyngor swm o £133,000 (£129,000 yn 2018/19) ar Bartneriaeth Pensiwn Cymru mewn perthynas â gweinyddiaeth a chymorth yn ystod 2019/20.

	Partneriaeth Pensiwn Cymru 2019-20 Cyfanswm £'000
Gwariant	299 *
Incwm	(299)
(Gwarged)/Diffyg am y flwyddyn	0
Asedau Cyfredol	367
Rhwymedigaethau Cyfredol	(367)
Cyfanswm Asedau llai Rhwymedigaethau	0

* Rhennir y gwariant yn gyfartal rhwng wyth o gronfeydd y CPLIL. Yr eithriad yw pan fo Ymgynghorydd Allanol yn darparu gwasanaeth ar gyfer cronfeydd penodol y CPLIL o fewn y gronfa. Mae'r costau ychwanegol hyn yn cael eu rhannu'n gyfartal rhwng y Cronfeydd priodol. Dyma wyth o gronfeydd y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:

Cronfa Pensiwn Caerdydd a Bro Morgannwg
 Cronfa Pensiwn Dinas a Sir Abertawe
 Cronfa Pensiwn Clwyd
 Cronfa Pensiwn Dyfed
 Cronfa Pensiwn Gwent Fawr
 Cronfa Pensiwn Gwynedd
 Cronfa Pensiwn Powys
 Cronfa Pensiwn Rhondda Cynon Taf

Ein Rhanbarth ar Waith (ERW)

Mae ERW yn gynghrair o chwe awdurdod lleol yn ne-orllewin a chanolbarth Cymru sy'n gweithio i wella safonau addysg plant a phobl ifanc yn y rhanbarth. Dangosir cyfran yr Awdurdod o Fantolen a Chyfrif Incwm a Gwariant y Trefniant ar y Cyd yn y tabl isod:

	ERW	
	2019-20	
	Cyfanswm	Rhan CSG
	£'000	£'000
Gwariant	645	137
Incwm	(574)	(122)
Llog Net Pensiynau	20	4
(Gwarged)/Diffyg am y flwyddyn	91	19
Asedau Cyfredol	2,883	614
Rhwymedigaethau Cyfredol	(2,461)	(524)
Rhwymedigaethau Tymor Hir	(407)	(87)
Cyfanswm Asedau llai Rhwymdigaethau	15	3
Cronfeydd	15	3
Cyfanswm Cyllido	15	3

Dinas-ranbarth Bae Abertawe

Mae Bargen Ddinesig Bae Abertawe yn fuddsoddiad o £1.3 biliwn mewn 11 prosiect mawr ledled Dinas-ranbarth Bae Abertawe.

Mae Bargen Ddinesig Bae Abertawe yn cael ei harwain gan y pedwar awdurdod lleol yn y rhanbarth, sef Cyngor Sir Caerfyrddin, Cyngor Abertawe, Cyngor Castell-nedd Port Talbot a Chyngor Sir Penfro, ynghyd â Byrddau Iechyd Prifysgol Abertawe Bro Morgannwg a Hywel Dda, Prifysgol Abertawe a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant a phartneriaid o'r sector preifat. Mae Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol Cyngor Sir Caerfyrddin yn cyflawni dyletswyddau Swyddog Adran 151 ar gyfer Dinas-ranbarth Bae Abertawe.

Ceir isod fersiwn drafft o'r Cyfrif Incwm a Gwariant a'r Fantolen ar gyfer y flwyddyn a oedd yn gorffen ar 31 Mawrth 2020:

	Dinas-ranbarth Bae Abertawe
	2019-20
	Cyfanswm
	£'000
Gwariant	271
Incwm	(444)
(Gwarged)/Diffyg am y flwyddyn	(173)
Asedau Cyfredol	18,302
Rhwymedigaethau Cyfredol	(29)
Cyfanswm Asedau llai Rhwymdigaethau	18,273
Cronfeydd	18,273
Cyfanswm Cyllido	18,273

Yn unol â'r Cytundeb mae'r Cyngor yn cyfrannu £50,000 bob blwyddyn i gefnogi swyddogaethau canolog a gweinyddol y rhaglen.

6.40 Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Caiff cyfanswm y gwariant cyfalaf a wnaethpwyd yn y flwyddyn ei ddangos yn y tabl isod ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bo gwariant cyfalaf i gael ei ariannu yn y blynyddoedd i ddod trwy godi symiau i refeniw wrth i asedau gael eu defnyddio gan yr Awdurdod, mae'r gwariant yn arwain at gynnydd yn y Gofyniad Ariannu Cyfalaf, sy'n mesur y gwariant cyfalaf a wnaethpwyd yn hanesyddol gan yr Awdurdod nad yw wedi cael ei ariannu eto. Caiff y Gofyniad Ariannu Cyfalaf ei ddadansoddi yn ail ran y nodyn hwn.

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Buddsoddiad Cyfalaf		
Eiddo, Offeriant a Chyfarpar	60,623	69,068
Eiddo Buddsoddi	644	48
Asedau Treftadaeth	36	0
Benthyciadau Tymor Hir	33	961
Gwariant Refeniw a Ariannwyd o Gyfalaf o dan Statud	4,984	6,337
	<u>66,320</u>	<u>76,414</u>
Ffynonellau Ariannol		
Derbyniadau Cyfalaf	4,615	1,326
Grantiau llywodraeth a Chyfraniadau Arall	25,876	33,951
Symiau a neilltuwyd o refeniw	6,957	8,453
Cyfraniadau refeniw uniongyrchol	14,954	1,388
Benthyciadau	13,918	31,296
	<u>66,320</u>	<u>76,414</u>
Gofyniad Ariannu Cyfalaf Agoriadol	484,445	484,384
Esboniad o'r Newidiadau yn y Flwyddyn		
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthycia (a gynhelir gan gymorth ariannol gan lywodraethau)	3,440	3,303
Cynnydd yn yr angen sylfaenol i fenthycia (nas cynhelir gan gymorth ariannol gan lywodraethau)	(3,501)	13,691
Cynnydd/(gostyngiad) yn y Gofyniad Ariannu Cyfalaf	<u>(61)</u>	<u>16,994</u>
Gofyniad Ariannu Cyfalaf Terfynol	<u>484,384</u>	<u>501,378</u>

6.41 Prydlesi**Yr Awdurdod fel y Prydlesai**

Prydlesi Gweithredol

Mae'r Awdurdod yn rhenti eiddo ar brydles o dan brydlesi gweithredol at y dibenion canlynol:

- i ddarparu gwasanaethau cymunedol, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymunedol
- at ddibenion datblygu economaidd i ddarparu safleoedd fforddiadwy addas i fusnesau lleol.

Y canlynol yw'r taliadau lleiaf am brydlesi sy'n daladwy yn y dyfodol o dan brydlesi na ellir eu canslo:-

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Dim hwyrach na blwyddyn	723	639
Yn hwyrach na blwyddyn ond dim hwyrach na phum mlynedd	1,688	1,532
Yn hwyrach na phum mlynedd	3,906	4,343
	6,317	6,514

Isod mae'r gwariant a godwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â'r prydlesi hyn:

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Taliadau isaf prydlesi	979	1,165

Yr Awdurdod fel y Prydleswr

Prydlesi Gweithredol

Mae'r Awdurdod yn gosod eiddo ar brydles o dan brydlesi gweithredol at y dibenion canlynol:

- i ddarparu gwasanaethau cymunedol, megis cyfleusterau chwaraeon, gwasanaethau twristiaeth a chanolfannau cymunedol
- at ddibenion datblygu economaidd i ddarparu safleoedd fforddiadwy addas i fusnesau lleol.

Isod mae'r incwm a credydwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn mewn perthynas â'r prydles hyn:

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Dim hwyrach na blwyddyn	1,158	1,111
Yn hwyrach na blwyddyn ond dim hwyrach na phum mlynedd	3,775	3,559
Yn hwyrach na phum mlynedd	26,803	23,985
	31,736	28,655

Nid yw'r taliadau prydles lleiaf a dderbynnir yn cynnwys rhenti sy'n amodol ar ddigwyddiadau a gynhelir ar ôl llofnodi'r brydles.

Yn 2019/20 roedd y rhenti amodol y gallai'r Awdurdod eu derbyn yn £98,314 (£108,165 yn 2018/19).

Mae'r Awdurdod hefyd yn dal gwahanol asedau cyfalaf, yn bennaf cerbydau, peiriannau ac offer swyddfa a ariennir o dan delerau prydles gweithredol ac y cyfrifyddir ar eu cyfer fel y cyfryw, gyda'r rhenti'n cael eu codi fel gwariant ar y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

6.42 Colledion Amhariad

Gwnaethpwyd asesiad ar ddiwedd y flwyddyn sy'n dangos nad oes unrhyw achosion o amhariad i asedau'r Awdurdod.

6.43 Cyfrifyddu ar gyfer Cynlluniau Pensiynau fel Cynlluniau Cyfraniadau Diffiniedig

Mae athrawon sy'n cael eu cyflogi gan yr Awdurdod yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, sy'n cael ei weinyddu gan yr Adran Addysg. Mae'r Cynllun yn darparu budd-daliadau penodedig i athrawon ar ôl iddynt ymddeol, ac mae'r awdurdod yn cyfrannu at y costau trwy roi cyfraniadau sydd wedi'u seilio ar ganran o gyflogau pensiynadwy'r aelodau.

Cynllun Buddion Diffiniedig Aml-gyflogwr yw'r cynllun. Ni chyllidir y cynllun ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol yn sail i gyfrifo cyfradd gyfrannu'r cyflogwyr a delir gan yr awdurdodau lleol. Prisir y gronfa dybiannol bob pedair blynedd.

Yn dechnegol cynllun budd-daliadau diffiniedig yw'r Cynllun. Fodd bynnag, mae'r Cynllun heb ei ariannu ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol fel y sail i gyfrifo'r gyfradd cyfraniadau cyflogwyr y mae awdurdodau lleol yn ei thalu. Ni all yr Awdurdod ganfod ei gyfran o sefyllfa ariannol sylfaenol a pherfformiad y Cynllun mewn ffordd ddigon dibynadwy at ddibenion cyfrifyddu. At ddibenion y Datganiad o Gyfrifon hwn, felly, cyfrifyddir ar ei chyfer ar yr un sail â chynllun cyfraniadau diffiniedig.

Yn 2019/20 talodd Cyngor Sir Caerfyrddin £12.9 miliwn i'r Adran Addysg mewn perthynas â chostau pensiwn athrawon, sef 16.48% o dâl pensiynadwy athrawon a darlithwyr am, y pum mis cyntaf a 23.68% o Medi 2019. Y ffigurau am 2018/19 oedd £10.1 miliwn a 16.48%. Nid oedd unrhyw gyfraniadau heb eu talu ar ddiwedd y flwyddyn. Amcangyfrifir mai £14.9 miliwn fydd y cyfraniadau i'w talu yn y flwyddyn ariannol nesaf.

Yn ogystal, mae'r Cyngor Sir yn gyfrifol am bob taliad pensiwn sy'n ymwneud â blynyddoedd ychwanegol y mae wedi'u dyfarnu ynghyd â'r codiadau cysylltiedig. Yn 2019/20 roedd y rhain yn dod i swm o £0.380 miliwn.

Mae'r awdurdod yn gyfrifol am gostau unrhyw fudd-daliadau ychwanegol a roddir wrth ymddeol yn gynnar y tu allan i delerau'r Cynllun Athrawon. Mae'r budd-daliadau hyn wedi'u cronni'n llawn yn y rhwymedigaeth pensiynau a ddisgrifir uchod.

6.44 Cynlluniau Pensiwn Budd-daliadau Diffiniedig

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion a chyflogeion eraill, mae'r Awdurdod yn rhoi cyfraniadau tuag at gost budd-daliadau ôl-gyflogaeth. Er na fydd y budd-daliadau hyn yn daladwy nes y bydd y gweithwyr yn ymddeol, mae'r awdurdod wedi ymrwymo i wneud y taliadau. Mae'n rhaid datgelu'r rhwymedigaethau i wneud y taliadau hyn pan fydd gweithwyr yn ennill eu hawliau at y dyfodol.

Mae Cronfa Bensiwn Dyfed yn aelod o Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Gweinyddir ef gan Gyngor Sir Caerfyrddin ac mae'n gynllun budd-daliadau penodol, sy'n golygu fod yr awdurdod a'r gweithwyr yn talu cyfraniadau i gronfa. Cyfrif lefel y cyfraniadau i sicrhau cydbwysedd rhwng y rhwymedigaeth o ran pensiynau a'r asedau a fuddsoddiwyd.

Gweithredir Cronfa Bensiwn Dyfed dan fframwaith rheoleiddio'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a Phanel Cronfa Bensiwn Dyfed sy'n gyfrifol am lywodraethu'r cynllun. Pennir polisi yn unol â Rheoliadau'r Gronfa Bensiwn. Penodir rheolwyr buddsoddi'r gronfa gan y Pwyllgor ac fe'u cynghorir gan Ymgynghorydd Buddsoddi annibynnol a swyddogion Cyngor Sir Caerfyrddin.

Y risgiau pennaf i'r Awdurdod yn sgil y cynllun yw'r rhagdybiaethau o ran gweddill oes, newidiadau statudol yn y cynllun, newidiadau yn strwythur y cynllun (h.y. bod llawer o arian yn cael ei godi o'r cynllun), newid o ran chwyddiant, arenillion bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Caiff y rhain eu lliniaru i raddau gan y gofynion statudol i glustnodi i'r Gronfa Gyffredinol a'r Cyfrif Refeniw Tai y symiau sy'n ofynnol yn statudol fel y disgrifir yn y nodyn polisïau cyrifyddu.

Buddion yn ôl Disgresiwn ar ôl Ymddeol

Mae buddion yn ôl disgresiwn ar ôl ymddeol, pan ymddeolir yn gynnar, yn drefniant buddion diffiniedig nas cyllidir, a thano cydnabyddir rhwymedigaethau pan roddir dyfarniadau. Nid oes asedau wedi'u cronni gan y cynllun i dalu am y rhwymedigaethau pensiwn hyn.

Trafodyn yn ymwneud â budd-daliadau ôl-gyflogaeth

Mae cost budd-daliadau ymddeol yn cael eu cydnabod yng Nghostau'r Gwasanaethau pan fo'r gweithwyr yn ennill cyflog yn hytrach na phan fo'r gweithiwr yn eu derbyn fel pensiwn. Fodd bynnag mae'r tâl a gynhwysir yn nhreth y cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daldawy yn ystod y flwyddyn, felly mae gwir gost budd-daliadau ymddeol yn cael eu tynnu yn ôl allan o'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn y Datganiad Symudiad ar Falans Cronfa'r Cyngor.

Gwnaed y trafodion canlynol yn y Cyfrif Incwm a Gwariant a Datganiad Symudiad ar Falans Cronfa'r Cyngor yn ystod y flwyddyn:

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
Costau y Gwasanaethau:		
Cost y Gwasanaeth Cyfredol	38,539	46,741
Enillion Gwasanaeth Blaenorol	21,521	4,518
Setliadau a Chwtogiadau	(302)	1,226
Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi		
Cost y Llog Net	8,597	9,939
Cyfanswm y Budd-daliadau Ol-gyflogaeth a godwyd i'r Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	68,355	62,424
Budd-daliadau Ol-gyflogaeth eraill a godwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
Ailfesur y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net sef:		
Yr adenillion ar asedau'r cynllun	(38,694)	112,500
Yr enillion a brofwyd mewn perthynas â'r rhwymedigaethau	0	43,121
Enillion a cholledion actiwaraid yn deillio o newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	0	(42,370)
Enillion a cholledion actiwaraid yn deillio o newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	79,666	(27,935)
Cyfanswm y Budd-daliadau Ol-gyflogaeth a godwyd i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	109,327	147,740
Datganiad Newidiadau i Gronfeydd		
Gwrthdroi symiau net a godwyd i'r Warged neu Ddiffyg ar gyfer Darpariaeth Gwasanaethau ar gyfer Budd-daliadau Ôl-gyflogaeth yn unol â'r cod	(68,355)	(62,424)
Y Swm gwirioneddol a gynhwyswyd yn Balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau eleni:		
Cyfraniadau Cyflogwyr sy'n daladwy i'r Cynllun	24,394	25,915

Asedau a Rhwymedigaethau mewn perthynas â Budd-daliadau Ôl-gyflogaeth**Cyngor Sir Gâr**

Cysoni Symudiadau yng Ngwerth Teg Asedau'r Cynllun:

	2018-19	2019-20
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	1,062,305	1,121,653
Y llog ar asedau'r cynllun	27,510	26,876
Yr enillion a brofwyd mewn perthynas â'r asedau	38,694	(112,500)
Costau Gweinyddiaeth	(604)	(515)
Setliadau	(2,536)	0
Cyfraniadau'r cyflogwr	24,394	25,915
Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	7,655	8,149
Budd-daliadau a dalwyd	(35,765)	(37,689)
Balans ar 31 Mawrth	<u>1,121,653</u>	<u>1,031,889</u>

Cysoni gwerth rhwymedigaethau'r cynllun ar hyn o bryd:

	2018-19	2019-20
	£'000	£'000
Balans ar 1 Ebrill	(1,383,009)	(1,527,290)
Cost y Gwasanaeth Cyfredol	(38,539)	(46,741)
Cost llog	(35,503)	(36,300)
Cyfraniadau gan aelodau'r cynllun	(7,655)	(8,149)
Yr enillion a brofwyd mewn perthynas â'r rhwymedigaethau	0	(43,121)
Enillion a cholledion actiwaraid yn deillio o newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	0	42,370
Enillion a cholledion actiwaraid yn deillio o newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	(79,666)	27,935
Cwtogiadau	(855)	(1,226)
Setliadau	3,693	0
Budd-daliadau a dalwyd	35,765	37,689
Costau gwasanaeth blaenorol	(21,521)	(4,518)
Balans ar 31 Mawrth	<u>(1,527,290)</u>	<u>(1,559,351)</u>
Rhwymedigaethau Net y Cynllun	<u>(405,637)</u>	<u>(527,462)</u>

Mae asedau'r Gronfa Bensiwn yn cynnwys:

			<u>Dyfyynnwyd</u>	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2020
				£'000	£'000
Ecwitis	DU	le		218,722	240,637
	Cronfeydd Cyfun tramor	Na		252,372	245,280
	UD	le		120,017	115,881
	Canada	le		4,487	4,644
	Siapan	le		37,015	34,568
	Ymyl Y Mor Tawel	Na		12,338	10,628
	Marchnadoed sy'n datblygu	Na		98,705	75,741
	Ewropeaidd (heblaw DU)	le		31,406	28,067
Bondiau	Cysylltiedig â Mynegai'r DU	le		68,421	40,656
	Corfforaethol DU	Na		118,895	104,118
Eiddo	Cronfeydd Eiddo	Na		152,545	126,510
Arian	Cyfrifon Arian	le		6,730	5,159
Cyfanswm				1,121,653	1,031,889

Mae'r Coronafeirws (COVID-19) wedi effeithio ar farchnadoedd ariannol ac eiddo byd-eang. Oherwydd yr amodau hyn o ran y farchnad, mae ansicrwydd prisio materol wedi'i gynnwys mewn adroddiad prisio diwedd blwyddyn ar gyfer cronfa buddsoddi eiddo Cronfa Bensiwn Dyfed. Y geiriad penodol yn yr adroddiad yw "Ar 31 Mawrth 2020, mae RICS (Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig) wedi nodi bod ansicrwydd prisio materol o ran Cronfeydd Eiddo Tirol y DU ar hyn o bryd oherwydd amodau'r farchnad."

Cyfanswm gwerth y gronfa hon ar 31 Mawrth 2020 yw £296.4m a chyfran y Cyngor o'r gronfa hon yw £127m (43%).

Hanes y Cynllun

	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000
Gwerth presennol y rhwymedigaethau yn y Cynllun					
Pensiwn Llywodraeth Leol	(1,103,940)	(1,391,448)	(1,383,009)	(1,527,290)	(1,559,351)
Gwerth teg yr asedau yn y Cynllun					
Pensiwn Llywodraeth Leol	839,426	1,030,154	1,062,305	1,121,653	1,031,889
Gweddillion/(diffyg) yn y cynllun	(264,514)	(361,294)	(320,704)	(405,637)	(527,462)

Mae'r rhwymedigaethau'n dangos yr ymrwymadau sylfaenol sydd gan yr Awdurdod yn y tymor hir i dalu budd-daliadau ôl-gyflogaeth. Mae cyfanswm net y rhwymedigaeth, sef £527 miliwn, yn cael effaith sylweddol ar werth net yr Awdurdod fel y'i cofnodir yn y fantolen. Fodd bynnag, mae trefniadau statudol ar gyfer ariannu'r diffyg yn golygu bod sefyllfa ariannol yr

Awdurdod dal yn iach, gyda'r diffyg yn y cynllun llywodraeth leol yn cael ei wrthbwysu gan gyfraniadau mwy dros weddill bywyd gwaith y cyflogeion (h.y. cyn bod yn rhaid talu'r taliadau) yn ôl asesiad gan actiwari'r cynllun.

£26.2 miliwn yw cyfanswm y cyfraniadau disgwylidig gan yr Awdurdod i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol yn ystod y flwyddyn hyd at 31 Mawrth 2021.

Y sail ar gyfer amcangyfrif asedau a rhwymedigaethau

Mae'r rhwymedigaethau wedi cael eu hasesu ar sail actiwaraidig gan ddefnyddio'r dull credydu unedau rhagamcanol, amcangyfrif o'r pensiynau y bydd yn rhaid eu talu yn y blynnyddoedd i ddod gan ddibynnu ar dybiaethau ynglŷn â chyfraddau marwolaethau, lefelau cyflogau, enillion ar fuddsoddiadau, chwyddiant yn y dyfodol ac ati. Mae asedau a rhwymedigaethau Cronfa'r Cyngor Sir yn y Fantolen a chostau gwasanaeth y presennol a'r gorffennol a geir yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wedi cael eu hasesu gan Mercer Ltd, cwmni annibynnol o actiwariad, gyda'r amcangyfrifon ar gyfer y Gronfa'n cael eu seilio ar y prisiad llawn diweddaraf o'r cynllun ar 31 Mawrth 2019.

Dangosir y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd yn y cyfrifiadau isod:

	2018-19 %	2019-20 %
Rhagdybiaethau Ariannol:		
Cyfradd chwyddiant CPI	2.2	2.1
Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau	3.70	3.60
Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau	2.3	2.2
Y gyfradd ar gyfer rhwymedigaethau cynlluniau disgownt	2.4	2.4

	2018-19 %	2019-20 %
Rhagdybiaethau o ran hyd oes:		
Gweddill oes ar gyfartaledd yn 65 oed ar gyfer pensiynwyr presennol:		
Dynion	23.0	23.0
Menywod	25.7	24.9
Gweddill oes ar gyfartaledd yn 65 oed ar gyfer pensiynwyr y dyfodol:		
Dynion	25.2	24.5
Menywod	28.1	27.1

Mae'r amcangyfrif o'r ymrwymadau buddion diffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwaraidig a amlinellir yn y tabl uchod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod wedi'u pennu ar sail y newidiadau sy'n rhesymol bosibl o ran y rhagdybiaethau a ddigwydd ar ddiwedd cyfnod yr adroddiad ac maent yn tybio, yn achos pob newid, fod y rhagdybiaeth a ddadansoddiwyd yn newid tra bo pob rhagdybiaeth arall yn aros yr un fath. Mae'r rhagdybiaethau o ran gweddill oes, er enghraifft, yn tybio bod disgwyliad oes yn codi neu'n disgyn i ddynion a menywod. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a gall newid yn rhai o'r rhagdybiaethau fod yn gysylltiedig â'i gilydd. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiadau sensitifrwydd wedi dilyn polisïau cyfrifyddu'r cynllun, h.y. ar sail actiwaraidig gan ddefnyddio'r dull credydu unedau rhagamcanol. Nid oedd dulliau a mathau y

rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth lunio'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod yn wahanol i'r rhai a ddefnyddiwyd yn y cyfnod blaenorol.

	Yr Effaith ar Ymrwymiad Buddion	
	Codiad yn Rhagdybiaeth £'000	Gostyngiad yn Rhagdybiaeth £'000
Gweddill oes (1 flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	41,897	(41,897)
Cyfradd chwyddiant (0.1% y flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	28,147	(28,147)
Cyfradd y cynnydd mewn cyflogau (0.1% y flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	4,631	(4,631)
Cyfradd y cynnydd mewn pensiynau (0.1% y flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	28,147	(28,147)
Y gyfradd ar gyfer disgowntio rhwymedigaethau'r cynllun. 1% y flwyddyn o gynnydd neu ostyngiad)	(27,648)	27,648

Mae'r rhwymedigaeth pensiwn net a nodir yn y cyfrifon yn cynnwys rhwymedigaeth bosibl sy'n gysylltiedig â dyfarniad McCloud. Ym mis Gorffennaf 2020, cyhoeddodd Llywodraeth y DU gynigion ar gyfer ymgynghori ynghylch rhwymedi i fynd i'r afael â mater McCloud. Mae actiwari'r gronfa pensiwn wedi seilio'r amcangyfrif ar brif ddarpariaethau'r rhwymedi, ond erys rhywfaint o ansicrwydd ynghylch y canlyniad terfynol.

6.45 **Rhwymedigaethau Amodol**

Mae'r Awdurdod yn gweithredu fel asiant casglu ar ran Dŵr Cymru mewn perthynas â thaliadau dŵr a charthffosiaeth tenantiaid y Cyfrif Refeniw Tai. Yn gyfnewid am y gwasanaeth hwn mae'r Awdurdod wedi bod yn derbyn comisiwn sydd wedi'i drin fel ffrwd incwm i'r Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r trefniant hwn wedi cael ei gwestiynu yn sgil dyfarniad Llys yn ystod 2015/16 (Kim Jones yn erbyn Bwrdeistref Southwark yn Llundain) a ddywedodd fod Awdurdodau Lleol sy'n casglu trethi dŵr drwy gyfrwng y Cyfrif Refeniw Tai yn gwneud hynny fel cyflenwr dŵr ac nid fel asiant i'r cyflenwr dŵr. Yn draddodiadol ystyrid hyn yn drefniant asiantaeth, ond roedd dyfarniad y Llys yn dynodi bod yr Awdurdod perthnasol wedi bod yn gweithredu fel cyflenwr dŵr, sydd â goblygiadau ariannol sylweddol i'r rheiny sy'n cael eu heffeithio o ran ffi'r asiantaeth a lle bo camau gweithredu wedi cael eu cymryd yn erbyn dyledion rhent y gellid ystyried eu bod yn cynnwys trethi dŵr. Cyngor cyfreithiol yr Awdurdod yw y byddid yn dod i'r casgliad bod ein cytundeb yn gytundeb asiantaeth *bona fide* pe byddai'n cael ei herio ac fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2020 nid ydym wedi derbyn unrhyw ohebiaeth yn ymwneud â hawliadau posibl. Fodd bynnag, er mwyn cadarnhau hyd yn oed ymhellach fod yr Awdurdod yn casglu'r arian hwn fel asiantiaid ar gyfer Dŵr Cymru ac osgoi'r posibilrwydd o heriau cyfreithiol yn y dyfodol, mae'r Cyngor yn dechrau ar contract newydd ar hyn o bryd gyda'r cyflenwr dŵr a fydd yn sicrhau ei fod yn gweithredu fel asiant.

Er bod yr Awdurdod yn prynu ystod o yswiriannau, mae'n parhau i fod yn gyfrifol am ran o'r risg yn sgîl y ffaith ei fod yn derbyn "Gordaliadau Polisi" ac yn pennu "Terfynau Indemnïad". Gosodir "Terfyn ar Golledion" ar Bolisiau Atebolrwydd ac Eiddo sef yr uchafswm agrededig y gallai'r Awdurdod fod yn gyfrifol amdano a bwrw nad eir y tu hwnt i'r Terfynau Indemnïad. Mae terfyn yr indemnïad yn cael ei bennu gan yr yswiriwr a dyna'r uchafswm posibl y bydd yn ei gwmpasu o dan y contract.

Mae nifer o hawliadau yswiriant wedi cael eu cofrestru ond heb eu cwblhau eto. Ble mae'n debygol y bydd costau yn dod i ran yr Awdurdod, cydnabuwyd y gwariant yn y Datganiad Cynhwysfawr o Incwm a Gwariant ac fel symudiad yn y Ddarpariaeth Yswiriant (gweler nodyn

6.20). Mae'n bosibl yr aiff yr Awdurdod i gostau yn ymwneud â hawliadau cofrestredig eraill neu hawliadau nad ydynt eto wedi cael eu cyflwyno. Neilltuwyd arian mewn Cronfa Yswiriant Wrth Gefn (gweler nodyn 6.22) at y diben hwn.

Yn ystod y flwyddyn, cyflwynwyd nifer fach o hawliadau i'r Tribiwnlys Cyflogaeth yn erbyn yr awdurdod. Nid yw'n bosibl amcangyfrif yn ddibynadwy y tebygolrwydd neu'r gwerth i'r awdurdod os bydd y Tribiwnlys yn dyfarnu o blaid yr hawlwyd. Felly, nid oes unrhyw ddarpariaeth wedi'i gwneud yn y datganiadau ariannol hyn.

6.46 Offerynnau Ariannol

Nodiadau Datgelu ynghylch Rhwymedigaethau Ariannol, Asedau Ariannol a Risgiau

Balansau Offerynnau Ariannol

Mae'r benthyciadau a'r buddsoddiadau a ddatgelir yn y Fantolen yn cynnwys y categorïau canlynol o offerynnau ariannol:

	Tymor Hir		Cyfredol	
	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2020 £'000	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Rhwymedigaethau Ariannol (prifswm)	407,529	409,735	5,292	22,794
Llog Cronedig	0	0	3,153	2,897
Addasiadau Eraill o ran Cyfrifyddu	114	114	0	0
Rhwymedigaethau Ariannol yn ôl cost amorteiddiedig	407,643	409,849	8,445	25,691
Cyfanswm y benthyciadau				
Benthyciadau a symiau i'w derbyn (prifswm)	554	528	27,016	12,005
Llog Cronedig	146	145	188	88
Buddsoddiadau yn ôl cost amorteiddiedig	700	673	27,204	12,093
Ecwiti ar werth teg drwy incwm cynhwysfawr arall				
Buddsoddiad mewn ecwiti annyfynedig am y gost	1,229	1,175	0	0
Cyfanswm y buddsoddiadau	1,929	1,848	27,204	12,093

Enillion/Colledion yn sgil Offerynnau Ariannol

Mae'r enillion a'r colledion a nodir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ac yn Natganiad Cyfanswm yr Enillion a Cholledion mewn perthynas ag offerynnau ariannol fel a ganlyn:

	Rhwymedigaethau Ariannol		Asedau Ariannol		Cyfanswm	
	Rhwymedigaethau a fesurir yn ôl y gost amorteiddiedig		Benthyciadau a Symiau sydd i'w Derbyn			
	2018-19 £'000	2019-20 £'000	2018-19 £'000	2019-20 £'000	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Cost y llog	(17,443)	(17,625)	0	0	(17,443)	(17,625)
Colledion yn sgil Amharu	0	0	0	0	0	0
Y llog sy'n daladwy a thaliadau tebyg	(17,443)	(17,625)	0	0	(17,443)	(17,625)
Incwm Llog	0	0	465	679	465	679
Incwm buddsoddi a llog	0	0	465	679	465	679
Enillion/(colled) net am y flwyddyn	(17,443)	(17,625)	465	679	(16,978)	(16,946)

Benthyciadau Gweithwyr i Brynu Car

Mae'r awdurdod yn rhoi benthyciadau ar gyfer prynu ceir i weithwyr yn yr awdurdod sydd â swyddi lle mae angen iddynt yrru'n rheolaidd ar fusnes yr awdurdod. Codir llog o 1% uwchlaw'r gyfradd sylfaenol ar y benthyciadau.

Benthyciadau Gweithwyr i Brynu Car	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Balans Agoriadol	71	68
Benthyciadau Newydd	39	31
Benthyciadau a ad-dalwyd	(42)	(42)
Balans Cau	68	57

Cario Gwerth Teg yr Asedau a'r Atebolrwydd yn ôl y Costau Amorteiddio

Mae atebolrwydd ariannol ac asedau ariannol megis benthyciadau a symiau i'w derbyn yn cael eu cario ar y fantolen yn ôl y gost amorteiddio. Gellir asesu eu gwerth teg drwy gyfrifo gwerth presennol y llif arian sy'n digwydd dros weddill bywyd yr offerynnau gan ddefnyddio'r tybiaethau canlynol:

- O ran benthyciadau gan y Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC) a benthyciadau eraill sy'n daladwy, defnyddiwyd cyfraddau ad-daliadau cynnar y BBGC i roi'r gwerth teg yn unol â gweithdrefnau'r BBGC ar gyfer adbrynu dyledion;

- O ran benthyciadau i'w derbyn defnyddiwyd cyfraddau meincnod cyffredin y farchnad i roi'r gwerth teg;
- Pan fo offeryn i'w dalu ymhen llai na 12 mis neu mae'n ddyled fasnachol neu'n swm arall i'w dderbyn bernir mai'r gwerth teg fydd y prifswm sydd heb ei dalu neu'r swm ar y bil;
- Cymerir mai'r swm ar yr anfoneb neu'r bil fydd gwerth teg y dyledion a symiau eraill i'w derbyn.

Mae'r gwerthoedd teg a gyfrifwyd fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2019		31 Mawrth 2020	
	Swm a gariwyd	Gwerth Teg	Swm a gariwyd	Gwerth Teg
Dyled BBGC	408,511	631,675	428,253	739,310
Dyled heb fod i BBGC	7,578	14,708	7,287	10,992
Cyfanswm yr atebolrwydd ariannol	416,089	646,383	435,540	750,302

Mae'r gwerth teg yn uwch na'r swm a gariwyd gan fod portffolio benthyciadau yr Awdurdod yn cynnwys nifer o fenthyciadau cyfradd sefydlog lle mae cyfradd y llog sy'n daladwy yn uwch na'r cyfraddau sydd ar gael ar y farchnad ar fenthyciadau cyffelyb ar ddyddiad y fantolen.

	31 Mawrth 2019		31 Mawrth 2020	
	Swm a gariwyd	Gwerth Teg	Swm a gariwyd	Gwerth Teg
Benthyciadau'r farchnad arian < 1 flwyddyn	27,204	27,204	12,093	12,093
Benthyciadau'r farchnad arian > 1 flwyddyn	700	700	673	673
Cyfanswm y buddsoddiadau	27,904	27,904	12,766	12,766
Dyledion Masnachol	14,130	14,130	19,369	19,369
Cyfanswm y Benthyciadau a symiau i'w derbyn	42,034	42,034	32,135	32,135

Pennwyd gwerth teg yr atebolrwydd ariannol drwy gyfeirio at reolau adbrynt BBGC a chyfraddau adbrynt cyffredin BBGC ar y dyddiad y lluniwyd pob mantolen ac maent yn cynnwys y llog cronedig. Defnyddiwyd yr un gweithdrefnau a'r cyfraddau llog i bennu gwerth teg dyledion nad oeddent yn rhai BBGC ac mae hyn yn rhoi amcangyfrif cadarn o werth teg yr offerynnau hynny.

Cafodd gwerth teg y benthyciadau a'r symiau i'w derbyn eu pennu drwy gyfeirio at arferion tebyg, fel uchod, sy'n rhoi amcangyfrif da o werth teg offeryn ariannol ac mae'n cynnwys y llog cronedig. Defnyddiwyd cyfraddau buddsoddi mynegiannol ar y dyddiad y lluniwyd pob mantolen i roi'r cyfraddau cyfatebol cyffredin ar y farchnad. Dylai'r cyfraddau gael eu pennu gan faint y gwerthiant a'r cymar, ond nid yw'n ymarferol i ddefnyddio'r ffigurau hynny ac nid yw'r gwahaniaeth yn debygol o fod o bwys.

Mae gwerth teg benthyciadau'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC) o £739.310 miliwn yn mesur effaith economaidd y telerau a gytunwyd â'r BBGC o'u cymharu ag amcangyfrifon o'r telerau a fyddai'n cael eu cynnig ar gyfer trafodion yn y farchnad ar ddyddiad y Fantolen. Mae'r gwahaniaeth rhwng y swm a gariwyd a'r gwerth teg yn mesur y llog ychwanegol y bydd yr awdurdod yn ei dalu dros gyfnodau'r benthyciadau sy'n weddill o dan y cytundebau â'r BBGC, o'i gymharu â'r hyn y byddai'n ei dalu pe bai'r benthyciadau ar gyfraddau cyffredin y farchnad, cyfraddau llog adbryniant BBGC.

Fodd bynnag, mae gan yr awdurdod allu parhaus i fenthycia ar gyfraddau gostyngol gan y BBGC yn hytrach na'r marchnadoedd. Ffordd arall o fesur y llog ychwanegol y bydd yr awdurdod yn ei dalu o ganlyniad i'w ymrwymadau gyda'r BBGC o ran benthyciadau cyfradd sefydlog yw cymharu telerau'r benthyciadau hyn â'r cyfraddau benthycia newydd sydd ar gael gan y BBGC, cyfraddau Sicrwydd y BBGC. Os byddai gwerth yn cael ei gyfrifo ar y sail hon, byddai'r swm a gariwyd o £428.254 miliwn yn werth £533.602 miliwn.

Mae prisio offerynnau ariannol wedi cael eu dosbarthu'n dair lefel yn unol â safon a dibynadwyedd y wybodaeth a ddefnyddir i benderfynu ar werthoedd teg.

- Mewnbynnau Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd nas addaswyd mewn marchnadoedd actif ar gyfer asedau neu rwymedigaethau sydd union yr un peth, y gall yr awdurdod eu cyrchu ar y dyddiad mesur
- Mewnbynnau Lefel 2 – mewnbynnau ac eithrio prisiau a ddyfynnwyd sydd wedi'u cynnwys yn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Mewnbynnau Lefel 3 – mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased neu'r rhwymedigaeth

Gwerth Teg Asedau Ariannol

Mae rhai o asedau'r awdurdod yn cael eu mesur ar sail gylchol ac fe'u disgrifir yn y tabl canlynol, gan gynnwys y technegau prisio a ddefnyddir yw mesur.

Asedau Ariannol wedi'i mesur ar werth teg

	Lefel mewnbyn yn hierarchaeth gwerth teg	Techneg brisio a ddefnyddir i fesur gwerth teg	31 Mawrth 2019	31 Mawrth 2020
Mesuriadau gwerth teg cylchol				
Gwerth teg trwy Gwarged a Diffyg			0	0

Gwerth Teg trwy Incwm Cynhwysfawr Arall

Cyfranddaliadau ecwiti yn CWM				
Environmental Cyf	Lefel 3	Ar gost	329	329
Cyfranddaliadau ecwiti yn Egni Sir				
Gar Cyfyngedig	Lefel 3	Ar gost	900	846
Cyfanswm			1,229	1,175

Hierarchaeth gwerth teg ar gyfer asedau ariannol a rhwymedigaethau ariannol nad ydynt yn cael eu mesur ar werth teg.

	31 Mawrth 2019		31 Mawrth 2020	
	Mewnbynnau gweladwy sylweddol eraill (Lefel 2) Cyfanswm		Mewnbynnau gweladwy sylweddol eraill (Lefel 2) Cyfanswm	
Mesuriadau gwerth teg cylchol gan ddefnyddio:	£'000	£'000	£'000	£'000
Rhwymedigaethau ariannol				
Rhwymedigaethau ariannol a ddelir yn ôl cost				
BBGC	631,675	631,675	739,310	739,310
nid y BBGC	14,708	14,708	10,992	10,992
Cyfanswm	646,383	646,383	750,302	750,302
Asedau Ariannol				
Benthyciadau a Symiau i'w derbyn	27,904	27,904	12,766	12,766
Cyfanswm	27,904	27,904	12,766	12,766

Datgelu natur a Maint y Risg yn codi o Offerynnau Ariannol

Risgiau Allweddol

Mae gweithgareddau'r Awdurdod yn golygu ei fod yn agored i nifer o risgiau ariannol. Y risgiau allweddol yw:

- Risg credyd – y posibilrwydd y bydd partïon eraill yn methu â thalu symiau sy'n ddyledus i'r Awdurdod;
- Risg hylifedd – y posibilrwydd na fydd gan yr Awdurdod arian ar gael i fodloni ei ymrwymadau i wneud taliadau;
- Risg ail gyllido – y posibilrwydd y bydd yn rhaid i'r Awdurdod adnewyddu offeryn ariannol wedi iddo aeddfedu a hynny ar gyfraddau llog neu delerau anafanteisiol.
- Risg y farchnad – y posibilrwydd y bydd yr Awdurdod yn gwneud colled ariannol o ganlyniad i newidiadau mewn mesurau megis symudiadau mewn cyfraddau llog.

Gweithdrefnau Cyffredinol ar gyfer Rheoli Risg

Mae gweithdrefnau cyffredinol yr Awdurdod ar gyfer rheoli risg yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy y marchnadoedd ariannol, a phennu cyfyngiadau i leihau'r risgiau hyn. Pennir y gweithdrefnau ar gyfer rheoli risg gan fframwaith cyfreithiol sydd wedi'i nodi yn *Neddf Llywodraeth Leol 2003* a'r rheoliadau cysylltiedig. Mae'r rhain yn ei gwneud yn ofynnol bod yr Awdurdod yn cydymffurfio â Chôd Darbodus CIPFA, Côt Ymarfer CIPFA ar Reoli Trysorlys y Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Canllawiau Buddsoddi a gyhoeddwyd drwy'r Ddeddf. Yn gyffredinol mae'r gweithdrefnau hyn yn ei gwneud yn ofynnol bod yr Awdurdod yn rheoli risg fel a ganlyn:

- drwy fabwysiadu'n ffurfiol ofynion y fersiynau Diwygiedig o Gôd Darbodaeth CIPFA a Chôt Ymarfer CIPFA ynghylch Rheoli'r Trysorlys.
- Mabwysiadu'n ffurfiol Datganiad Polisi y trysorlys a cymalau Reoli Trysorlys;

- Cymeradwyo'n flynyddol ymlaen llaw ddangosyddion darbodus ar gyfer y tair blynedd ddilynol yn cyfyngu ar:
 - Benthyciadau cyffredinol yr Awdurdod;
 - Terfynau uchaf ac isaf o ran cyfraddau llog sefydlog ac amrywiol y bydd yn agored iddynt
 - Terfynau uchaf ac isaf o ran trefniadau ad-dalu ei gymysgedd o fenthyciadau y bydd yn agored iddynt;
 - Uchafswm y buddsoddiadau blynyddol sy'n cymryd mwy na blwyddyn i aeddfedu.
- Cymeradwyo strategaeth fuddsoddi ar gyfer y flwyddyn i ddod, gan nodi'r meini prawf ar gyfer buddsoddi a dewis cymheiriaid buddsoddi yn unol â Chanllawiau'r Llywodraeth;

Mae'n ofynnol rhoi gwybod am y rhain ac iddynt gael eu cymeradwyo pan/cyn cyllideb flynyddol yr Awdurdod i bennu Treth y Cyngor neu cyn dechrau'r flwyddyn y maent yn berthnasol iddynt. Cynhwysir manylion y materion hyn yn yr adroddiad blynyddol ar y polisïau a'r strategaeth ar gyfer rheoli'r trysorlys sy'n amlinellu'r ymagwedd fanwl at reoli risg mewn perthynas â buddsoddiad yr Awdurdod mewn offerynnau ariannol. Cyflwynir adroddiad blynyddol ar yr union berfformiad hefyd. Gweithredir y polisïau hyn gan yr Adran Buddsoddiadau Pensiwn a'r Trysorlys.

Cafodd y strategaeth flynyddol ynghylch rheoli'r trysorlys, sy'n cynnwys y dangosyddion darbodaeth, ei chymeradwyo gan y Cyngor ar 20 Chwefror 2019 ac mae ar gael ar wefan y Cyngor. Arhosodd yr Awdurdod o fewn y Terfyn Awdurdodedig a'r Ffin Weithredol yn ystod y flwyddyn.

Mae'r Awdurdod yn cynnal egwyddorion ysgrifenedig ar gyfer rheoli risg yn gyffredinol, ynghyd â pholisïau ysgrifenedig ar gyfer meysydd penodol megis risg cyfraddau llog, risg credyd, a buddsoddi arian dros ben drwy Arferion Rheoli y Trysorlys. Mae'r Arferion hyn yn ofynnol gan y Côt Ymarfer a chânt eu hadolygu'n rheolaidd.

Risg Credyd

Buddsoddiadau

Perir risg credyd gan arian yn cael ei adnau mewn banc a sefydliadau ariannol a'r peryglon credyd y mae cwsmeriaid yr Awdurdod yn agored iddynt. Lleiheir y risg cymaint ag y bo modd drwy'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol (sy'n rhan o Adroddiad yr Awdurdod ynghylch y Polisi a'r Strategaeth sy'n ymwneud â Rheoli'r Trysorlys), sy'n mynnu na roddir arian ar adnau yng ngofal sefydliadau ariannol oni bai eu bod yn bodloni meini prawf penodedig ynghylch isafswm credyd, yn unol â'r Gwasanaethau Mesur Statws Credyd sy'n cael eu cynnig gan Fitch, Moody's a Standard & Poor's. Mae'r Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol hefyd yn pennu'r uchafswm a'r cyfnod hwyaf y gellir buddsoddi mewn sefydliad ariannol o bob categori. Nid yw arian yn cael ei adnau mewn banciau a sefydliadau ariannol os nad ydynt yn bodloni isafswm gofynion y meini prawf ar gyfer buddsoddi a amlinellir uchod.

Mae'r Strategaeth Rheoli'r Trysorlys flynyddol yn nodi'r rhestr a'r terfynau. Mae cwsmeriaid ar gyfer nwyddau a gwasanaethau'n cael eu hasesu, gan gymryd i ystyriaeth eu sefyllfa ariannol, profiad blaenorol a ffactorau eraill, a chaiff terfynau credyd unigol eu gosod yn unol â graddfeydd mewnol yn unol â pharamedrau a osodir gan y cyngor.

Ni ellir asesu'n gyffredinol y graddau mwyaf y mae credyd yn risg i'r Awdurdod mewn perthynas â'i fuddsoddiadau mewn banciau a chymdeithasau adeiladu, sef £20,000, oherwydd bydd y risg y bydd unrhyw sefydliad yn methu â thalu taliadau llog neu ad-dalu'r

prifswm yn benodol i bob sefydliad unigol. Mae profiad diweddar wedi dangos mai anaml y mae endidau o'r fath yn methu â chyflawni eu hymrwymiaadau.

Mae'r dadansoddiad canlynol yn rhoi crynodeb o'r graddau mwyaf y mae credyd yn risg i'r Cyngor ar asedau ariannol eraill, wedi'i seilio ar brofiad o ddiffygdlu, wedi'i addasu i adlewyrchu'r amgylchiadau cyfredol yn y farchnad.

	Swm 31 Mawrth 2020 £'000	Profiad Hanesyddol ar o ddiffygdlu %	Amcangyfrif o uchafswm y diffygdlu y bydd yn agored iddo £'000
<u>Adneuon gyda banciau a sefydliadau ariannol</u>			
Cymheiriaid safon AAA	12,000	0.04	4.8
Cymheiriaid safon AA	20,785	0.02	4.2
Cymheiriaid safon A	22,000	0.05	11.0
Cymheiriaid safon BBB	0	0.15	0.0
Dyledion Masnachol	19,369	3.50	677.9
	74,154		697.9

Ni chafwyd unrhyw achosion o dorri meini prawf y Cyngor ar gyfer partion i gontractau yn ystod y cyfnod adrodd ac nid yw'r Cyngor yn disgwyl unrhyw golledion eraill oherwydd diffyg perfformiad gan unrhyw un o'i bartion i gontractau mewn perthynas ag adneuon a bondiau.

Dyledion Masnachol

Mae ffigur y dyledwyr masnach, sef y £19.369 miliwn a nodir uchod, yn cynnwys £10.607 miliwn sy'n hwyr yn cael ei dalu. Gellir dadansoddi'r symiau y mae'r dyddiad ar gyfer eu talu wedi pasio yn ôl oed fel a ganlyn:

	31 Mawrth 2019 £'000	31 Mawrth 2020 £'000
Llai na tri mis	1,734	2,500
Rhwng tri a chwe mis	874	943
Rhwng chwe mis a blwyddyn	1,060	1,158
Mwy na blwyddyn	5,597	6,006
	9,265	10,607

Mae'r Cyngor yn cyflwyno tâl cyfreithiol ar eiddo lle, er enghraifft, mae'r cleientiaid angen cymorth gan y gwasanaethau cymdeithasol ond nad ydynt yn gallu fforddio talu'n syth. £1.08 miliwn oedd cyfanswm y warant gyfochrog ar 31 Mawrth 2020.

Risg Hylifedd

Mae gan yr Awdurdod fynediad parod at fenthyciadau gan y Marchnadoedd Arian i fodloni unrhyw anghenion beunyddiol o ran llif arian, ac er mai darparu mynediad at gronfeydd tymor hwy wna'r BBGC mae hefyd yn gweithredu fel benthyciwr cyfle olaf i gynghorau (er na fydd yn darparu arian i gyngor sy'n gweithredu'n anghyfreithiol). Mae Deddf Cyllid Llywodraeth

Leol 1992 yn ei gwneud yn ofynnol hefyd bod yr Awdurdod yn darparu cyllideb gytbwys sy'n sicrhau bod digon o arian yn cael ei godi i dalu am y gwariant blyneddol. Felly nid oes unrhyw risg o bwys na fydd yn gallu codi arian i fodloni ei ymrwymadau o dan offerynnau ariannol. Mae'r Awdurdod yn rheoli ei sefyllfa o ran hylifedd drwy'r gweithdrefnau rheoli risg a nodir uchod (pennu a chymeradwyo dangosyddion darbodus a chymeradwyo polisïau a strategaeth rheoli'r trysorlys) yn ogystal â thrwy system gynhwysfawr i reoli llif arian, yn unol â'r Côd Ymarfer. Nod hyn yw sicrhau y bydd arian ar gael pan fydd ei angen.

Ail gyllido a Risg Aeddfedrwydd

Mae'r Awdurdod yn cynnal portffolio sylweddol o ddyledion a buddsoddiadau. Er mai'r gweithdrefnau ar gyfer risgiau ail gyllido a ddefnyddir mewn perthynas â'r gweithdrefnau llif arian a nodir uchod, mae'r risg yn y tymor hwy i'r Awdurdod yn ymwneud â rheoli'r buddsoddiad mewn offerynnau ariannol newydd pan fydd y rhai presennol yn aeddfedu. Mae'r risg hwn yn berthnasol pan fo atebolrwydd ariannol tymor hir ac asedau ariannol tymor hir yn aeddfedu.

Cyfyngiadau'r dangosydd darbodus a gymeradwywyd ar gyfer trefniadau ad-dalu benthychiadau a'r cyfyngiadau a osodir ar fuddsoddiadau sy'n hwy na blwyddyn yw'r paramedrau allweddol a ddefnyddir i ymdrin â'r risg hwn. Mae polisïau a'r strategaeth a gymeradwywyd gan yr Awdurdod ar gyfer rheoli'r trysorlys yn ymdrin â'r prif risgiau ac mae tîm y trysorlys yn ymdrin â'r risgiau gweithredol o fewn y paramedrau a gymeradwywyd. Mae hyn yn cynnwys:

- monitro proffil aeddfedrwydd atebolrwydd ariannol a newid y proffil naill ai drwy fenthychiadau newydd neu aildrefnu'r ddyled bresennol; a
- mae monitro proffil aeddfedrwydd y buddsoddiadau i sicrhau bod digon o hylifedd ar gael i fodloni anghenion beunyddiol yr Awdurdod o ran llif arian, a thaenu buddsoddiadau tymor hir yn sefydlogi taliadau aeddfedrwydd ac elw ar gyfer anghenion llif arian dros dymor hir.

Isod, ceir dadansoddiad ynghylch aeddfedrwydd y rhwymedigaethau ariannol, ynghyd ag uchafswm ac isafswm yr hyn a allai fod yn daladwy gan yr Awdurdod.

	2018-19			2019-20		
	Uchafswm Cymeradwy	Isafswm Cymeradwy	31 Mawrth 2019 £'000	Uchafswm Cymeradwy	Isafswm Cymeradwy	31 Mawrth 2020 £'000
	%	%		%	%	
Llai na blwyddyn	15	0	8,444	15	0	25,691
1-2 flynedd	25	0	12,794	15	0	15,771
2-5 mlynedd	50	0	25,930	50	0	29,161
5-10 mlynedd	50	0	40,793	50	0	39,929
Mwy na 10 mlynedd	100	25	328,127	100	25	324,988
			416,088			435,540

Mae dadansoddiad o aeddfedrwydd atebolrwydd ariannol fel a ganlyn:

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Llai na blwyddyn	27,204	12,093
Mwy na blwyddyn	700	673
	27,904	12,766

Mae'r holl ddyledion a symiau eraill i'w talu i fod i gael eu talu mewn llai na blwyddyn ac nid yw'r £19.369 miliwn o ddyledion masnachol wedi'u cynnwys yn y tabl uchod.

Risg y Farchnad

Risg Cyfradd Llog – Mae'r Awdurdod yn agored i symudiadau yn y cyfraddau llog ar ei fenthyciadau a'i buddsoddiadau. Mae symudiadau mewn cyfraddau llog yn cael effaith gymhleth ar yr Awdurdod, yn dibynnu ar sut y mae cyfraddau llog sefydlog a chyfraddau amrywiol yn symud ar draws gyfnodau gwahanol yr offerynnau ariannol. Er enghraifft byddai codiad yn y cyfraddau llog sefydlog a'r cyfraddau amrywiol yn cael yr effeithiau canlynol:

- benthyciadau cyfradd amrywiol – bydd cost y llog a godir ar y Cyfrif Incwm a Gwariant yn codi;
- benthyciadau cyfradd sefydlog – bydd gwerth teg yr atebolrwydd benthyc yn disgyn (dim effaith ar balansau refeniw);
- buddsoddiadau cyfradd amrywiol – bydd incwm y llog a gredydir i'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn codi; a
- buddsoddiadau cyfraddau sefydlog – bydd gwerth teg yr asedau yn disgyn (dim effaith ar balansau refeniw).

Nid yw benthyciadau yn cael eu cario ar y fantolen yn ôl eu gwerth teg, felly ni fyddai enillion a cholledion nominal ar fenthyciadau cyfradd sefydlog yn effeithio ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Fodd bynnag bydd newidiadau yn y llog a delir ac a dderbynnir ar fenthyciadau a buddsoddiadau cyfradd amrywiol yn cael eu cynnwys yn y Cyfrif Incwm a Gwariant ac yn effeithio ar Falans y Gronfa Gyffredinol, yn amodol ar ddylanwadau grantiau'r Llywodraeth. Bydd symudiadau yng ngwerth teg buddsoddiadau cyfradd sefydlog yn cael eu hadlewyrchu yn Datganiad am y symudiadau yng Nghronfeydd, os na fydd y buddsoddiadau wedi cael eu dynodi yn rhai Gwerth Teg drwy'r Cyfrif Incwm a Gwariant.

Mae gan yr Awdurdod nifer o strategaethau ar gyfer rheoli risg cyfraddau llog. Mae Strategaeth Flynyddol Rheoli'r Trysorlys a'r Rhaglen Cyfalaf 5 mlynedd yn dwyn ynghyd ddangosyddion darbodus y Cyngor a gweithrediadau disgwylidig y trysorlys, gan gynnwys disgwyliad y bydd y cyfraddau llog yn symud. O'r Strategaeth hon pennir dangosydd darbodus i ddarparu'r terfynau uchaf ac isaf o ran cyfraddau llog sefydlog ac amrywiol y bydd yr Awdurdod yn agored iddynt.

Mae'r risg o wneud colled ar gyfraddau llog yn cael ei liniaru'n rhannol gan grant y Llywodraeth sy'n daladwy ar gyfer cyllido costau.

Pe byddai pob cyfradd llog wedi bod 1% yn uwch (a bod yr holl amrywiadau eraill yn gyson) byddai'r effaith ariannol fel a ganlyn:

£'000

Cynnydd yn y llog i'w dalu ar fenthyciadau cyfradd amrywiol	0
Cynnydd yn y llog i'w dderbyn ar fuddsoddiadau cyfradd amrywiol	(402)
Cynnydd yn y grant derbyniadwy gan Lywodraethau i ariannu costau	159
Effaith ar y Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau	(243)
Cyfran o'r holl effaith a ddebyddwyd i'r Cyfrif Refeniw Tai*	236
Gostyngiad yng ngwerth teg asedau buddsoddi cyfradd sefydlog	0
Effaith ar Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	(7)
Gostyngiad yng ngwerth teg rhwymedigaethau benthyciadau cyfradd sefydlog (dim effaith ar y Warged neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau nac Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall)	121,736

Oddeutu'r un effaith â'r uchod a gâi gostyngiad o 1% yn y cyfraddau llog ond y byddai'r symudiadau i'r gwrthwyneb. Seilir y tybiaethau hyn ar yr un fethodoleg ag a ddefnyddir yn y Nodyn – Cario Gwerth Teg yr Asedau a'r Atebolrwydd yn ôl y Costau Amorteiddio

Risg Prisïau – Nid yw'r Awdurdod, ac eithrio'r Gronfa Bensiwn, yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti. Nid yw felly'n agored i golledion yn codi oherwydd symudiadau mewn prisïau.

Risg Cyfnewidfa Dramor – Nid oes gan yr Awdurdod unrhyw asedau nac atebolrwydd ariannol mewn arian tramor. Nid yw felly yn agored i golledion yn codi o oherwydd symudiadau yn y cyfraddau cyfnewid.

6.47 **Safonau Cyfrifyddu sydd wedi'u cyhoeddi ond heb eu mabwysiadu hyd yn hyn.**

Os oes Safon newydd wedi'i chyhoeddi ond heb gael ei mabwysiadu gan y Côt hyd yn hyn, mae'n ofynnol i'r Awdurdod ddatgelu gwybodaeth am effaith y newid o ran cyfrifyddu.

- IFRS 16 – prydlesï – Cyhoeddir safon newydd ynghylch prydlesï ar 1 Ionawr 2018, a fydd yn effeithio ar ddosbarthu prydlesï gweithredol a phrydlesï cyllidol ar gyfer prydleswyr, ac yn arwain at gynnydd sylweddol posibl yn nifer yr asedau ar brydles sy'n cael eu cydnabod ar y fantolen, yn ogystal â'r rhwymedigaethau sy'n gysylltiedig â'r asedau hynny. Gohiriwyd gweithredu'r safon hon ar gyfer Llywodraeth Leol tan 1 Ebrill 2021 gan CIPFA/LASAAC.

Ar ddyddiad y fantolen, nid oes safonau neu ddiwygiadau newydd i safonau presennol sydd wedi eu cyhoeddi ond sydd heb eu mabwysiadu eto gan y Côt, a fyddai'n cael effaith faterol ar gyfrifon yr Awdurdod.

7 Y CYFRIF REFENIW TAI (CRT)**7.1 Datganiad Incwm a Gwariant CRT**

2018-19 £'000			2019-20 £'000
	Gwariant	Nodiadau	
	Atgyweiro a Chynnal a Chadw		
1,969	- Ymatebol		2,798
5,652	- Cynlluniwyd/Cylchredol		5,323
2,690	- Tai Gwag		3,595
8,081	Goruwchwilio a Rheoli		8,439
1,336	Taliadau Cymorth Canolog		1,363
264	Rhenti, Ardrethi Trethi a chostau eraill		470
293	Newidiadau i'r lwfans ar gyfer drwgddyldion		302
15,933	Dibrisiant ac Amhariad Asedau nad ydynt yn gyfredol	8.7	17,242
0	Gwariant Refeniw a Gyllidir gan Gyfalaf dan Statud		1
36	Costau Rheoli Dyledion		36
<u>36,254</u>	Cyfanswm Gwariant		<u>39,569</u>
	Incwm		
(39,156)	Rhenti Anheddau	8.1	(40,819)
(123)	Rhenti nad ydynt yn Annedd		(131)
(29)	Lesddeiliaid		(29)
(680)	Ffioedd Gwasanaethau	8.2	(746)
(374)	Grantiau		(374)
(395)	Incwm Arall		(782)
(361)	Comisiwn - Trethi Dŵr	8.5	(343)
<u>(41,118)</u>	Cyfanswm Incwm		<u>(43,224)</u>
(4,864)	Cost Net Gwasanaethau y CRT fel y mae wedi ei gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant		(3,655)
283	Cyfran Gwasanaethau y CRT o'r Craidd Corfforaethol a Democrataidd		289
(4,581)	(Incwm)/Cost net Gwasanaethau CRT		(3,366)
	Cyfran CRT yr incwm a gwariant gweithredol a gynhwysir yn Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
(82)	(Cynydd) neu ostyngiad ar werthu Asedau nad ydynt yn gyfredol CRT		(65)
9,698	Y Llôg sy'n daladwy a chostau cyffelyb		9,901
(117)	Y Llôg a geir a'r incwm buddsoddi		(131)
217	Llog net ar y rhywmedigaeth/(ased) buddion diffiniedig net		245
<u>(6,367)</u>	Grantiau a chyfraniadau cyfalaf derbyniadwy		<u>(6,453)</u>
<u>(1,232)</u>	(Gwarged) neu Diffyg am y flwyddyn ar Wasanaethau CRT		<u>131</u>

7.2 Datganiad Newidiadau i'r Cyfrif Refeniw Tai

Mae'r amcanion cyffredinol ar gyfer y Datganiad Newidiadau i'r Cyfrif Refeniw Tai a'r egwyddorion cyffredinol ar gyfer ei lunio yr un peth â'r rheiny'n gyffredinol ar gyfer y Datganiad Newidiadau i Gronfeydd, y mae wedi'i gynnwys ynddo. Mae'r datganiad yn cymryd yr alldro ar Ddatganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai ac yn ei gysoni i'r warged neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar Falans y Cyfrif Refeniw Tai, wedi'i gyfrifo'n unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989.

2018-19 £'000			2019-20 £'000	2019-20 £'000
(20,114)	Balans ar y CRT ar ddiwedd y flwyddyn blaenorol			(14,314)
(1,232)	(Gwarged) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar Gyfrif Incwm a Gwariant y CRT		131	
7,004	Addasiadau rhwng sail cyfrifyddu a sail ariannu o dan y statud	7.3	(7,173)	
5,772	Cynnydd neu (ostyngiad) net cyn trosglwyddiadau i neu o gronfeydd		(7,042)	
28	Trosglwyddiadau (i) neu o gronfeydd	7.4	104	
5,800	(Cynnydd) neu ostyngiad yn y flwyddyn ar y CRT			(6,938)
(14,314)	Balans ar y CRT ar ddiwedd y flwyddyn gyfredol			(21,252)

7.3 Addasiadau rhwng y Sail Cyfrifyddu a'r Sail Ariannu yn unol â'r rheoliadau stadud

2018-19 £'000		2019-20 £'000
(52)	Amorteiddio Premimau a Disgowntiau	0
1	Trosglwyddiadau i / (o'r) Cyfrif Absoneldebau Cronedig	(3)
82	Cynnydd neu ostyngiad ar werthu Asedau CRT anghyfredol	66
(609)	Cyfran CRT o'r cyfraniadau i / o'r Gronfa Pensiynau	(821)
12,731	Gwariant Cyfalaf cyllidwyd gan CRT	0
(5,149)	Trosglwyddiadau i / o'r Cyfrif Addasiad Cyfalaf	(6,415)
7,004		(7,173)

7.4 Trosglwyddiadau i neu (o'r) Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi

2018-19				2019-20		
£'000	£'000	£'000		£'000	£'000	£'000
Tros. o	Tros. i	Net		Tros. o	Tros. i	Net
203	(154)	49	Cronfa Yswiriant	203	(83)	120
0	(22)	(22)	Datblygiad Gweithwyr	0	(16)	(16)
1	0	1	Salix	0	0	0
204	(176)	28		203	(99)	104

8 NODIADAU I'R DATGANIAD INCWM A GWARIANT Y CYFRIF REFENIW TAI (CRT)**Cyflwyniad**

Cofnod yw'r Cyfrif Refeniw Tai o'r incwm a'r gwariant refeniw sy'n gysylltiedig â stoc dai awdurdod. Prif ddiben y Cyfrif yw sicrhau bod y rhenti a godir ar denantiaid yn cyfateb i'r gwariant ar reoli tenantiaethau ac ar gynnal a chadw tai. Yn sgil hyn cyfrif statudol yw'r Cyfrif Refeniw Tai, sydd wedi ei neilltuo rhag gweddill Cronfa'r Cyngor, fel na ellir defnyddio arian treth y cyngor i gynorthwyo â rhenti (neu i'r gwrthwyneb).

8.1 Incwm Rhenti Grô

Dyma gyfanswm yr incwm rhent a ddisgwyliar yn ystod y flwyddyn ar ôl caniatáu am adeiladau gwag a.y.y.b. Yn 2019/20 y cyfanswm oedd £40.8 miliwn (£39.1 miliwn am 2018/19). Ar 31 Mawrth 2020 roedd 3.77% o'r eiddo a oedd ar gael i'w gosod, yn wag (3.02% ar 31 Mawrth 2019). Cyfartaledd y rhenti oedd £86.94 yr wythnos yn 2019/20 (£84.83 yn 2018/19).

8.2 Taliadau Gwasanaethau a Chyfleusterau

Hwn yw incwm yr Awdurdod o daliadau am wasanaethau a chyfleusterau yn gysylltiedig â darparu tai ac eiddo arall o fewn y Cyfrif Refeniw Tai.

8.3 Y Stoc Dai

Roedd y Cyngor yn gyfrifol am reoli 9,161 o anheddau ar gyfartaledd yn ystod 2019/20 (9,126 yn 2018/19). Roedd y stoc ar 31 Mawrth 2020 fel â ganlyn:

	2018-19	2019-20
Tai	4,987	5,030
Fflatiau/Rhandai/Fflat un ystafell	1,992	1,949
Byngalos	2,181	2,183
	9,160	9,162

Gellir crynhoi'r newid yn y stoc fel â ganlyn:

	2018-19	2019-20
Y Stoc Agoriadol ar 1 Ebrill	9,091	9,160
Gwerthiannau	0	0
Dymchweliadau/Dilewyd	0	(46)
Adeiladu o'r Newydd/Prynu/Trosi	69	48
Y Stoc wrth Gau 31 Mawrth	9,160	9,162

8.4 Ôl-ddyledion Rhent

	Ar 31 Mawrth 2019 £'000	Ar 31 Mawrth 2020 £'000
Ôl-ddyledion	1,883	2,111
Ôl-ddyledion fel Canran o'r Incwm Gros o Renti	4.67%	5.00%

O gymharu â'r flwyddyn flaenorol mae yna cynydd o 0.4% yn ôl-ddyledion y tenantiaid presennol, o ran y ganran o ddebyd gros sydd i'w gasglu. Mae'r perfformiad y tu allan i'r ffiniau o ran yr hyn a ystyrir yn lefel arferion da (2%) sef 2.77%. O gymharu â'r flwyddyn flaenorol mae yna leihad o 0.07% yn ôl-ddyledion y cyn-denantiaid, o ran y ganran o'r debyd gros sydd i'w gasglu. Ar ôl cymeryd y £238,000 dyledion a ddilëir i ystyriaeth, roedd dal i fod leihad o 0.18% yn y perfformiad.

Roedd y ddarpariaeth ar gyfer Drwgddyledion ar 31 Mawrth 2020 yn £1,002,661 ar gyfer rhent (£1,079,523 yn cynnwys trethi dŵr). Y rhifau cyfatebol ar gyfer 2018/19 oedd £967,211 ar gyfer rhent (£1060,771 yn cynnwys trethi dŵr).

8.5 **Comisiwn**

Mae'r Awdurdod yn casglu trethi dŵr ar ran Dŵr Cymru Welsh Water ac yn derbyn comisiwn ar yr arian sy'n ddyledus. Yn 2019/20 roedd hwn yn £343,000 (£361,000 yn 2018/19) heb y golled yn sgil eiddo gwag. Gwerth y trethi dŵr a gasglwyd oedd £3.4 miliwn yn 2019/20 (£3.3 miliwn yn 2018/19).

8.6 **Gwariant Cyfalaf**

Cyfanswm y Gwariant Cyfalaf yn 2019/20 ar dir a phreswylfeydd sydd ynghlwm wrth y Cyfrif Refeniw Tai oedd £28.027 miliwn (£21.591 miliwn yn 2018/19).

Bu i'r cytundeb i adael y cymhorthdal Cyfrif Refeniw Tai osod terfyn ar y benthyca y gallem ei wneud mewn perthynas â'n gweithgareddau Cyfrif Refeniw Tai (£228 miliwn ar hyn o bryd). Fe'n hysbyswyd o'r bwriad i derfynu'r cytundeb hwn yn 2018/19 ond nid yw'r cymeradwyaeth ffurfiol wedi'i gwblhau.

	2018-19 £'000	2019-20 £'000
Cyllidwyd hyn fel â ganlyn :-		
Lwfans Atgyweiriadau Sylweddol	6,209	6,210
Benthyciadau	2,334	21,497
Derbyniadau Cyfalaf - Gwerthiant Preswylfeydd/Tir	165	76
Cyllid Allanol	0	13
Incwm Amrywiol	158	231
Cyllid Refeniw Uniongyrchol	12,725	0
	21,591	28,027
Gwariwyd ar:		
Tai	21,178	27,666
Tir	0	0
Eraill	413	361
	21,591	28,027

8.7 **Dibrisiant**

Mae dibrisiad a cholledion amharu (yn sgil defnyddio'r asedau) mewn perthynas ag asedau'r Cyfrif Refeniw Tai wedi cael eu debydu i'r Cyfrif Incwm a Gwariant yn unol â darpariaethau cyffredinol SORP a'u tynnu yn ôl allan yn y Symudiadau ym malans y Cyfrif Refeniw Tai. Yn lle'r tâl dibrisiad, cofnodwyd Darpariaeth Refeniw Isaf y Cyfrif Refeniw Tai ar ffurf credyd o'r Cyfrif Cyllid Cyfalaf i osgoi effeithio lefelau rhenti.

Mae preswylfeydd y Cyfrif Refeniw Tai yn cael eu hailbrisio bob pum mlynedd, a cafodd hyn eu wneud diwethaf ar 1 Ebrill 2015.

Dibrisiant a Cholledion Amhariad:

	2018-19	2019-20
	£'000	£'000
Y Dibrisiant o ran Preswylfeydd	11,954	12,508
Amhariadau a Cholledion Adbrisio	3,979	4,734
	<u>15,933</u>	<u>17,242</u>

Amhariadau a Cholledion Adbrisio ar:

	2018-19	2019-20
	£'000	£'000
	(Ail-ddatgan)	
Tai	3,597	1,221
Tir	41	0
Eraill	341	3,513
	<u>3,979</u>	<u>4,734</u>

9 CYFRIF CRONFA'R DEGWM DYFED

Mae Cronfa'r Degwm Dyfed yn gynllun sydd yn bennaf yn rhoi grantiau tuag at gostau cynnal a chadw addoldai. Er hynny, gall elusennau cofrestredig sy'n dod â budd i drigolion wneud cais am gymorth tuag at gostau rhedeg, neu gost prosiect penodol neu gost prynu offer. Yn ogystal â chynorthwyo elusennau cenedlaethol, mae'r Gronfa'n cefnogi elusennau lleol sy'n gyfrifol am ddarparu cyfleusterau hamdden neu wasanaethau eraill sydd o les i'r Gymuned.

Adeg Ad-drefnu Llywodraeth Leol yn 1996 rhannwyd y Gronfa ymhlith yr Awdurdodau Unedol newydd. Roedd y swm a oedd ar gael i bob Awdurdod yn cael ei gyfrifo yn ôl y canrannau canlynol y cytunwyd arnynt:

Cyngor Sir Caerfyrddin	41%
Cyngor Sir Ceredigion	25%
Cyngor Sir Benfro	34%

Cytunwyd mai Cyngor Sir Caerfyrddin fyddai'n gyfrifol am weinyddu'r portffolio buddsoddiadau.

Gweddill Sir Gaerfyrddin yn y gronfa ar 31 Mawrth 2020 oedd £1.769 miliwn (£1.967miliwn ar 31 Mawrth 2019).

10 CRONFEYDD YMDDIRIEDOLAETHAU 2019/20

Mae'r cyngor yn gweithredu cronfeydd ymddiriedolaeth ar gyfer gwasanaethau addysg, gwasanaethau diwylliannol a gwasanaethau cymdeithasol. Mae'r rhain yn cynrychioli cyfanswm asedau net o £741,000 ar 31 Mawrth 2020 (£764,000 ar 31 Mawrth 2019).

11 GOFAL CYMDEITHASOL / GWASANAETHAU PLANT – EIDDO PRESWYLLWYR, CYFRIFON A GEDWIR YN DDIOGEL, CRONFEYDD AMWYNDER A CHYFRIFON BUDDION I'R STAFF

11.1 Eiddo Preswylwyr

Caniateir pobl mewn cartrefi preswyl i gael lwfans personol a delir iddynt bob wythnos. Os nad yw'r preswyllydd yn dymuno gwario'r holl lwfans mewn wythnos telir yr hyn sy'n weddill i gyfrif Cadwmigei y Preswylwyr. Roedd y balans ar 31 Mawrth 2020 yn £523,044 (£693,723 ar 31 Mawrth 2019) ac mae hyn yn adlewyrchu swm y lwfansau personol sy'n cael eu dal gan yr Awdurdod ar ran ei drigolion.

11.2 Cyfrifon a Gedwir yn Diogel

Mae'r Adran Cymunedau yn cadw Cyfrifon a Gedwir yn Ddiogel ar gyfer defnyddwyr y gwasanaeth sy'n byw yn y gymuned nad ydynt yn gallu delio â'u materion ariannol oherwydd anallu meddyliol. Y Cyfarwyddwr Cymunedau yw'r sawl sydd wedi'i enwebu gyda'r Adran Gwaith a Phensiynau ar gyfer bob un o'r rhai hyn sy'n defnyddio'r gwasanaeth. Y balans ar 31 Mawrth 2020 oedd £1,188,324 (£971,728 ar 31 Mawrth 2019) ac mae hyn yn adlewyrchu'r swm arian a ddelir gan yr Awdurdod ar ran defnyddwyr ei wasanaeth.

11.3 Cronfeydd Amwynder

Cronfeydd a gedwir ar ran sefydliadau, megis canolfannau dydd, chartrefi preswyl a canolfannau plant/cylchoedd chwarae yw cronfeydd amwynder. Mae'r taliadau ar gyfer eitemau a brynir er budd preswylwyr a chleientiaid y sefydliadau hyn, a daw'r incwm o roddion ac anrhegion ac ati gan deuluoedd y cleientiaid, a chymynroddion o ystadau cleientiaid ymadawedig.

Cronfeydd a gedwir ar ran staff sy'n gweithio mewn sefydliadau penodol a geir yn y Cyfrifon Buddion i'r Staff. Daw'r incwm o roddion gan deuluoedd cleientiaid a chymynroddion o ystadau cleientiaid ymadawedig. Mae'r taliadau ar gyfer eitemau sydd o fudd i'r holl staff sy'n gweithio mewn sefydliad penodol.

Roedd y balans ar 31 Mawrth 2020 yn £100,800 (£108,061 ar 31 Mawrth 2019).

12 GEIRFA

Mae'r adran ganlynol yn ceisio esbonio ystyr rhai o'r termau technegol sy'n cael eu defnyddio yn y Datganiadau. Mae'r adran wedi'i rhannu yn dermau Cyffredinol a'r rhai hynny sy'n ymwneud â Chyfrifon y Gronfa Bensiwn.

Cyffredinol

Amrywiad

Y gwahaniaeth rhwng yr union wariant a'r gyllideb – a fynegir fel arian neu ganran.

Archwiliad

Archwiliad annibynnol ar ein gweithgareddau yw'r archwiliad hwn

Asedau a Ddelir i'w Gwerthu

Mae'r rhain yn asedau na ddefnyddir mwyach i ddarparu gwasanaeth ac sydd wrthi'n cael eu marchnata ac sy'n debygol iawn o gael eu gwerthu cyn pen blwyddyn.

Asedau Cyfredol

Asedau tymor byr yw'r rhain, sydd ar gael i'r Awdurdod defnyddio yn ystod y flwyddyn gyfrifydda ganlynol.

Asedau/Rhwymedigaethau Pensiynau Net (Nodiadau ar y Symudiad mewn Rhwymedigaethau Pensiwn Net)

Costau Gwasanaeth Presennol – gwerth y codiad yn rhwymedigaethau'r aelodau sy'n gweithio o ganlyniad i gynydd o flwyddyn yn eu gwasanaeth (h.y. o ddechrau'r flwyddyn i ddiwedd y flwyddyn), llai unrhyw gyfraniadau gan weithwyr.

Cyfraniadau'r Cyflogwyr – Cyfraniadau'r cyflogwr yw'r symiau a delir gan y cyflogwr yn ystod y flwyddyn. Maent yn cynnwys unrhyw symiau a delir mewn perthynas â phwysau ymddeoliadau cynnar ac unrhyw gostau a adenillir o ran budd-daliadau blynyddoedd ychwanegol gorfodol.

Costau Gwasanaeth Blaenorol – Cyfyd costau gwasanaeth blaenorol pan fo cyflogwr yn gwneud ymrwymiad i ddarparu lefel uwch o fudd-dâl na'r hyn a addawyd yn flaenorol, er enghraifft creu budd-dâl pensiwn ar gyfer cymar lle nad oedd y cyfryw fudd-dâl yn bodoli neu ganiatáu ymddeoliad cynnar gyda blynyddoedd ychwanegol o wasanaeth.

Costau Llog – Mae cost y llog yn seiliedig ar gyfradd y disgownt a gwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun ar ddechrau'r cyfnod. Ffordd arall o edrych ar y "llog ar rwymedigaethau" yw dad-ddirwyn blwyddyn o ddisgownt mewn perthynas â rhwymedigaethau.

Enillion a Cholledion Actiwaraid – Yn yr achos hwn y gwahaniaeth rhwng yr union elw ar yr asedau a'r elw a ddisgwyllir.

Yr Elw Disgwylliedig ar Asedau – Mae'r elw a ddisgwyllir ar asedau yn seiliedig ar ddisgwylliadau hir dymor ar ddechrau'r cyfnod.

Enillion neu Golledion ar Gytundebau neu Gwtogiadau – Pan fo rheolau'r Cynllun yn caniatáu gweithwyr i ymddeol yn gynnar neu drosglwyddo allan o'r Cynllun, cyfrifir am y cyfryw gytundebau neu gwtogiadau yn y rhagdybiaethau demograffig arferol a wneir gan yr actiwari a bydd unrhyw enillion neu golledion a achosir yn enillion a cholledion actiwaraid. Mae unrhyw golledion a achosir gan gytundeb neu gwtogiad nad yw wedi'i gyfrif yn y rhagdybiaethau actiwaraid yn cael ei fesur ar y dyddiad y mae'r cyflogwr yn dangos ei ymrwymiad i'r trafodion ac mae'n cael ei gydnabod yn y cyfrif elw a cholled ar gyfer y dyddiad hwnnw. Mae unrhyw enillion a achosir gan gytundeb neu gwtogiad nad ydyw wedi'i gyfrif yn y rhagdybiaethau actiwaraid yn cael ei fesur ar y dyddiad y mae pob parti y mae angen eu caniatâd wedi ymrwymo yn ddi-droi'n ôl i'r trafodion ac fe'i cydnabyddir yn y cyfrif elw a cholledion am y dyddiad hwnnw.

Asedau Treftadaeth

Yn ôl y diffiniad, Asedau Treftadaeth yw'r asedau hynny sy'n cael eu dal a'u cynnal yn bennaf oherwydd eu cyfraniad i wybodaeth a diwylliant.

Awdurdod Bilio

Awdurdod lleol sy'n gyfrifol am gasglu treth y cyngor a threthi annomestig.

Awdurdodau Praesept

Yr awdurdodau hynny sydd heb fod yn awdurdodau bilio, h.y. nid ydynt yn casglu treth y cyngor a threthi annomestig. O ran Cyngor Sir Caerfyrddin yr awdurdodau praesept yw Heddlu Dyfed-Powys a'r Cynghorau Tref a Chymuned.

Balans

Y gwarged neu'r diffyg mewn unrhyw gyfrif ar unrhyw adeg.

Blwyddyn Ariannol

Dyma gyfnod y cyfrifon. Yn achos yr awdurdodau lleol, mae'n dechrau ar 1 Ebrill ac yn dod i ben ar 31 Mawrth yn y flwyddyn ganlynol.

Budd-daliadau Tai

Lwfans i bobl ar incwm isel (neu ddim incwm) i dalu am eu rhent yn gyfan neu am gyfran ohono. Awdurdodau lleol sy'n caniatáu neu'n talu'r budd-dâl ond ad-delir rhan o gost y budd-daliadau a'r gost o redeg y gwasanaeth gan lywodraeth ganolog. Gelwir y budd-daliadau a delir i denantiaid yr awdurdod yn 'gostyngiad yn y dreth'ac enw'r budd-dâl a delir i denantiaid y sector preifat yn 'lwfans rhent'.

Bwrdd Benthyciadau Gweithfeydd Cyhoeddus (BBGC) (PWLB)

Un o asiantaethau'r Llywodraeth yw hon ac mae'n darparu benthyciadau tymor hir ar gyfer awdurdodau lleol. Mae'n codi cyfraddau llog sydd ychydig yn unig yn uwch na'r cyfraddau y mae'r Llywodraeth yn eu talu am fenthycia.

Côd Darbodus

Côd ymddygiad proffesiynol yw'r Côd Darbous i gefnogi awdurdodau lleol mewn gwneud penderfyniadau buddsoddi cyfalaf.

Credydwr

Mae credydwr yn rhywun y mae arnom arian iddo ar ddiwedd y flwyddyn ariannol am waith sydd wedi'i wneud, nwyddau sydd wedi dod i law neu wasanaethau sydd wedi'u rhoi.

Cronfa Bensiwn

Y gronfa a gynhelir i dalu taliadau pensiwn ar ymddeoliad y cyfranogwyr

Cronfa'r Cyngor

Prif gronfa referniw yr awdurdod lleol. Defnyddir y gronfa hon i dalu am wariant beunyddiol ar wasanaethau.

Cronfa Wrth Gefn

Symiau yw'r rhain sydd wedi'u neilltuo ond sydd heb fod yn disgyn o fewn diffiniad darpariaethau ac maent yn cynnwys cronfeydd wrth gefn cyffredinol (balansau) y mae'n rhaid i bob awdurdod eu cynnal fel mater o ddarbodaeth.

Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi

Dyma'r cronfeydd sydd wedi'u neilltuo ar gyfer diben penodol.

Croniad

Mae croniad yn swm a ddangosir yn ein cyfrifon ar gyfer incwm neu wariant yn ystod cyfnod y cyfrifon ond sydd heb gael ei dalu ar ddyddiad y fantolen.

Cyfrif Refeniw

Cyfrif yw hwn sy'n cofnodi ein gwariant a'n hincwm beunyddiol ar eitemau fel cyflogau wythnosol a misol, costau rhedeg gwasanaethau a chyllido gwariant cyfalaf.

Cyfrif Refeniw Tai (HRA)

Y cyfrif hwn sy'n cynnwys ein holl incwm a gwariant ym maes tai.

Cyllideb

Cynllun ar gyfer gwario yw cyllideb, a hynny at y flwyddyn ariannol nesaf fel rheol.

Cyllido Refeniw yn Uniongyrchol

Adnoddau a ddarperir o gyllideb refeniw yr awdurdod i gyllido costau prosiectau cyfalaf.

Dadansoddiad Goddrychol

Dadansoddiad o incwm a gwariant yn ôl math. Mae'r cyfryw benawdau yn cynnwys costau gweithwyr, eiddo a thrafnidiaeth. Mae'r incwm yn cynnwys grantiau llywodraeth, ffioedd a thaliadau.

Darpariaeth

Ystyr darpariaeth yw swm y byddwn yn ei neilltuo yn ein cyfrifon ar gyfer y rhwymedigaethau neu'r colledion sy'n debygol neu'n sicr o ddigwydd, ond nid oes sicrwydd ynghylch y symiau na'r dyddiadau.

Derbyniadau Cyfalaf

Dyma'r derbyniadau a geir drwy werthu tir ac adeiladau y mae statudau'n cyfyngu ar y defnydd a wneir ohonynt. Dim ond i gyllido gwariant cyfalaf newydd neu i'w neilltuo er mwyn cyllido gwariant cyfalaf hanesyddol y gellir eu defnyddio.

Dibrisiant

Dull o ddyrannu cost Eiddo, Offeriant a Chyfarpar dros eu bywydau defnyddiol yw dibrisiant.

Dyledwr

Mae dyledwr yn rhywun y mae arno arian i ni ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Eiddo Buddsoddi

Mae'r rhain yn eiddo a gedwir dim ond er mwyn cael rhent amdanynt neu er mwyn y cynnydd yn eu gwerth, neu at y ddau ddiben hyn, yn hytrach nag er mwyn darparu gwasanaethau.

Eiddo, Offeriant a Chyfarpar

Mae'r asedau hyn yn asedau sydd â sylwedd ffisegol ac fe'u cedwir i'w defnyddio wrth gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau a gwasanaethau, i'w gosod ar rent i eraill (fel rhan o wasanaeth) neu at ddibenion gweinyddol. Y disgwyl yw y bydd unrhyw ased a gaiff ei gynnwys yn y categori hwn yn cael ei ddefnyddio am fwy nag un flwyddyn ariannol.

Y Fantolen

Datganiad o'n hasedau, ein rhwymedigaethau a'n balansau eraill ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

Ffioedd a Thaliadau

Incwm a enillir drwy godi tâl ar ddefnyddwyr gwasanaethau am y cyfleusterau, e.e. defnyddio offer hamdden, parcio ceir, casglu gwastraff masnachol, ac ati.

Grant Cynnal Refeniw

Y prif grant a delir gan Lywodraeth Cymru i gefnogi cyllideb awdurdodau lleol.

Gwarannau

Buddsoddiadau megis stociau, cyfrannau a bondiau yw'r rhain.

Gwariant Cyfalaf

Ystyr gwariant cyfalaf yw gwario ar asedau anghyfredol megis Eiddo, Offeriant a Chyfarpar, Eiddo Buddsoddi ac Asedau Treftadaeth. Byddai hyn yn cynnwys prynu neu adeiladu asedau newydd, ynghyd â'r gwariant dilynol ar waith cynnal a chadw/datblygu mawr.

Gwariant Gros

Cyfanswm y gost o ddarparu gwasanaethau'r Cyngor cyn ystyried unrhyw incwm megis ffioedd a thaliadau am wasanaethau, ac ati.

Gwerth Realeiddiadwy Net

Pris gwerthu yr ased, llai'r gost berthnasol ei werthu.

IFRS

Safon Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

IFRIC

Pwyllgor Dehongli Adroddiadau Ariannol Rhyngwladol.

Safonau cyfrifyddu yw'r ddau uchod sy'n rhoi canllaw ar gyfer cyfrifyddu ariannol.

Isafswm y Ddarpariaeth Refeniw (MRP)

Dyma'r swm mae'r Awdurdod wedi ei neilltuo i ad-dalu benthyciadau.

Praeseptau

Dyma'r swm bydd yr Awdurdod yn ei dalu i Awdurdod Nad yw'n Bilio (er enghraifft Cyngor Cymuned) er mwyn iddo dalu ei gostau (ar ôl caniatáu ar gyfer ei incwm).

Pris Cynnig

Y pris y byddai trydydd parti yn ei dalu i'r cynllun am y buddsoddiad ar ffurf trafodyn hyd braich.

Prydlesi Ariannol

Dull o brynu eitemau cyfalaf. (Wrth ddefnyddio prydlesi ariannol mae'r Awdurdod yn gyfrifol am y rhan fwyaf o'r risgiau (a'r enillion) o fod yn berchen ar asedau.)

Prydlesi Gweithredol

Dull o brynu eitemau cyfalaf.

Gyda'r prydlesi hyn mae'r risgiau (a'r enillion) o fod yn berchen ar yr ased yn aros gyda'r perchennog.

Rhwymedigaeth

Swm sy'n daladwy rywbyrd yn y dyfodol yw rhwymedigaeth.

Rhwymedigaethau Cyfredol

Rhwymedigaethau tymor byr yw'r rhain, sydd i gael eu talu gennym yn ystod y flwyddyn gyfrifydda nesaf.

Stocrestrau

Ystyr stocrestrau yw deunyddiau crai a brynir i'w defnyddio o ddydd i ddydd. Mae gwerth yr eitemau hynny a oedd heb eu defnyddio gennym ar ddyddiad y fantolen yn cael ei ddangos yn yr asedau cyfredol yn y fantolen.

Swyddfa Archwilio Cymru

Corff annibynnol yn cael ei arwain gan Archwilydd Cyffredinol Cymru sy'n gyfrifol am benodi archwilydwr allanol i awdurdodau lleol.

Treth y Cyngor

Prif ffynhonnell treth leol i awdurdodau lleol. Codir treth y cyngor ar gartrefi yn ei ardal gan yr Awdurdod Bilio a defnyddir yr arian i fodloni gofynion treth y cyngor yr Awdurdod Bilio ac i dalu'r awdurdodau praesept.

Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Yr NNDR, neu'r Trethi Busnes, yw'r tâl y bydd deiliaid safleoedd busnes yn ei dalu er mwyn cyllido rhan o wariant yr awdurdodau lleol. Y Llywodraeth sy'n pennu'r NNDR ac mae'n ganran o'r gwerthoedd trethol. Yr un yw y ganran drwy Gymru gyfan. Mae'r cyfanswm sy'n cael ei gasglu yn cael ei rannu rhwng yr awdurdodau unigol yn ôl eu cyfran hwy o'r oedolion yn y boblogaeth.